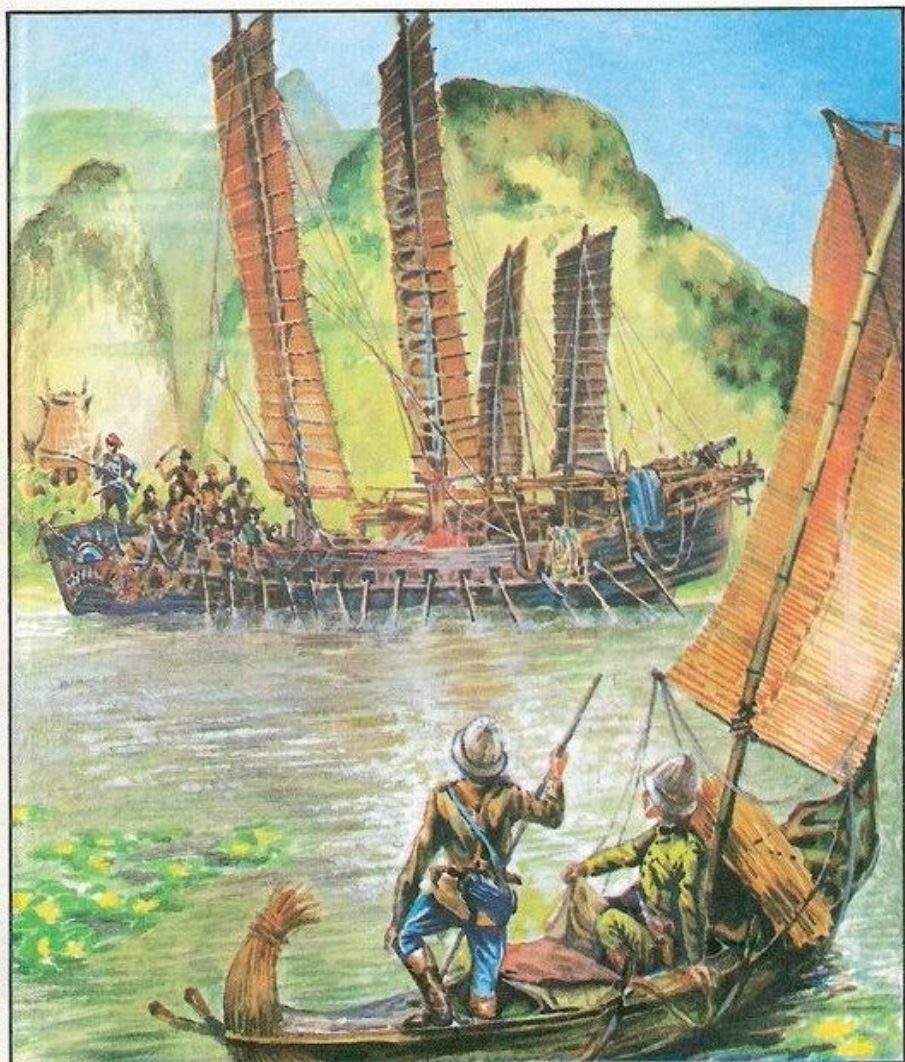

Бестселър на всички времена

РЕЧНИЯ ДРАКОН

КАРЛ МАЙ

Карл Май

Речния дракон

Глава 1 В КУАНГ-ТИ-МИАО

Китай!

Най-чудната страна на Изтока, огромен дракон от земя, който къпе наъзбената си опашка в дълбокия неизвестно колко океан, едното крило на който бие в ледените области на Сибир, а другото – във влажните джунгли на Индия, и който, блъскан от яростен тайфун край морския бряг, се изкачва на запад над шумящи реки, обширни езера, над хребети и долини, за да издигне главата си на най-високия гигант и да пие от водите на Манасо-ровар – ще дръзна ли да те приближа и ще мога ли да издържа с варварското си око твоя враждебен взор на базилиск!

Най-големи народе на земята, която наричаш „Чунг-хооа“ – „Средно цвете“, – мога ли аз, нищожното червейче, да спра върху един лист от него, за да издира блаженствата на неговия мирис?

Свещени и всемогъщи Тиен-дзе, Сине на небето, императоре на Китай, при нозете на когото повече от четиристотин милиона хора лежат в праха и те боготворят, позволяваш ли ми да стъпча с нечистия си крак единия крайчец на твоя килим? Аз не съм от страните на онези, които дойдоха при теб с меч и барут, за да натрапят на твоите чеда отровата на опиума, да завладеят градовете ти и да казват на твоите войници, които носят на гърдите си парченца плат с надписа „Пинг“, че са страхливци.

Напротив, аз произхождам от страната на Тао-це, което ще рече „Синовете на разума“, където се възхищават от твоето великолепие, славят твоето величие и не желаят друго, освен блясъка на твоята мъдрост да свети в мир и над техните глави!

* * *

След като свалихме на самоаския остров Уполу Потома ловеча от Таити, любимата му Перейма, брат му Потой и слугата Омби, а също и капитан Робърт от кораба „Посейдон“ и неговия екипаж, останахме няколко дни на котва, а сетне минахме край „Елисавета Тараена“ и отплавахме за Бонинските острови.

Познава ли любезният читател от оскъдните пътеописания или поне от картата на света красивата островна група, която е с бляскаво бъдеще и ще процъфтява поради засилената морска търговия между

Калифорния и Китай? Самотната, скрита във Великия океан водна фея ще бъде докосвана винаги от един от най-големите морски пътища, ще печели богатства и слава, но в същото време за съжаление ще губи поетичния чар на самотното си спокойствие, който привлича не един мореплавател, наситил се на китолова в Далечния север и устремил се към благодатната зеленина на сушата.

Онзи, който е преплавал океана, блискащ вълните си между Америка и Азия, онзи, който е опознал със собствените си очи, сърце и ръце напрежението, лишенията, трудностите на едно такова пътуване и е копнеел ден и нощ да види най-сетне суша, и е стъпвал, да речем, на брега на Нова Зеландия, знае какво значи удивлението да видиш безкрилото киви, което не е могло да издържи появата на европейското куче, както и преселената котка, която заплашва какапото – кукувицата, виеща си гнездото и снасяща яйцата си в него по ниските клони.

Не само дивите племена са онези, които с пристигането на белия човек са получавали смъртната си присъда; домашните животни, които са го придружавали, също са донасяли гибел и унищожение за животинските обитатели на дивите страни.

* * *

Нашият чудесен кораб „Вихър“ плаваше към Хонконг между Бонинските острови и аз не можех да не се радвам на ведрия и светъл хоризонт. До мен приближи капитанът и му казах, че наблюдавам „онези невинни нишки там между изток и север“ на небосвода с истинско възхищение.

Той отвърна:

– Невинни? Да, така може да говори само някой, който просто не е моряк. А може да го изрече и опитен морски вълк, когато за първи път навлиза в тези води. Не вярвайте на това небе! Сега е кротко, а какво ще последва, ще видим доста скоро!

– Буря ли, капитане?

– Буря? Ба! Да не искате да сравнявате мечката с мишле? Тези две животни, както съм слушал, принадлежат към един и същи род хищници, но аз не мисля, че можете да хванете Баба Меца в капан за мишки. Така е и тук. Бурята е това, което следва да се очаква, но ще трябва да я наречете тайфун, защото между буря и тайфун има такава разлика, каквата и между мечка и мишле.

– Значи очаквате тайфун – казах донякъде уплашен и донякъде доволен, тъй като читателят вече се досеща, че бях от онези крайно

любознателни пътешественици, които жадуваха да опознаят далечните диви страни, за които вече споменахме. Щеше да ми се предостави случай не къде да е, а край Бонинските острови, да опозная страшното въздушно явление, за което бях слушал толкова приказки.

– Да, тайфун – каза капитанът, – до десет минути той ще се развихри. Ще бъде единадесетият или дванадесетият, който преживявам из тези води. Затова познавам този вид майски ветрец, на който вие се възхищавате доста добре. Има различни признаци, но никой от тях не е толкова опасен, както тази дяволска мрежа ей там, зад нас. Казвам ви, Чарли, за пет минути нишките ще обхванат цялото небе и ще се превърнат в смолисточерна облачна маса. Белият отвор там ще остане, защото тайфунът трябва да има вратичка, през която да бъде издухан. Приберете се бързо в каютата си и не се показвайте оттам дотогава, докато не ви повикам, ако нашият добър „Вихър“ не хвърли котва завинаги долу на морското дъно.

– Това не ми харесва, капитане! Не може ли да остана на палубата?

– Мой дълг е да прибера долу всеки пътник и все пак за вас бих направил изключение, но давам ви думата си, че още първата или втората вълна ще ви смъкне във от борда.

– Не ми се вярва. Не съм за пръв път сред морето, а ако вие наистина се безпокоите за мен, то вземете едно въже и ме вържете за мачтата или някъде другаде!

– При такова условие може. Но ако мачтата бъде откъсната и отнесена в морето, вие сте загубен!

– Навярно! В такъв случай обаче и от кораба не ще остане много нещо.

– Well! Щом сте хвърлили толкова око на мачтата, елате! Аз сам ще ви вържа за нея.

Той взе едно дебело въже и ме върза.

През това време на палубата цареше трескава работа. Втората мачта и реите бяха свалени, а всичко подвижно беше закрепвано, доколкото беше нужно, или прибирано в трюма през люковете. Всяко парче платно беше свито и само горе, на шпейнкера, остана едно платно, за да бъде в помощ, доколкото беше възможно, на кормилото. Спиците на кормилото също бяха завързани с въжета, за в случай че станеше невъзможно да се управлява с ръце, обхванато от вълните. Накрая всеки люк или отвор, който водеше към трюма, беше затворен почти херметически, така че водата да не може да прониква.

И ето, когато всичко беше привършено с най-трескава деятелност,

точно след десет минути, както беше предрекъл капитанът, бурята се разрази. Цялото небе се беше покрило с черна покривка и вълните сега бяха придобили извънредно тъмен, почти, би могло да се каже, адски заплашителен цвят. Движението им не беше по-бързо, отколкото досега, но всяка една от тях приличаше на черна пантера или на настръхнал бизон, който привидно стои мирен, за да събере сили за внезапен скок или удар.

Буреносният отвор сред облаците се беше разширил. Той беше придобил вид на кръгъл прозорец, през който нахълтваше навътре нежен, червеникавожълт дим. И ето че над водите премина леко шумолене и от далечината полетя звук, подобен на силното изсвирване на басов тромбон.

– Внимание, момчета, идва! – чу се силният глас на капитана. – Не стойте така, а се уловете за въжето.

Звукът на тръбата прозвуча по-силно и по-близо и... ето че очакваното се приближи: черна, висока, почти отвесно издигнала се водна стена, а зад нея орканът, който я беше издигнал и я блъскаше пред себе си. В следния миг не би се чул дори изстрел на най-тежкото обсадно оръдие. Стената ни беше достигнала, стовари се върху нас и ни погребя напълно под тежките си води.

– Дръж се, добри „Вихре“, дръж се! – бяха мислите ми и чудесният кораб моментално изпълни това желание. Той издигна дълбоко потъналия си напред нос и се измъкна от черната, ревяща дълбина. Но този миг беше дал съвършено друг вид на морето. Грамадни като планини вълни налитаха отвсякъде върху нас и се разбиваха с височината на къщи над палубата. Още докато краят на някоя от тях минаваше над мен, вече ме достигаха челюстите на друга, така че едва имах време да си поема необходимия дъх. Бурята реवेशе и стенеше, шумеше и изригваше, пенеше се и свиреше, охкаше и ридаше, скърцаше и прашеше около мен, над мен, под мен и ... в мен, защото ми се струваше, че страхотният тайфун е обхванал и самия мен, костите и мускулите, жилите и сухожилията и всяка нишка и фибра в моето тяло.

Капитанът се държеше за едно от въжетата и беше грабнал в ръка тръбата. Само нейният остър и рязък звук успяваше да надвиши страхотния хаос от тътнещите около нас шумове. Заповедите му биваха разбирани и веднага изпълнявани въпреки херкулесовата сила, която беше нужна за това. Шепа храбри мъже се хвърляха винаги върху някои от заплашените точки и човек би трябвало да види тези силни и храбри до смърт хора, за да разбере каква ценност представлява всеки един от тях.

Трима стояха при кормилото и въпреки цялото си напрежение не можеха да го управляват. Те трябваше да прибягнат към помощта на въжетата.

Вълните се стоварваха толкова тежко, че заплашваха да смажат кораба под яростта си. От минута на минута върху нас връхлиташе грамадна водна маса и главната мачта, за която бях вързан, се извиваше като тръстикова или върбова пръчка. Буреносният отвор се беше затворил и ние се намирахме сред пълна нощ, в мрака на която блестеше призрачно само ослепителната пяна на гребените на вълните. Така орканът бесня два, три, четири часа. Дотогава аз не бях се чувствувал така безпомощен пред нито един страшен прериен пожар, пред никое страшно природно явление. Сега потръпвах при чувството за пялата човешка слабост, която ни хвърля в прахта и краката на Всемогъщия, помислих и за онази буря в Генисаретското езеро и за вика за помощ на уповаващите се във вярата апостоли: „Господи, помогни! Ние загиваме!“ И макар корабът да бе построен здраво и сигурно, макар в гърдите на капитана да туптеше храбро и мъжествено сърце, макар моряците да извършваха всичките си задължения, всеки миг бе властен да разруши кораба и отнеме живота на всички, които се намираха на него. И после...

Лежат във ранна ведра утрин
останки върху тез скали,
във морски пясък – гроб последен,
почиват куп развалини.

Лежи човек със вси надежди
и щастие – суетен смях,
улучен във разцвет на сили
с единствен и могъщ замах.

Никога до тогава не бях преживявал такъв бунт на природните сили и очаквах всеки миг да бъде откъснат от опорната си точка и да бъде хвърлен в кипящото море. Ограда около борда вече нямаше. Тя беше смазана от онези предмети, които беснеещата буря беше откъснала от местата им и захвърлила в морето. Неочаквано настъпи минута на пълна тишина, през време на която можеше да се чуе дори силното и бързо туптене на пулса.

– Внимание, момчета, сега започва още по-страшното!

Думите на капитана едва бяха заглъхнали, когато блесна ослепителна светкавица, последва гръм, под който цялото море проехтя, а

земята сякаш се пръсна и после тайфунът отново връхлетя върху водата така, че тя се издигна по-високо от мачтите. Ние бяхме обхванати от вълните, завъртени около собствената си ос – последва общ вик на смъртен страх, ужасно прашене, трошене и смазване, после внезапно ветровете престанаха като по даден знак на някой всемогъщ диригент и миг по-късно до нас долиташе само разбиването на вълните.

– Изхвърлете фока¹ през борда! – извика капитанът гръмогласно. – Отсечете въжетата, бързо! Сечете, сечете, за Бога!

Всички ръце се въоръжиха с брадви. Корабът се беше навел надясно. Последваха редица силни, глухи удари – тя изтрещя и падна сред морето. Корабът се залюля и се наведе напред, докато една след друга вълните се разливаха върху палубата и напълно ни покриха с вода.

– По-бързо, момчета, иначе ще загинем! – извика Търнърстайк.

– Ей, капитане! – извика боцманът. – Гредата за платно и при носа... виси на фока!

– Сечете, сечете и нея! – гласеше отговорът.

Същевременно той се спусна край мен напред, за да се убеди сам за състоянието на нещата. Ударите отново прозвучаха, водата пред нас беше издигната високо, разпенена и носът се надигна.

– Хей, моряци, добре ли е назад?

– Аye, аye², сър!

– Well! Разпънете едно платно, момчета! То ни трябва, защото тайфунът премина.

Той се завърна при мен:

– А, Чарли, жив ли сте още?

– Донякъде!

– Значи не съвсем? Вярвам. Трябва да сте погълнали значително количество солена вода, а това не е работа за всекиго. Искате ли да ви развържа?

– Мисля, сър. Наистина ли премина вятърът?

– Разбира се. Тайфунът връхлита внезапно и също тъй бързо се сбогува. Във всеки случай здравата ни срита! Морето ще има да се вълнува още няколко часа. Фокът и предната греда заедно с триъгълното платно отидоха, но щом ние долу сме живи и здрави, благодаря на Бога, че се отървахме с толкова малко.

Той ме развържа и аз трябваше да напрегна всички сили, за да

1. Предната мачта на кораб.

2. Староанглийско „да“.

остана прав при вълнението, което от силно премина малко по малко в по-слабо. Облачната покривка се разкъса на много места. Отново настана ден и най-после и първият слънчев лъч си пробви път към нас.

Всичко на палубата изглеждаше ужасно, но сега то не ме интересуваше, слязох с капитана долу в трюма, за да погледнем там. В помещението за товара цареше наистина страшно безредице. Бъчви, бали, пакети и сандъци лежаха разхвърляни и без всякакъв ред и едва след дълги усилия ние можахме да си пробием път през този хаос. Но едва стана това, когато слизацият пред мен капитан ме блъсна настрана и отново се втурна нагоре.

– Какво има, капитане?

– Вода в трюма. Има голям опасен отвор!

Той се изкачи на палубата, за да заповяда на хората си да застанат при помпите, а аз се помъчих да поставя в ред маркучите колкото беше възможно по-скоро. Работата започна след две минути, докато корабният дърводелец се опитваше да намери и запуши отвора. Това беше наистина мъчна работа, но беше извършена успешно поне дотолкова, че за момент се намерихме в безопасност.

Останалите се заеха да почистят палубата от трески и скъсани вѐжета, а после беше поставена временно греда на носа, както и за известно време помощна мачта на пѐна на съборената фокмачта. Корабната ограда също беше възстановена, доколкото това беше възможно. После капитанът заповяда на моряците да отправят носа право на север.

– Сега вече ще можем да стигнем до Порт Лойд! – рече той.

– Колко път има още дотам?

– Тъкмо проверявах – отвърна той. – Този тайфун ни е въртял в кръг. Трябва впрочем да знаете, Чарли, че този вид буря съвсем не спада към почтените, които духат само от една посока, както приемат някои моряци и учени, а в повечето случаи се ограничават в съвсем малка, строго определена област и тогава изведнѐж задухва от всички възможни небесни посоки. Много възможно е ние да се намираме сред тайфун, докато на няколко мили встрани друг кораб да минава край нас при съвършено лек вятър, без да забелязва нещо от оркана, или най-много да се учудва на вълнението пред носа, без да може да си го обясни. И така, орканът ни е водил почти в кръг и въпреки лошото състояние на платната пие можем да бъдем още днес, преди спускането на нощта, в Порт Лойд.

Това бе чудесно, макар тези Бонински острови да представляваха много опасна близост за нас през време на тайфуна.

– Затова аз и промених посоката, но се радвам, че не сме се отдалечили много. Отворът е запушен само временно, мачтите липсват, а в каквото положение е трюмът, много е възможно да останем известно време в Порт Лойд, за да възвърнем способността си да пътуваме по море. Доволен съм само, че съм си господар и отговарям за такива неща пред себе си! Но вие ще се отегчавате там, Чарли!

– Не мисля така, мистър Търнърстайк.

– О, все пак! Там няма концерти и театри, няма вестници и библиотека, каквито вие като писател обичате. А като ловец също няма да имате удоволствие, защото там няма нито дивеч, нито леопарди и...

– Но диви кози и подивели свине, костенурки и водни птици има извънредно много, капитане.

– Наистина ли?

– Разбира се. Нали ви казвам!

– Well, това е великолепно! Тогава аз ще убия няколко дузини кози, няколко маздели³ прасета, няколко шока⁴ костенурки и няколко стотици пингвини.

Засмях се.

– Наистина ли искате да стреляте на тази географска ширина върху пингвини?

– Защо не, щом те се намират там! Тези животни са извънредно тлъсти и при това толкова глупави, че могат да се пребият с пръчка, преди да разберат, че се намират в опасност.

Добрият и достоен за почитане мистър Фрик Търнърстайк беше извънредно страстен ловец и не се страхуваше нито от човек, нито от диво животно. Но той страдаше от много вредната за него мания, че юмручните му удари попадат винаги там, където са насочени, но куршумите му винаги се отклоняват на югозапад, когато се мери на североизток. Изглежда, че ловът на пингвини, при който се предпочиташа тоягите вместо пушките, представляваше най-интересното занимание за него. И затова аз съжалих, че Бонинските острови не се бяха погрижили да се изместят малко по-нагоре, близо до полюса.

Надвечер видяхме да се появява пред нас Пийл Айлънд, най-южният от трите най-големи Бонински острова, на който се намираше и главното пристанище, а половин час по-късно хвърлихме котва в Порт Лойд. Тук морето беше напълно спокойно и както научихме по-късно,

3. Петнадесет парчета от нещо.

4. Шестнадесет парчета от нещо.

там не бяха усетили нищо от тайфуна. Изглежда, капитанът беше имал право със забележката си, че този оркан често се ограничава в един строго затворен кръг.

Тук нямаше нужда от обичайните за други места формалности. Спяхме колкото беше възможно по-близо до сушата и пуснахме котва. Друг кораб там нямаше. Затова вдигнахме само нашия Юнион Джек⁵ и дадохме един изстрел, за да съобщим за пристигането и националността си.

През време на бурята бяхме загубили две лодки. Капитанът слезе с малката лодка на сушата и, разбира се от само себе си, аз го придружих. Бяхме приети с голяма сърдечност от поселниците и получихме удоволствието да бъдем нагостени върху твърда земя с прясна и превъзходно приготвена вечеря. През време на нея Търнърстайк не можа да се съдържи да зададе един извънредно важен и необходим въпрос:

– Но кажете ми, господа, как стои тук въпросът с лова?

– Много добре – гласеше утешителният отговор.

– Какъв дивеч има тук? Пингвини?

– Не.

– Тюлени?

– Не.

– Моржове?

– Също не.

Добрият капитан, изглежда, наистина се беше наострил за лов с тояги. За съжаление той беше направил сметката си без... дивеча и затова продължи да пита:

– Какво има тогава?

– Глигани, кози, костенурки, водни птици и хвърчащи мечки.

– Гръм и мълния! Истина ли е това? Никога в живота си не съм чувал, че мечките хвърчат и във въздуха! Или този вид животни може би са много по-различни създания от онези, които обикновено се наричат мечки? Познавам само бялата, сивата, кафявата и черната мечка, а също и миешката се мечка. Казвайте, Чарли! Нали вие сте естествоизпитателят на нашата прочута експедиция с „Вихър“!

– *Pteropus ursinus* – отвърнах с извънредно важно изражение на лицето.

– *Perotus purgilus*? Какви са пък тези думи? Говорете, без да си

5. Малко синьо знаме със звездите на САЩ Когато кораб влиза тържествено в пристанище, трябва да вдигне и голямото си знаме.

кривите човката!

– Well, исках да кажа „прилеп“, щом така го разбирате по-добре.

– Прилеп ли? Хм, смешна мода да се прави прилепът на мечка! Каква е големината на това животно-великан?

– Дълго осем до девет цола и с разперени криле е около три стъпки широко. Живее предимно на финиковата палма и спада към онази малка част прилепи, които нощем спят и през светлите обедни часове си търсят храна.

– Така постъпвам и аз, значи също принадлежа към *Perores purgatus* или както там нарекохте преди малко племето им. Не искам да им причинявам никакво зло и ще се придържам повече към другите – козите, глиганите и костенурките. Но да застреляш коза е цяло геройство. Нали, Чарли?

– Хм, не е точно геройство, но често е много опасно. Помислете си за европейските антилопи. А тукашните кози са диви, тъй като планините са много скалисти и се издигат стръмно.

– Не съм приятел на изкачването и винаги се прекатурвам на лявата или дясната страна на кораба. И ако съм се изкачил петдесет метра, сигурно ще падна деветдесет надолу. Ами как стои въпросът с костенурките? Може ли да се получи тук истинска мак-търтъл-суп⁶.

– Ще бъде мъчно, капитане – усмигнах се аз.

– Защо? Не казахте ли, че тук има извънредно много костенурки?

– Да, и от тях, разбира се, можете да направите супа от костенурки, но не и мак-търтъл-суп.

– Само дяволът може да ви разбере! Обяснете ми го по-ясно!

– Мак-търтъл-суп се употребява погрешно в обикновения език. Търтъл-суп значи супа от костенурки, мак-търтъл-суп обаче значи заместител на супа от костенурка.

– Well, Чарли, давам ви свидетелство за учен изследовател на природата и супите. Ех, да можеше да се улови още днес истинска костенурка.

Веднага един от преселниците, бивш жител на островите Маркеза, заяви, че е готов да ни заведе на една местност, където може би щяхме да намерим някое от тези животни.

Луната светеше ясно. Вечерта можеше да се нарече наистина райска. Последвахме водача си по един път, който се виеше през великолепен палмова гора до малък самотен залив.

6. *Mach turtle supe* (англ) – заместител на супа от костенурка (специалитет).

Там имаше гъсталак от таитски тамануси⁷ и смокинови дървета, пред които към брега леко се спускаше широка блестяща бяла ивица. Тъкмо когато излизахме изпод черниците, забелязахме две от животните, които бавно се измъкваха от водата. Всеки от нас се беше снабдил с прът и ние ги обърнахме тъй, че те легнаха на гърбовете си и се намериха напълно в наша власт. Това, разбира се, не беше много лека работа, защото по-голямото животно сигурно надвишаваше триста фунта⁸ тегло.

– А сега какво? – запита Фрик Търнърстайк.

Островитянинът, който можеше да говори съвършено английски, каза:

– Оставете ги да лежат до утре сутринта. Те не могат да избягат и тогава ще заповядаме да ви ги донесат.

– Дори и не мисля! – отвърна капитанът, който въпреки грубата си външност беше мекосърдечен. – Тогава тези нещастни животни цяла нощ ще се измъчват от смъртен страх, който не бих пожелал дори на едно такова животно. Жалко, че не носите със себе си пушките си, Чарли. Иначе бихте могли да им пратите по един куршум!

– Това би било много храбро от моя страна! – рекох аз. – Няма ли тук един нож?

Поселникът извади своя и с два силни удара главите на костенурките бяха прерязани.

– Сега ще ги занесем у дома – каза капитанът.

Той хвана по-голямата от тях и наистина я вдигна. След две крачки обаче той я хвърли отново на пясъка.

– В името на всички мечти и прътове! Та тя е тежка колкото най-голямата ми котва! Наистина ще трябва да я оставим!

Островитянинът обаче беше на друго мнение. Той отрязва няколко пръта от смокини, върза ги с пълзящи растения и така направи шейна, върху която ние търкулихме тежките животни. После тримата се впрегнахме пред нея и по този начин ги откарахме в колонията.

Там те трябваше да бъдат преместени на нашата лодка. При това светлината на една от факлите падна върху гърба на по-голямото животно.

– Стой! – заповяда капитанът. – Какво е това? Тази супа от костенурка носи вече една чиния на гърба си.

7. Черници, които в Таити стават с 14 стъпки обиколка на стъблата си.

8. Един фунт = 500 грама.

Наведох се над нея и извиках да ми светнат. И наистина върху твърдата черупка на животното беше закована елипсоидна плоча, ръбовете на която поради разрастването на костенурката се бяха надигнали, и по този начин тя беше придобила форма на малък овален съд.

– А ето тук и надпис! – каза Търнърстайк. – Кой ще го прочете? Не е нито английски, нито нещо друго. Чарли, потрошете си малко зъбите тук!

Плочката беше издялана от онзи вид бронз, който никога не се поврежда от вода и който само японците и китайците умеят да произвеждат. Опитах се да прочета надписа. Той се състоеше от две японски имена, които бяха разположени едно под друго.

– Sen-to и Нифуризима.

– Какво е това, Чарли?

– Нифуризима е остров, който принадлежи на същинска Япония. Понякога и пялата група Оки, състояща се от седемдесет и седем острова и островчета, бива наричана така.

– Ужасно, кой ли е имал толкова много време да отбелязва такива неща!

– Sen-to е сто и двадесетият Дайри на Япония. Той е управлявал от 1780 до 1817 година, ако не се лъжа.

– А какво общо има този човек с моята мак... исках да кажа с моята търгъл-супа?

– Животът на костенурката е твърде дълъг и често продължителността му бива изследвана, като се поставя знак на някоя хваната. След това тя отново се пуска на свобода. Те, изглежда, предприемат забележително точни и редовни странствувания и винаги посещават едно и също място. Сигурно тази костенурка е била уловена на Нифуризима, за да ѝ бъде поставен знак, който бил скрепен с името на тогава управляващия Дайри. Можете поне приблизително да пресметнете колко е стара.

– Дори не ми идва и наум, защото така мога да стигна до не-апетитното познание, че съм уловил седемдесетгодишна костенуркова супа, а вие ще се съгласите, Чарли, че това не разкрива никаква радостна перспектива. Хвърлете я в лодката! Тя ще бъде нарязана и изядена и ако някога аз се срещна тук или там с този тъй наречен Дайри или Домино, той ще получи обратно чифиригимилишкия си ключ.

– Не бихте ли предпочели да предоставите плочката на мен, сър? Много бих искал да я взема със себе си у дома.

– За спомен ли? Гледай ти чудак! От кого? За спомен от Диариуса ли или от костенурката?

– И от двамата заедно.

– Вземете я тогава! Бихте могли, ако искате, да получите и цялата черупка на костенурката заедно с този Диарус, защото аз се интересувам само от супата...

На другата сутрин имате доста много работа на нашия добър стар „Вихър“. Отворът можеше да бъде запушен напълно само отвън и тъй като на Пийл Айлънд не можеше да става и дума за док, налагаше се работа под водата, която в по-голямата си част извърших аз, тъй като никой от моряците не можеше да издържи достатъчно. Наистина почти невероятно е, че повечето моряци, разбира се, с изключение на онези, които са посещавали морско училище, са много лоши или дори съвсем не са плувци. Могат да се срещнат стотици моряци, които се чувствуват напълно сигурни на някой стар, полуразрушен тримачтник, а не искат да знаят за плуване с лодка.

На обяд, когато с удоволствие вкусахме супата от костенурка, бях възнаграден за усилията си от капитана, който ми направи едно извънредно предложение, свидетелстващо за голямата пожертвувателност от негова страна.

– Как мислите, Чарли? Дали тези диви кози ще се смилат добре от стомаха?

– Разбира се.

– Тогава вземете пушките си и тръгвайте с мен! Ще убием една.

– Готов съм, но предлагам да отидем на лов не тук, а на остров Стейпълтън.

– Well, тогава ще отидем с лодка дотам!

– Ще вземем ли още някой със себе си?

– Не е нужно. Какво разбират от лов тези момчета? Те само ще прогонват дивеча. Елате в лодката!

Някога бях чел, че остров Стейпълтън е много скалист, и знаех от скитанията си из планините, доколко въжето и бастунът могат да послужат при изкачването на стръмни височини. Ласото ми беше решително по-добро от всякакво въже. Извадих го, намерих и една бамбукова пръчка, която с помощта на корабния ковач бързо превърнах в бастун – горе беше закована стара желязна кука, а долу острие. Мистър Фрик ме изгледа изненадан, когато се явих с това странно снаряжение.

– Какви са тези украшения по вас, Чарли, хе? Да не би господинът да иска да стреля по козите с бамбуков бастун и кожен ремък?

– Pshaw! Аз съм английски ловец, сър – отвърнах гордо.

– Английски?... Не ставайте смешен и хвърлете тези боклуци във

водата.

– Нека не прибързваме.

Качих се пръв в лодката и той ме последва. След това се увихме за греблата. Имаше да изминаваме разстояние от четири часа, но морето беше спокойно и вятърът – благоприятен. Минахме край много живописни скали западно от островите Пийл и Бъкленд, като се придържахме постоянно на север стигнахме в един залив на остров Стейпълтън, който се врязваше дълбоко в стръмно издигащите се скали. Капитанът се захили с цялото си лице, посочи ми нагоре и каза:

– Погледнете, Чарли! На всеки изстрел най-малко две!

И наистина, аз видях върховете и издатините на скалите буквално покрити с диви кози. Това щеше да ни осигури извънредно обилен лов. Слязохме и изтеглихме лодката толкова навътре на брега, че не можеше да бъде достигната от прилива, който тук обикновено се издига до три стъпки. После тръгнахме напред все по-нагоре към стръмните височини.

Местността беше наистина алпийска – с остри зъбери, стръмни скали и хребети. Бамбукът наистина ми помагаше, докато запъхтеният капитан след мен често пълзеше на четири крака, за да преодолее мъчно-тиите на терена. Най-после задъхан той спря.

– Чарли, чакайте! Да не искате да се качите на луната? Вижте тази долина отвъд – тя е претъпкана с кози. Ако отидем там, с четири изстрела ще убием най-малко двадесет.

– Точно там отивам и аз!

Той ме погледна с разтворена уста и с необикновено учудено изражение:

– На... та... тък...? Слушайте, един от нас двамата е луд-или вие, или аз. Но аз открито ще ви призная, че моят ум е в пълен ред... Искате да отидете към задната част на кораба, а плува право напред.

Трябваше да се засмея.

– Кажете ми, капитане, какво ще правите на задната част на кораба?

– Ще стрелям по кози. Какво друго?

– Well! Тогаваше опитайте се. Ще ви платя по десет долара за всяка, която се остави да бъде застреляна от вас!

– Да не би да искате да кажете, че не знам да стрелям?

– Не, но искам да разберете, че се намирате точно по посоката на вятъра.

– На вятъра ли? Чарли, не ми се сърдете, но тук вашите изследователски и готварски способности напълно пропадат! Какво разбира коза

от вятър? Можете да бъдете сигурен, че няма да изкача с вас тази стена. Правете каквото искате. Аз обаче не искам да се върна на борда със счупен врат!

И той наистина се извърна „към задната част на кораба“ и се отправи с пухтене и кашляне нататък. Трябваше да побързам, ако исках да не го оставя да ми развали лова. Освен това аз нямаше и да го пусна, ако не смятах да извлека полза от действията му.

Изкачих се бързо нагоре и стигнах билото, зад което височината рязко се спускаше в една странична долина. Като употребявах бастуна си за подпора и за запазване на равновесие, аз по-скоро се хлъзгах, отколкото вървах надолу, като побързах да се отклоня вляво, където пропастта навлизаше в долината, към която се беше отправил моят добър Фрик Търнърстайк. Там се облегнах зад една скала и зачаках с карабината „Хенри“ в ръка, която бях взел вместо пушка.

Не трябваше да чакам дълго, защото едва бях стоял две минути на това място и към мен се насочиха побегнали в галоп всички кози, които храбрият капитан щеше да улучва „по две с всеки изстрел“. Голямата долина правеше пред мен завой: животните не можеха да ме забележат и попаднаха право пред огъня ми: два, три, пет и шест изстрела и те отминаха. После шест кози лежаха на земята. Тъкмо исках да изляза, когато чух да се приближава нещо със силно охкане и пръхтене. То се приближи, като пухтеше буквално като локомотив, и изненадано спря пред ударените кози. Беше капитанът.

– Хиляди кози! Какво е това? Кой е убил тези животни? – извика той.

Излязох от скривалището си, като се смеех от сърце.

– Аз, ако нямате нищо против, сър!

– Вие? Чарли, вие? Как дойдохте тук?

Добрият Фрик разтвори от изненада устата си, като че ли искаше да погълне наведнъж своите „хиляди кози“.

– Надолу по стената. Обещах ви за всяка коза, която се остави да бъде застреляна от вас, по десет долара. Колко ви дължа?

Лицето на капитана изведнъж стана смутено и недоволно.

– Да, Чарли, тези животни наистина ми убягнаха още преди да успея да издигна пиратското си знаме. Разпънах всичките си платна и се спуснах след тях така, че дробовете ми засвириха като тайфуна вчера. Как можех да пусна котва, да поема дъх, да сваля пушката от гърба си, да се меря, да натисна спусъка, да стрелям и да улуча? Не бива да искате от един моряк да върши шест пъти повече от другите.

– Поисках ли от вас да застреляте тридесет и шест кози?

– Тридесет и шест? Как стигнахте до тази цифра?

– Тук лежат моите шест; вие казахте „шест пъти повече“, а шест по шест прави тридесет и шест.

– Хм, сметката ви е вярна – отвърна той, като оглеждаше най-напред пушката си, а след това насочи поглед върху козите ми. – Слушайте, Чарли, наистина тези същества разбират нещо от вятър!

– Разбира се. Те имат отлично обоняние, а освен това сигурно са ви видели и чули, защото сте доста едър и аз чух шума от дробовете ви от осемдесет крачки разстояние.

– Слушайте, Чарли, да не искате да се задуша заради една коза? Дори не ми идва и наум това! Онзи, който не може да понася дробовете ми, той... той...

Капитанът беше толкова разгневен, че беше започнал подчинено изречение, без да може да намери главното. Засмях се сърдечно и му подадох ръката си.

– Не се ядосвайте, сър! Тук имаме шест тлъсти животни, а за днес не ни трябват повече.

– Така ли? Така ли мислите? – каза той, като ме погледна със светнали очи. – А какво ще кажат онези на кораба? Мистър Чарли е убил всичките, а капитанът нищо, съвършено нищо. Нека бъде убит на място, ако си отида, преди да съм застрелял моите шест. Чувате ли? Шест, най-малко шест! Сега вече знам, че тези животни разбират от вятър и ще се съобразявам с това. Ще дойдете ли с мен, или ще останете тук?

– Разбира се, че ще дойда, но преди това ще ви помоля да почакате още малко.

– Защо? Нямаме време. Иначе добитъкът ми ще избяга много далеч и аз няма да мога да го стигна до края на живота си.

Не можах да се удържа и трябваше пак да прихна.

– Наистина ли мислите, че можете да настигнете козите? Помогнете ми да покрием с клони тези шест и да ги затиснем с няколко камъка, а после ще потърсим някое място, от което да имате възможност да стреляте!

По този начин прибрахме дивеча на сигурно място за известно време и после се отправихме към друга височина, от която можехме да наблюдаваме намиращото се под нас пространство. Този път пак се стори на капитана извънредно тежък. Той изстена:

– Стойте, Чарли! Лавирам на всички страни, но въпреки това не мога да напредвам. Дайте ми бамбука си!

– Нали трябваше да го хвърля в морето?

– Да не би аз да съм срещал и заобикалял неприятностите по всички географски ширини, та да познавам страните и хората като вас, хе? И следователно мога ли да зная какво трябва да предприемам? Аз съвсем точно знам как се вкарва тримачтов кораб в пристанище, но още не виждам как един морски капитан трябва да улови със зъби тези некултивирани скали. И така, всички на палубата и пътешествието продължава!

Сега с помощта на бастуна напреднахме много по-лесно и по-бързо. Пристигнахме горе и забелязахме в отвъдната долина многобройно стадо, което спокойно пасеше. Както и преди, капитанът поиска да се спусне право към животните. Спрях го.

– Чакайте, мистър Търнърстайк! По този начин отново ще ги прогоните. Слезте оттук, вдясно, там пътят е по-лек, и застанете под онова дърво – кири. Аз ще се спусна отляво и ще подкарам козите право под изстрелите ви.

– Well, съгласен съм. Хайде тогава, слизайте! За пет минути трябва да имам шест.

– С два куршума ли?

– Pshaw! Всеки път ще убивам по три наведнъж!

– Ще бъде мъчничко! Няма ли да предпочетете моята карабина „Хенри“? Аз отново я поставих в ред и тя може да даде двадесет и пет изстрела, без да става нужда да я пълните.

– Това е твърде изгодно! Дайте ми я и ми покажете как се действа с нея.

Обясних му устройството. После, след като ми подаде обикновената си пушка, той се отдалечи бързо. Наистина беше смешно да се наблюдава широкоплещестата му снага, която се мъчеше да запази равновесие с тоягата, когато слизаше надолу с широки моряшки крачки.

Стигнах на мястото си много по-рано от него. Щом се уверих, че е застанал под уговореното дърво, предпазливо се промъкнах към стадото и от около осемдесет крачки дадох два изстрела. При първия изстрел едно от животните падна, а при втория, понеже не бях сигурен в пушката си, не улучих толкова добре. Козата отскочи настрана и побягна нагоре по отсрещната стръмнина на онази, по която се бяхме спуснали ние.

Останалите животни в галоп се насочиха точно към храбрия Фрик Търнърстайк. Той ги остави да се приближат на четиридесет крачки от него, после излезе иззад дървото и вдигна пушката. За мое най-голямо учудване забелязах, че не стреля. Към мен, който тичах след козите, капитанът правеше най-чудновати гримаси, тропаше нетърпеливо с крака,

държеше пушката готова за стрелба и въпреки това не стреляше. Козите с най-голяма бързина минаха край него. Той се извърна, продължи да се мери и възбуден, непрекъснато въртете дясната си ръка около карабината.

В това време животните избягаха и аз стигнах при него.

– Защо не стреляте, сър? – запитах аз, изненадан до най-висша степен.

Той се извърна към мен. Обикновено добродушното му лице, сега гневно лъщеше от червенина и гласът му буквално гърмеше, когато ми отговори:

– Какво трябва да правя? Да стрелям? Върху кого? Върху вас ли? Засрамете се, Чарли, че сте с по-малко разум от едно такова животно! Тези добри кози бяха толкова разумни, че приплуваха точно срещу мерника ми, а вие бяхте съвсем неразбран и скачахте след тях. И на това отгоре искате от мен да стрелям. Ами ако ви бях убил, а?

– Да убиете мен? – запитах аз, почти вкаменен от този упрек. – Това е напълно невъзможно, защото аз бях на цели двеста и петдесет крачки зад животните.

– Няма значение! Знам по-добре от вас! Аз съм стар опитен човек, а вие сте млад. Ще ви дам пример: мистър Корнпъш, когото не мога да търпя, идва при мен и ми казва неща, които ме карат да побеснея от гняв. Тогава аз го хващам и го хвърлям от най-горното стъпало на стълбата или, по-скоро, искам да го смъкна само от най-горното стъпало. Той обаче е толкова несръчен, че пада по всичките стъпала надолу така, че аз трябва да заплащам голяма глоба. Това стана с този нещастен мистър Корнпъш. А защо да не може да стане същото и с куршума? Аз искам да улуча само козите, но куршумът решава да се отклони към вас, прелетява над козите и се забива в главата ви – е, после какво, а? И вместо да ми благодарите, че с присъствието на духа си ви спасих живота, вие ме питате защо не съм стрелял. Чарли, не очаквах това от вас!

Признавам, че бях напълно смаян от този укор, който ми беше направен с такава сериозност и убедителност. Но не исках да ядосвам повече капитана и затова само отговорих:

– Но защо тогава не стреляхте, след като козите отминаха?

– Как можех, когато тази карабина „Хенри“, Хари или Пари не иска да стреля? Натисках, дърпах и теглих спусъка с всички сили, pshaw, не искаше да почне и толкова! Ето ви обратно огнестрелната тръба! Ако отида още веднъж на лов за кози, ще си взема комин. Той поне няма да прави засечки! Откъде ще взема сега моите шест животни, а?

– Хм, жалко – засмях се аз, – шест кози с два изстрела!

– Чарли, не ме вбесявайте! Дайте ми пушката! Застреляхте ли нещо с нея?

– Да, две. Едната е мъртва, а другата се изкачи там горе, по онзи склон. Тя е ранена и от раната ѝ тече силно кръв.

При тези мои думи капитанът ме погледна така опулено, че не можах да се съдържа повече и отново прихнах. Това вече го разяри съвсем и той грабна пушката от ръцете ми.

– Чарли, вие сте варварин, напълно безчувствен човек. Нямам повече работа с вас. Отплувайте от Порт Лойд до Кантон с когото щете, но само не с мен!

Той захвърли бастуна пред краката ми и с най-голямо възмущение се отдалечи. Оставих го, защото много добре знаех, че ще се върне. Взех бастуна си и тръгнах по следите на ранената коза. Отвъд стръмнината, която изкачвах, трябваше да се намира морето, както бях забелязал от отсрещната височина. Следата от капките кръв ясно се различаваше и ме отведе на тясно плато, което, изглежда, се спускаше отвесно към морето. Козата лежеше на самия му край. Тя беше тежко ранена и когато ме видя, се опита да се надигне. Прекратих мъките ѝ с един сигурен изстрел.

Едва гърмежът беше заглъхнал, когато ми се стори, че дълбоко отдолу чувам вик. Легнах, наведох глава над острия ръб на скалата и погледнах надолу. Точно както бях предположил, скалистата стена се спускаше отвесно в бездната и образуваше малка полукотловина, която беше широка в задната си част най-много около тридесет стъпки, а предната, която докосваха морските вълни, постепенно се разширяваше и беше така добре заградена от всички страни, че надали в нея беше влизало някога живо същество. Да се слезе отгоре не беше възможно, а достъпът откъм водата беше запазен от коралов риф, върху който се разбиваха големи морски вълни. И все пак долу стоеше човек, който ме беше забелязал и с движение ми даваше да разбере, че се намира в отчаяно положение.

Чувах гласа, но не разбирах думите му. Все пак от облеклото му разбрах, че е китаец. Как беше стигнал този човек на Стейпълтън Айленд и при това в този недостъпен залив? Разбира се, не доброволно. Но как беше възможно да го измъкна оттам? Още размишлявах върху това, когато чух зад себе си стъпки. Не се и извърнах, защото по високото пръхтене долових, че това е разкаяният Фрик Търнърстайк, който се връщаше.

– Гръм и мълния! Ама че катерене падна! Бих предпочел да се изкача на хиляди мачти, отколкото да слеза обратно от тази планина.

Добрият човек съвсем забравяше, че все пак той непременно трябваше да се спусне от нея.

– Да не би да искате да слезете отгук, сър? – запитах аз, като му посочих пропастта.

Той протегна един след друг десетте пръста на ръцете си.

– Никога не би ми дошло това наум. Мисля, че бих се смъкнал толкова бързо долу, че капитан Фрик Търнърстайк би лежал на дъното като разбит кораб и тогава не биха могли да се различават нито корпуса, нито мачтите или пък напречните греди.

– И въпреки това трябва да слезете!

– Аз? Да е наложително? Чарли, идвам при вас преизпълнен с най-добри и справедливи намерения, а вие искате да ме изпратите на сигурна смърт. Право ли е това от ваша страна?

– Е, добре, какво ще стане с човека долу, ако не го извадите?

– Човек ли! Къде?

– Направете като мен: легнете по корем и погледнете надолу!

Капитанът стори това със значителна предпазливост и после запита:

– Китаец. Нали, Чарли?

– Да.

– Как ли е влязло това момче в този кафез?

– Навярно сам ще ни каже това. Откъм морето не може да стигнем при него. Невъзможно е поради страшния риф. Значи трябва да слезем отгук.

Лицето на капитана доби отчаян вид.

– Слушайте, Чарли, на драго сърце бих помогнал на човека, но каква полза ще има той от това, ако заради него си счупя врата и краката?

– Това е вярно. Тогава аз ще се опитам да слеза.

– И с вас няма да стане по-добре – каза той страховито.

– Ще видим! Да стигна до долу е невъзможно, но добре, че нося ласото си. Вижте онзи планински банан, който расте на ръба! Оттам ще се спусна на тясната площадка, която се намира под него, и вашата задача ще бъде да уловите ласото, което ще ви хвърля при връщането си и да го завържете за стъблото на дървото. Разбира се, ще го придържате, докато се изкачвам.

Отидохме при банановото дърво, на което завързах ласото до сами земята. После хвърлих дрехата и шапката си и се спуснах към

споменатата площадка, която се намираше може би на петдесет стъпки под нас.

– Отвържете ласото, капитане!

– Ауе, ауе! Но внимавайте, Чарли! Ако паднете, никой не ще може да ви помогне!

Увих ласото около себе си и продължих да слизам. Цялата височина на скалата беше може би около двеста стъпки. На опитен планинар, на когото не му се завиваше свят, не беше мъчно да продължи слизането надолу от четири стъпки широката площадка, на която вече се бях спуснал аз. На около двадесетина крачки над дъното на котловината обаче тази възможност беше напълно осуетена. Стигнах дотам щастливо.

Китаецът с напрежение беше следил движенията ми. Сега обаче нададе вик на разочарование. Обърнах се с лице към него и го запитах на Kuan-hoa⁹, защото предполагах, че така на всяка цена ще ме разбере.

– Как се казваш?

– Конг-ни.

– Откъде си?

– От Тиен-хиа¹⁰, там на запад, отвъд морето.

– От коя провинция или град?

– От Куанг-чой-фу¹¹ в провинция Куанг-тонг.

– Как попадна тук?

– Бях на една Лунг-йен¹², която вчера беше разбита от тайфуна. Вълните ме хвърлиха тук и трябва да умра, ако не ме спасиш.

– Можеш ли добре да се катериш?

– Аз съм изкачвал всички планини на запад. Очите ми са добри и краката ми не треперят. Но главата ми се удари в скалите и ми се вие свят, а лявата ми ръка е наранена и изпитвам големи болки.

– Ако сподавиш болките си, ще мога да те спася.

– Ще ги сподавя.

Размотах ласото и спуснах края с примка долу.

– Стегни този ремък около тялото си под мишниците! Аз ще те изтегля!

Поради широкото му облекло и ранената ръка мина доста време,

9. Езикът на образованите китайци.

10. На български: „Под небето“ или „Светът“, както китайците наричат страната си.

11. Кантон.

12. Буквално „Драконово око“ – така китайците наричат един вид от техните джонки, на издигнатата предна част на които е изобразена драконова глава с извънредно големи очи.

докато той беше готов.

– Няма ли да ме изпуснеш? – запита той и погледна нагоре.

– Не. Отблъсквай се с дясната си ръка от стената и помагай с краката!

Той изпълни това наставление и след няколко мига стоеше пред мен блед и възбуден до най-висша степен. Беше още много млад – най-много двадесет и четири годишен. Сигурно изпитваше големи болки, защото, докато го изтеглях, беше прехапал до кръв устните си.

– Дай ми ръката си! Искам да видя какво ѝ е.

– Лекар ли си? Учил ли си „Чанг-шии-туни“¹³ и „Ванг-пинг-тсун-чюк“¹⁴ – запита той.

– Изучавал съм и двете, а също и „Ю-циан-и-цинг-кин-киан“¹⁵! – отвърнах аз, за да му вдъхна доверие. – Покажи я!

Той ми подаде ръката си. Прегледът, изглежда, беше извънредно болезнен за него, защото намерих, че е счупил ръката си над лакътя.

– Ръката ти е строшена, но аз веднага ще я излекувам, щом оттокът малко спадне. Можеш ли да се изкачиш тук?

– Лесно бих могъл да сторя това, но съм изтощен. Подкрепи ме!

Направих това, но скоро трябваше да видя, че по този начин няма да стане нищо. Опитах се да определя тежестта му. Той наистина беше здрав, но не едър.

– Ще можеш ли да се държиш с краката си, ако те взема на рамене?

– Наистина ли искаш да сториш това?

– Да.

– Но аз не зная кой си ти и не мога да наруша закона, който ме задължава да бъда учтив.

– Няма да нарушиш този закон, защото аз не съм „Син на Средното царство“, а германец, който иска да ти помогне. Дай да опитаме.

Вдигнах го така, че се настани като конник на раменете ми и заключи краката си зад гърба ми. Докато с дясната си ръка се придържаше за главата ми, а аз с едната бях хванал краката му, се опитах да се изкача нагоре. Успях, макар и много бавно и предпазливо, за да избягна всяка погрешна стъпка.

Измина около половин час, преди да стигна до горната издатина.

13. „Лекарското изкуство на Чанг-ши“ – книга, издадена през 1705 г. от Чанг-лу-ю, синът на този прочут лекар.

14. „Завръщащата се пролет на всички болести“.

15. „Златното огледало на лекарското изкуство“ – и трите споменати книги принадлежат към класическите медицински съчинения на китайците.

Както вече споменах, тя беше само четири стъпки широка и затова неговото слизане от гърба ми ни причини значителни мъчности. Двата лесно можехме да паднем в бездната. Затова му заповядах да затвори очите си, клекнах и го оставих бавно да се плъзне по гърба ми. След това извиках нагоре:

– Хей, мистър Търнърстайк!

– Тук съм!

– Хванете ласото!

Не беше леко да се хвърли дългият ремък догоре, но успяхме и в това. Капитанът го завърза здраво, а аз стегнах другия край около тялото на китаеца.

– Стойте тук, докато се изкача горе! – казах му аз – Хей, капитане, идвам! Здрав ли е ремъкът?

– Well! Ако не се скъса, всичко ще бъде наред, защото аз държа здраво.

Хванах се за него и успях щастливо да се изкача. Търнърстайк ми стисна ръката радостно и каза:

– Добре дошъл, Чарли! Страхотен курс преплувахте вие. Такъв път и при това един китаец на врата – съвсем не е дреболия. Кой е този човек? Как се казва? Откъде идва, какво търси тук? И какво ви каза?

– Та това е цял корабен товар от въпроси! Ще ви отговоря после, когато той бъде горе. Не бива да го оставяме да чака. Ръката му е счупена и той страда от големи болки.

– Ръката му е счупена? Бедният дявол! Да го качим, за да я поставите пак в ред!

Сега бяхме двама и работата вървете по-добре и по-леко от предишния път. Въпреки това, когато го издигнахме горе, той веднага падна на земята. До този миг неговата силна воля го беше държала изправен, но сега спасителното безсъзнание го беше взело в прегръдките си.

– Изглежда, че е зле, Чарли. Да не би да умре в ръцете ни? – каза капитанът.

– Не. Но той е претърпял корабокрушение и е бил изхвърлен от вълните в залива. Това, разбира се, не е станало без удари и блъскания. Ръката му е счупена. От вчера, а може би и от по-рано, той не е ял, нито е пил вода, така че съвсем не е чудно след сегашните усилия да изгуби съзнание. Но аз трябва да използвам това негово състояние и да го смъкна в долината край потока. Що се отнася до вас, вие ще останете тук, нали?

– Аз ли? Защо?

– От тази височина се вижда далеч в морето и аз мисля, че вие бихте искали да я красите вместо фар.

– Аз ли? Кой ви е излъгал за това?

– Вие сам, сър. Не казахте ли преди, че предпочитате да се изкачите по хиляди мачти, отколкото да слезете обратно оттук?

– Приказки, Чарли. Нищо друго освен приказки! Когато човек се разгневи, той, е в състояние да говори неща, на които сам никога не вярва. Но как ще смъкнем този човек долу? Аз ще имам достатъчно работа със самия себе си, ако не искам да се пръсна като бомба в долината.

– Няма да има нужда от вашата помощ. Само ви моля да носите пушката ми.

– Всъщност аз бях решил вече да не се докосвам до тази нещастна вещ, но щом не може иначе, ще ви направя удоволствието. Дайте я!

Той ми помогна да вдигна падналия в несвят човек. После започнахме да слизаме от височината. Когато пристигнахме долу, капитанът запита:

– Къде ще го оставите?

– Не тук, защото няма вода. Трябва да го занесем при потока, през който минахме на идване.

– Ами пашите кози?

– За тях можем да не се грижим сега. Ще ги вземем или ще пратим да ги приберат утре.

– Както искате. Напред!

До споменатия поток не беше много далеч. Поставих китаеца па земята и отстраних облеклото от ръката му, за да охладя отока с вода. При това той се събуди и помоли:

– Дайте ми да пия!

Той се надигна, пи и лакомо хапна от нашите провизии, което ясно показваше, че е гладувал.

– Каж ми името си – помоли ме той после, – за да зная как да те наричам, когато ти благодаря.

Казах му го. Той поклати глава.

– Когато се изговаря дума, трябва при това да се мисли нещо, но твоето име е без душа. Позволи ми да те наричам на езика, който се говори в Ши-тан¹⁶. Ти си германец. Какъв чин ти е дал императорът?

– Аз пътувам по всички страни на света и после пиша книги за това, което съм видял.

16. Така се нарича Китай от будистите.

– Тогава ти си не само Хиеу-цай¹⁷ или Киеу-джин¹⁸, а Ши-се¹⁹ и имаш правото да заемаш най-почетните длъжности в страната си. Ти си велик, силен и мъдър. Ще те наричам Куанг-си-га-се²⁰, защото земята ти се намира на запад. Ще ми позволиш ли?

Никой народ не е толкова учтив, колкото китайците и е почти смъртна обида да се обърнеш грубо към един от жителите на Средната империя. Името, което ми беше дадено, беше явно доказателство, че Конг-ни не правеше изключение. Наистина то беше повече от надуто, но каква вреда можех да имам от това, ако го приемах? Затова отговорих:

– Позволявам ти. Как се наричаше джонката, която претърпя корабкрушение?

– Фу-ши-хай²¹. Тайфунът я унищожи с всичките ѝ хора и само аз останах жив.

– Искаш ли да отидеш с нас в Куанг-чой-фу?

– Имаш ли кораб, който да отива нататък?

– Той принадлежи на този човек, който е пътувал вече с него по всички, морета.

Китаецът се обърна към капитана:

– Значи ти си Ти-ту²²! Как е името ти?

Отговорих вместо капитана.

– Той още не знае езика на страната ти и аз ще бъда Тун-се между теб и него. Капитане, този човек се нарича Конг-ни и би искал да знае името ви!

– Търнърстайк – отвърна запитаният.

– Тър-ръ-не-си-ки? Ще имаш ли милостта, Ти-ту Тър-ръ-не-си-ки Куон Ган, да ме вземеш в Куанг-чой-фу? – запита китаецът.

Преведох на „Негово височество адмирал Тър-ръ-не-си-ки“ този учтив въпрос. Той се засмя до уши и ме запита:

– Как се казва „да“ на китайски?

– Зависи от наречието: или „че“, или „ше“.

Тогава той се извърна към Конг-ни и кимна с глава.

– Че, или, ако искаш – ше, стари момко! Щом сме те извадили от едно бласто, няма да те пъкнем в друго. Знаеш ли какво, Чарли? Този

17. „Цъфтящ талант“ – име на хора със средно образование.

18. „Издигнат човек“ – човек с високо образование.

19. „Напредничав човек“ – нещо като доктор.

20. Буквално: „Блестящият доктор от Запад“.

21. Царица на моретата.

22. Адмирал.

човек се е съвзел донякъде и навярно ще може да дойде до брега. Свечерява се и ние трябва да се махнем отук!

Съгласих се. Конг-ни заяви, че има достатъчно сили да се движи сам. Дадох му кърпата си за нос, която той сложи като бандаж на ръката си, и после потеглихме. Краткият път до лодката скоро беше изминат. Ние я изблъскахме във водата, качихме се и хванахме веслата. Конг-ни, който, ако не беше нашата ловна експедиция, щеше да загине от гладна смърт на самотния Стейпълтън Айлънд, се държеше храбро и ние го заведохме щастливо на кораба, където веднага започнах да лекувам ръката му.

Поправките, от които се нуждаеше нашият „Вихър“, за съжаление се оказаха много обширни и дълги. Тайфунът беше разнебитил целия скелет на кораба, който беше изстрадал много от събарянето на двете предни мачти. При това липсваха и двете лодки и само за да възстановим най-главното, трябваше да останем в Порт Лойд две седмици. Най-после се отправихме по море към Кантон, където трябваше да бъдат извършени главните поправки.

Ръката на Конг-ни не ми причиняваше грижи, защото лечението, изглежда, вървеше добре и редовно. Освен това присъствието на китаецка беше от голяма полза за мен. Той говореше по-мекия, благозвучен южен диалект, а аз се бях упражнявал на диалекта на Пекин. Затова го държах през целия ден при себе си, та без да забелязва, да бъде негов ученик.

Това привлече вниманието на капитана.

– Чарли, кажете ми, толкова великолепен ли е този китаец, че не се откъсват от него нито за минутка? – запита ме той. – Трябва откровено да ви кажа, че съм крайно недоволен от вас, защото вие ме пренебрегвате по един наистина ужасен и непростим начин.

– Имате право до известна степен, капитане, но вие ще ми простите, ако ви призная, че прекарвам времето си с Конг-ни най-вече заради езика. Вие не бихте повярвали колко много може да се научи само за няколко седмици, стига да има възможност да се предприемат упражнения по този практичен начин.

– А, значи това е, хитрецо! Аз вече съм скитал доста по света и бих могъл да използвам това доста добре, ако тук-там по-научавах нещо от чуждите езици. Но, от една страна, с нашия английски човек може да се оправи навсякъде, а, от друга, имам извънреден талант да не научавам абсолютно нищо от чуждите езици. Някога цели шест месеца кълвах френски и сега знам само, че на кораб се казва *vaisseau*, а и това ще

забравя за осем дни. Но истински срам е, че отивам в Кантон и не зная нито дума китайски. Не искате ли да ме понаучите малко, Чарли?

– На драго сърце, ако това ви прави удоволствие.

– То ще ми създаде повече работа, отколкото удоволствие. Все пак на мен ми казаха, че тези хора имат само едносрични думи, и затова мисля, че тази история няма да бъде много мъчна.

Това мнение наистина ме развесели, но все пак аз започнах заниманията и трябва да призная, че той напредваше нечувано в... забравянето. Трите думи, които го карах да ми повтаря по петдесет пъти на ден, не можеше да си спомни още на следващата сутрин или ги употребяваше по начин, който ме караше да се смея до сълзи. И когато стигнахме в Кантон, той беше в състояние да държи английско-китайска реч, от която никой човек не би бил в състояние да разбере нито дума, защото се състоеше от срички, които измисляше в момента.

Гранитните скали на острова, върху които е построен Хонконг, се издигаха пред нас. Плавателните съдове, които ни срещаха, бяха ставали все по-многобройни и когато минахме край носа, зад който се намира градът Виктория, както го наричат англичаните, видяхме в пълния смисъл на думата хиляди джонки около нас, заети отчасти с риболовство, отчасти с транспорт и крайбрежна търговия.

Стоях с капитана на задната палуба. Той наблюдаваше с голям интерес оживлението около нас и каза:

– Знаете ли, Чарли, че аз взех едно изключително решение?

– Какво?

– Досега не можех да разбера как скитате по света само за да опознават страните и хората. Сега обаче работата ми се изясни. Аз не зависи от никого. Трябва да направя кораба си тук способен да излезе отново в моретата, заради което е нужен по-дълъг престой. И тъй като под вашето отлично ръководство направих неочакван напредък в китайския език, реших да се присъединя тук към вас, та и аз веднъж да „проуча земята и хората“. Ще ме вземете с вас, нали, Чарли?

– С удоволствие, защото се надявам, че вашите знания ще бъдат достатъчни.

– Не се грижи, стари момко! Китайският е хиляди пъти по-лесен, отколкото може да се помисли. Кан-тонг, Нан-кинг, Хонг-конг, Пе-кинг, Гин-сенг, внимавате ли добре? Всичко завършва на -онг, -инг, -енг, -унг и тъй нататък. Това е детински лесно.

– Хубаво! Как например ще поздравите един китаец?

– Да не смятате, че ще ме затрудните? На английски аз поздравявам

„good day“. Значи, на китайски, „gooding daying“. Онзи, който не схване това, е толкова глупав, че никакъв доктор не може да му помогне. Е, Чарли, ще ме изпитвате ли още?

– Не. Това е напълно достатъчно! – засмях се аз. – Позволете ми да ви кажа съвсем искрено, че никога досега не съм имал толкова съобразителен ученик.

– Нима това е чудно? Съобразителността е първото качество, което се изисква от способния моряк, а мистър Фрик Търнърстайк не е човек, който да се остави да бъде смятан между последните. Но сега трябва да ме извините, защото ми се налага сам да се погрижа за влизането на кораба в пристанището.

Спуснахме тържествено котва и разменихме обичайните топовни салюти. Конг-ни стоеше до мен. Колкото и познат да ми беше станал в едно отношение, той оставаше за мен загадка. Никога не бях можал да науча с какво точно се занимаваше той и какво беше семейното му положение. Наистина много лесно бих могъл да го запитам направо, но се отказах от това, тъй като той се правеше, че не разбира намеците ми.

Лицето на младия китаец не беше от онзи безизразен и само хитро гледащ тип, който вероятно е стереотипен за китайците. Напротив, той имаше много интелигентни черти, а непрекъснатите разговори, които водех с него, също ми бяха доказали, че е с образование, което не беше обикновено за сънародниците му.

– Колко време ще останеш в Хонконг? – запита той.

– Това още не е определено.

– Само до Куанг-чой-фу ли ще идеш?

– Не, ще продължа и по-навътре.

– Куанг-фу²³ няма да ти позволят това.

– Тогава сам ще си го позволя.

– Нарекох те Куанг-ки-та-се и зная, че си умен и храбър, но въпреки това ти няма да стигнеш по-далеч от Куанг-чой-фу. Вие наричате този град Кантон и можете да го посещавате. Но кой от вас го е видял поне веднъж в истинския му вид? На вас е позволено да ходите само по улиците, които не принадлежат на китайския град. Как ще можеш да продължиш по-навътре, щом не си китаец.

– Тогава ще стана!

– Това е мъчно. Ти ми спаси живота и аз много бих искал да ти се

23. Куанг-фу са онези чиновници, които обикновено наричаме мандарини. Тачи дума китайците изобщо не познават. Тя се употребява само от европейците и навярно произлиза от португалското mandar – заповядвам.

отблагодаря. Позволи ми да ти дам един съвет!

– Говори!

– Искаш ли да станеш син на един Фу-юен²⁴?

Изненадах се при този въпрос, който в родината ми би звучал подобно на това, ако ми бяха предложили от обикновен гражданин да станa син на краля на Бавария или Саксония. Конг-ни не биваше да се осмелява да си прави шега с мен, а аз почти никак не познавах загадъчната страна, в която се готвех да навляза. Затова запитах просто:

– Възможно ли е това?

– Аз ще го направя възможно, за да те зарадвам.

Този отговор беше даден с тон, който звучеше напълно убедително. Фу-юенът е първият чиновник на Пинг-фу, когото ние в Европа наричаме вицецрал, и има в ръцете си цялото административно управление на една провинция. Кой беше този Конг-ни, който можеше да ми направи такова предложение? Тук се намерих пред непознати отношения и трябваше да се държа толкова безразлично, колкото беше възможно.

– Но аз вече си имам баща – отвърнах.

– Твоят баща не е тук. Ти не си слуга на Фо, нито на Буда, а си Тиенчу-киао²⁵. Забранява ли ти вярата да имаш втори баща, докато си тук в Тай-цинг-кун²⁶?

– Не.

– Тогава направи каквото ти предлагам, защото така ще станеш Чиндзе²⁷ и ще можеш да отидеш и да пътуваш, където искаш.

Не можеше да ми бъде направено по-изгодно предложение. Колко щастлив би се чувствувал някой от онези, които са рискували живота си, за да изследват Китай. Но за мен то беше толкова непонятно, бих казал дори толкова нечувано, че почти исках да го отхвърля. Въпреки това, след известно размишление, казах:

– Ще вземе ли някой слуга на Фо или Буда за свой син един Киао-хю²⁸.

– Да. И защо да не може и да не иска? Вашият Бог казва: Аз съм ваш единствен Бог. Нашият Тиен-вен²⁹ обаче ни поучава, че има един баща и ние всички сме негови деца. Има три големи религии: нашата,

24. Помощник-управител.

25. „Религия на небесния господар“, както китайците наричат християнството.

26. Китай.

27. Китаец.

28. Буквално „Приятел на религията“, както сами се наричали китайците-християни.

29. Божествена литература.

вашата и тази на хоей-хоей³⁰. Те имат ли-пай-се³¹ и казват: „Нашата религия е най-добрата.“ Вие имате тинг-син-ло³² и казвате: „Нашият Господ е единственият“, а ние имаме пагоди и храмове и казваме: „Трите религии са една.“ Защо да не станеш син на един човек, който почита религията ти, както и ти неговата?

Безсмислено беше в този миг да влизам в религиозен спор с него. Думите му звучаха извънредно толерантно и подкупващо, но същевременно те показваха и главната пречка, която се противопоставя на християнските мисии в Китай – безразличието. Думите „Сан-киао и-киао“ – се срещат навсякъде в голямата Средна империя, но този израз: „Трите религии са само една“, не е резултат от подробни изследвания или грижливи сравнения, а е продукт на религиозно безразличие, което едва ли може да се намери другаде в такива размери. Християнската пропаганда вече си проби път почти по цялата земя. Ислямският възглас „Аллах ил Аллах, Мохамед расул Аллах“ беше носен напред от ордите на диви азиатски завоеватели. Обаче прочутото „Омм мант гадме хум“ не познава задачата на нашето повелително „Вървете по целия свят!“ Китай остана затворен за другите нации не от щадене на другите религии, а по политически причини. Религията оставя китаеца съвършено хладен и ако му се държи някоя дълга и настойчива реч за величието на християнското учение, то той търпеливо слуша с привидно внимание, както това изисква прочутата китайска учтивост, и после съвсем дружелюбно ще каже: „Това е добро, хубаво и аз мога да те похваля, че вярваш във всичко това. Защо да споря с теб? Твоята религия е добра, религията на хоей-хоей е добра, а и моята също е добра; сан-киао и-киао, трите религии са една и ние всички сме братя!“ Би било голяма грешка след тези думи въпросът да бъде зачекнат отново, но ако това се направи, той благосклонно се усмихва и отвръща: „Навярно ти още не си чел книгата с наставления за обноските на всички класи по всички места и при всички случаи в живота? Ела в моя дом и я вземи! Или предпочиташ да ти я изпратя?“

Да се победи тази пасивност е по-мъчно, отколкото дори активната съпротива, което ще потвърди всеки опитен китайски мисионер. Не бях дошъл в Хонконг като такъв и затова можех да си позволя да избягна религиозния спор с Конг-ни. Затова отговорих:

– И този човек е Фу-юен?

30. Мюсюлмани.

31. Джамии.

32. Църкви.

– Да, Фу-юен – кимна той.

– Значи един от висшите чиновници в страната?

– Той е Куанг-фу (манدارин) с червено копче. Много могъщ е, но вече е много стар. Хоанг-шан³³ му е дал позволение да носи две паунови пера и да си почива от службата.

Значи пенсиониран чиновник! Но трябва да беше влиятелен, тъй като беше мандарин от първи ранг и можеше да носи две паунови пера, докато само най-знатните Ко-лао³⁴ носят три, а Та-хиа-фу³⁵ обикновено само едно.

– Има ли той син? – продължих да разпитвам аз.

– Да, един.

– Но може ли според вашите закони да вземе втори?

– Законът не позволява, но императорът ще позволи.

– При него ли е синът му?

– Не, той е при тебе.

Вдигнах смаян поглед.

– Значи ти говориш за твоя баща и си син на помощник-управителя?

– Да. Искаш ли да станеш мой брат?

Това беше повече от добре. Нима той с предложението си искаше да ме възнагради за това, че бях спасил живота му? Не бях склонен да отблъсна едно такова голямо преимущество и затова отговорих:

– Да.

– Ти говориш нашия език. Но можеш ли също така да пишеш?

– Само сианг-хинг³⁶, а това е много малко.

– Тогава ти ще ми диктуваш, а аз ще пиша.

– Какво?

– Ще съчиниш нещо, което ще изпратим на Ли-пу³⁷. Синът на един Фу-юен трябва да бъде учен, за да може да стане Нан-фи, Хой или Кунг³⁸.

– Това беше изненадващо. Почти ми се стори, че китаецът се подиграва с мен. Един „скитник по света“ трябва да се състезава в Китай за

33. Император.

34. Първа класа на благородниците, от която се избират администраторите.

35. Втора класа на благородниците, от която се назначават вицецралете, президентите и т. н.

36. „Груби картини“, от които се образува нещо като писмо.

37. Колегия на изпитите и церемониите.

38. Тези думи биха могли да се преведат като: рицар, барон, граф, маркиз и херцог.

академична диплома. Веднага отвърнах с шега:

– Какъв трябва да стана? Сиеу, Кеу-джин или може би дори Пин-се?

– Ти си много мъдър и можеш да станеш Пин-се. За да постигнеш това изведнъж, ще напишеш три труда – по един за всеки чин. Те ще бъдат предадени на Ли-пу и тогава чрез един-един-ствен изпит ти ще можеш да придобиеш най-високия чин.

– Ще го направя. Кога ще ти бъде удобно да пишеш?

– Когато пожелаеш.

– Тогава ще напуснем кораба веднага, за да купим хартия, туш и четка.

– Ще изпълниш ли една моя молба?

– Каква?

– Остави ме да сляза сам. Аз ще ти донеса бързо онова, от което се нуждаеш!

– Съгласен съм! – усмихнах се аз, защото се усъмних в добрия Конг-ни, че ми беше направил тези толкова изгодни предложения само за да може да офейка, като се отърве от всякаква признателност. – Как се казва баща ти?

– Фу-минг-цу.

Значи нещо като граф, според европейските схващания!

– Къде живееш?

– Скоро ще научиш!

Исках да го запитам още нещо, но бях прекъснат от един вик на моя стар Фрик Търнърстайк, толкова необикновен, че веднага се извърнах.

През време на нашия разговор с Конг-ни ние бяхме хвърлили котва между английски и холандски кораби и сега бяхме заобиколени от множество лодки, притежателите на които предлагаха на нашия екипаж всичко възможно за продан. Един търговец на плодове тъкмо се беше настанил до хвърленото надолу въже и странният вик на капитана беше отправен към него.

– Добринг денинг! Каквонг иматенг занг продаванг? Китаецът, по всичко личеше, не го разбра, но предположи какво иска да каже.

– Ли-хи³⁹, ли-хи! – извика той, като държеше ветрилото пред устата си, за да разцепи звука. – Ли-хи, ли-хи! Си-куа⁴⁰, си-куа!

39. Вид орехи с много тънка черупка.

40. Дини.

Капитанът ми махна да се приближа. – Чарли, елате тук! Какво всъщност реве този човек? Какво значи ли-хи?

– Предлага ви орехи, които лежат в лодката. Те са много хубави и вкусни като пъпеши.

– А си-куа?

– Дини.

– Гръм и мълния! А не можеше ли да каже това веднага?

Той се наведе над корабната ограда и започна да маха.

– Ниенг шенг купименг! Качетенг сенг понг стълбитанг!

Той даде нареждане да се спусне външната стълба и китаецът донесе на бамбукова кобилица доста голямо количество от своите увити в зебло плодове.

– Вижте, Чарли, човекът ме разбира! Наистина, нещо извънредно много е да знаеш, че говориш езика на един народ. И това дължа на вас, Чарли, на вас и на неподозирания ми талант да изучавам чужди езици, в който досега, не мога да разбера защо, се съмнявах толкова много. Ще купя всичката стока на този човек.

Търговецът беше разтворил зеблата. Търнърстайк пристъпи към него, посочи му орехите и го потупа доста снизходително по рамото.

– Каквонг струванг орехитенг?

Запитаният, който беше разбрал добре пантомимата, вдигна шепа орехи и отговори.

– И циен!

– Виждате ли, Чарли, че пак ме разбра? Но изглежда, че говори по-зле китайски, отколкото го разбира! Какво иска да каже със своето „и циен“?

– Това значи: един циен.

– А какво е един циен?

– Малка монета, каквито виждате нанизани на шнура на шията му. В Европа ги наричат сапеки, монголците казват дехоси, а говорещите английски език народи ги наричат каш. За една германска марка могат да се получат от двеста и петдесет до триста парчета.

– Значи ще имам шепа орехи за половин цент?

– Разбира се. Тук всичко е извънредно евтино.

– Well, тогава ще продължа да питам!

– Питайте, сър! – отвърнах аз, любопитен да чуя пак неговия смешен китайски.

Той посочи дините:

– Ценатанг нанг тезинг дининг?

Китаецът вдигна две от най-хубавите.

– Сан циен!

– Сан циен? – повтори Търнърстайк. – Този човек говори ужасен китайски. Какво казва, Чарли?

– Три сапехи.

– Две толкова големи дини за цент и половина? Този човек трябва да е крал стоката си! Ще я взема всичката!

Той направи движение с ръце, като че ли обгръщаше целия запас.

– Взиманг всичкинг орехинг и дининг!

Търговецът ги преброи и после ги струпа на един куп.

– Каквонг трябвонг данг платянг?

– И чун!

– Какво казва, Чарли?

– Един чун, или един циан – значи сто сапеки, най-много петдесет цента. Не зная точно какъв е сега курсът.

– За един такъв куп плодове? Чакай, той има още в лодката. Ще ги взема всичките, защото този човек ме разбира толкова чудесно!

И той посочи долу към лодката.

– Качетенг цялатанг стоканг. Азинг шенг янг купинг.

На лицето на китаеца се изписа голямо задоволство и той донесе всичко.

– Каквонг струванг всичконг заеднонг?

– Се чун!

– Ужасен китайски! Какво иска да каже, Чарли?

– Четири чуна или четиристотин сапеки.

– Страшно евтино! Но откъде ще взема сапеки?

– И аз нямам. Дайте му английски или американски дребни пари. Сигурно ги познава.

Капитанът даде на търговеца цял долар и получи назад почти цялата връв сапеки, която висеше на врата на китаеца. Циените са единствените монети, които са пуснати в обращение в Китай. Златото и среброто се смятат за стока и биват приемани за заплащане на кюлчета и на тегло. Сапеките са от пиринч и са кръгли. В средата си те имат четириъгълни дупки, за да могат да се нижат на връв. Да се носят сапеки за пет долара, това е товар, за който са нужни значителни сили.

В това време се приближиха и наемни лодки и Конг-ни се приготви да се качи в една от тях. Разбира се, той нямаше никакви средства и аз му предложих помощта си.

– Ти си добър, но аз нямам нужда от нищо – гласеше отговорът му.

После той слезе в лодката и се отдалечи. Не очаквах да го видя никога пак и се обърнах да наблюдавам оживлението, което беше настъпило върху палубата поради пристигането на пристанищните чиновници и други хора. Неочаквано забелязах една лодка, която се приближаваше към нас, карана от двама гребци. В нея седеше мандарин от пета класа, с кристално копче. Лодката спря и мандаринът се качи на борда. Беше Конг-ни.

Смаях се повече на промяната, която беше станала с него в толкова късо време, отколкото на обстоятелството, че той носеше знака на един Куанг-фу, без да беше достигнал законната възраст за това. Той се приближи към мен и усмихнат ме поздрави.

– Сега ще узнаете кой е Конг-ни. Имаш ли време да ми диктуваш?

– Да. Слез с мен в каютата!

Той ме последва и извади от дългите ръкави на кафтана си нужните неща за писане. После седна и запита:

– За какво искаш да пишеш, та да станеш Сиеу-цеу? Помислих малко и избрах географска тема, защото чрез нея най-добре щеше да изпъкне „Цъфтящият ми талант“, което значи в превод Сиеу-цеу.

– Избирам за заглавие „Нриан иан кунд фе“⁴¹. Съгласен ли си?

– Да, защото това е тема, която ще те направи много прочут.

Работата започна. Аз диктувах и той пишеше. Въпреки мъчното китайско писмо, ръката му се движеше толкова бързо, като че стенографираше. Разбира се, познанията ми по езика бяха твърде недостатъчни. Той трябваше да ми помага и след два часа свърших краткото си съчинение. Двамата си следващи труда озаглавих: „Пен цао и джин“⁴² и „Хио тиан ти“⁴³. Те бяха завършени още преди да се стъмни напълно и дори добрият Конг-ни се учуди на моите „необикновени и нечувани знания“, които според него съм вложил в тях. Аз обаче ще призная открито и честно, че се бях потрудил да си спомня най-безсмислените неща и да ги облека с дрехи, които не можеха да бъдат по-бомбастични. Един европейец още от двадесетата дума би разбрал положително, че има пред себе си един безочлив преписвач или неизлечим душевноболен човек.

Тъкмо бяхме заети с това да закачим листовете един за друг, написани по китайски обичай само от едната страна, когато капитанът влезе.

– Чарли, вие ме помолихте да не ви смущавам, но въпреки това трябваше да дойда, защото човекът вече ме нервира.

41. История на дявола от западните морета (англичанинът).

42. Естествена история на чужденците.

43. Студия за небето и земята.

– Кой човек?

– Преди един час до нас спря лодка, пълна с най-различни пакети, и на палубата се качи един човек, който ме ядоса до немай-къде. Говори китайски още по-зле, като че ли е финландец, и не можах да изкопча от него нищо друго, освен „krank rfui“ и „comm ja“⁴⁴! Навярно има някой болен, който носи хубавото име Пфуй, и мислят, че на кораба се намира лекар, който трябва да го последва.

– Ще го видя.

Предполагах, че пак е станало някое езиково недоразумение с мистър Фрик Търнърстайк, и не се бях измамил. Когато излязохме на палубата, човекът ни чакаше при стълбичките за каютата.

– Внимавайте – рече капитанът, – ще го запитам още веднъж съвсем бавно и ясно и вие няма да чуете нищо друго освен неговото „krank rfui“ и „comm ja“.

Той вдигна с умно изражение на лицето показалеца на дясната си ръка, както обикновено се прави, за да се привлече вниманието на някого, и запита:

– Каквонг търсинг нанг моюнг корабанг?

– Куанг-фу – отвърна запитаният.

– Кранк-фуй! Чухте ли, Чарли?

После посочи надолу към лодката и запита:

– Накъденг щенг отпътуванг?

– Ком-ча!

– Ком-я! Имам ли, или нямам право, Чарли?

Помъчих се да запазя на лицето си сериозна усмивка.

– Този човек наистина говори китайски, какъвто вие навярно още не сте чували. Но аз ще се помъча да разясня думите му. Куанг-фу значи мандарин. Навярно той така нарича нашия Конг-ни, който ей сега ще излезе от каютата.

– Така ли? Ами това „ком я“?

– Човекът би трябвало да каже ком-ча. Ком-ча има много значения. Тази дума значи нещо като безплатен чай, в смисъл, който при нас имат безплатни концерти, така също и данък, капаро, добавък и най-после се употребява в смисъл на арабския бакшиш и значи подарък.

– Свършихте ли? Та това е дума, която може да докара човек до отчаяние, защото той би трябвало да има глава като корпуса на фрегата, за да може да запомни всичко! Но защо е дошъл при нас? Аз не съм

44. Буквално преведено: „болен пфуй“ и „ела“.

поръчвал нито безплатен концерт, нито капаро, нито пък арабски бакшиш.

– Навярно Конг-ни ще може да ни разясни работата.

Китаецът тъкмо излизаше от каютата. Той видя водача на лодката и му даде знак, при който той слезе в лодката и качи пакетите.

– Куанг-си-та-се – обърна се младият мандарин най-напред към мен, – ти спаси живота ми и излекува моята ръка така, че днес аз вече писах с нея. Затова ти дължа благодарност. Направи ми удоволствието и вземи този ком-ча от мен!

Той посочи няколко от пакетите и после се обърна към капитана.

– Тъ-ръ-не-си-ки, ти ме взе на кораба си и ме доведе тук, дава ми да ям и да пия, без да ме питаш дали мога да ти заплатя. Ти си благороден и аз съм ти много благодарен. Вземи този ком-ча заради това, което си направил за мен.

– Добре! На една услуга трябва да се отвърне с друга и аз няма да те обиждам! – отговори Търнърстайк. – Ще приема безплатната бира и капарото, но направи ми удоволствието и ме наричай както е редно, Фрик Търнърстайк, а не Тъ-ру-ну-ку-су-му-лу, както звучеше. И ако искаш насила да ми наложиш чуждо име, то говори поне китайски. Тогава се казвам Търнингстай-кинг. Разбра ли, стари китайски рушителю?

Предупреждението беше изречено толкова сериозно, че аз с мъка се въздържах да не се изсмея високо. Добрият мистър Търнърстайк беше започнал от прост моряк, познаваше работата си основно и никога не се беше потрудил да разшири знанията си извън морето. Иначе би било напълно непонятно, че един морски капитан, пък макар и да командуваше прост търговски кораб, беше попаднал в такова заблуждение по отношение на китайския език. Мен, разбира се, ме веселеше благородното езиково самосъзнание и затова дори не се опитах да сложа край на безстрашието му.

Би било крайна неучтивост, ако откажехме да приемем подаръците. Затова приех моите и благодарих на Конг-ни. Той бръкна под дрехата и извади копринен шнур, на който висеше малък предмет, подобен на медальон.

– Сега аз ще напусна този кораб, но ще се върна да те взема! – каза ми той. – Ще останеш ли тук дотогава?

– Кога ще дойдеш?

– След шест дни.

– Не мога да прекарам всичкото време на борда. Ще отида нагоре по реката да разгледам Кантон.

– Сам ли ще отидеш?

– Не, капитанът ще ме придружи.

– Тогава вслушай се в съвета, който ще ти дам. Ако запазиш сегашното си облекло, посещавай само онези места, в които е позволено на риджин⁴⁵ да отиват.

– Заплашва ли ме опасност, ако отида по-нататък?

– Да. Защото полицията трябва да залавя всеки чужденец и да го изправя пред съда.

– Тогава ще си купя китайски дрехи.

– Направи го! – отвърна той с усмивка. – Тогава може да отидеш където искаш. Защото ти говориш езика на Ше-хай-це⁴⁶ и никой няма да те сметне за чужденец, ако носиш пен-це⁴⁷.

– Могат ли да се намерят плитки?

– Толкова, колкото ти трябва и толкова дълги, колкото искаш! – отвърна той със същата усмивка. – Но пази се от Лунг-ин⁴⁸ и от Куанг-ти-миао⁴⁹. Те са опасни за чужденците.

– От Лунг-ин ще се пазя, но защо и от Куанг-ти-миао?

– И това ще научиш. Но намериш ли се в опасност, преди да се върна, то вземи този талисман и го носи на врата си. Щом го покажеш на Лунг-ин, те ще се отнасят с теб като с приятел.

Той ми подаде верижката. Тя беше с наистина достойна за възхищение китайска резба. Всяко отделно нейно членче се състоеше от ябълкова семка, която беше изрязана с микроскопична точност във вид на лодка, в която седеше човек с две гребла.

Медальонът представляваше костилка от праскова; той изобразяваше военна или мандаринска джонка с балдахин, осем гребци и началник, който седеше сред плавателния съд и държеше в дясната си ръка отворен слънчобран, а в лявата – неизбежното ветрило. Това беше една от онези несравними китайски работи, които ни карат да се възхищаваме от точността, усърдието и огромната издръжливост на майстора им и въпреки това имат смешно ниска цена. Верижката, която държах в ръката си, там едва струваше два долара, докато в отечеството ми любители биха заплатили двадесеторно по-голяма цена.

И тази верижка трябваше да бъде талисман срещу „Хората на

45. Чужденец, варварин.

46. Синовете на четирите морета.

47. Плитка.

48. Драконова кора – така се наричат речните пирати.

49. Храм на бога на войната.

Дракона⁴. Това звучеше точно тъй, като че ли Конг-ни се намираще в някакви приятелски връзки с тези страшни люде. Взех подаръка и запитах:

– Къде ще се срещнем, когато ти се завърнеш?

– Ще бъдеш ли тук на кораба?

– Да. Ще се постарая да бъда тук.

– Тогава ще те взема от него. Научните ти трудове ще оставя в Као-пан⁵⁰.

– Мислех, че ще ги пратиш в Ли-пу?

– Не знаеш ли, че изпитите се провеждат в Као-пан? След това трудовете ще бъдат изпратени с рецензии в Ли-пу в Пекин и върнати, за да бъдат съхранени във Вен-чанг-кун⁵¹.

– Чувал съм, че изпитите в Као-пан се държат устно.

Той снизходително се усмихна.

– Винаги ли вятърът вее, накъдето трябва? Баша ми е председател на провинциалните власти за държавни изпити. Той ще направи онова, което е добро и изгодно за теб. Сбогом, докато се върна!

– Цинг-леао! – отговорих аз, като му подадох ръка.

Фрик Търнърстайк също ми подаде десницата си.

– Сбогоминг, старинг момконг, а когатонг сенг върнешенг, тинг синг добренг дошеленг занг насенг!

Лодката, която отнесе младия мандарин, изчезна скоро сред гъмжилото от други лодки и ние се приготвихме да разтворим пакетите си. Те съдържаха всевъзможни лакирани предмети, както и такива, които китаецът нарича Ку-Тунг, които както в Китай, така и в чужбина, се заплащат много скъпо.

Освен това за мен беше прибавено и пълно облекло, при оглеждането на което с изненада открих, че е мандаринско, от което липсваше само шапката с копчето. Към него беше прибавена и една изкуствена плитка, която ми стигаше чак до петите. Едва сега разбрах многозначителната усмивка, която бях забелязал на лицето на Конг-ни, когато споменах, че трябва да си купя китайско облекло и плитка.

Търнърстайк се смя до сълзи, когато видя този символ на Китай.

– Моите поздравления, Чарли, моите поздравления! Но кажете ми, наистина ли сте решили да влачите като въже след себе си тази фамозна опашка?

50. Университет.

51. Дворец на научните трудове.

– Разбира се. Щом искам да бъда сметнат за китаец, то трябва да се облека като такъв. Нали?

– Well! Но ако дойда с вас, би трябвало да имам също такова нещо на гърба си!

– Естествено! Когато Конг-ни е правил покупките си, не е знаел, че вие ще се присъедините към мен, иначе по същия начин би се погрижил и за вас. Първия си излет обаче ще направим с обикновените си дрехи.

– Съгласен съм! Удобно ли ви е това да стане още утре сутрин?

– Да. Тази вечер няма да слизаме от кораба, та утре да бъдем бодри.

– Ще вземем ли пушките си?

– Защо ни са?

– Няма ли лов тук?

– Не. В най-добрия случай бихме могли да убием няколко патици, и то ако навлезем навътре по сушата. Най-напред обаче бих искал да разгледам Кантон. Разбира се, разумно е да се вземат нож и револвер, тъй като в чужда страна никога не се знае какво може да се срещне.

– Well, аз ще се въоръжа, макар да смятам, че няма да има опасност, тъй като и двамата владеем напълно езика.

– И на мен така ми се струва, въпреки че ми е много чудно защо жителите на Хонконг говорят китайски, който едва се разбира, когато се съсредоточи цялото внимание.

– Навярно нагоре по течението ще бъде по-добре.

Когато легнах да спя, мислите дълго прогонваха съня ми. Подаръците на Конг-ни като че показваха, че той наистина и сериозно възнамерява да изпълни всичко онова, което ми беше говорил и обещал. В първия миг моето снабдяване с академична диплома изглеждаше повече от странно; при по-внимателно разглеждане обаче приемаше свършено друг вид. Мислех си:

„Китайският император управлява напълно деспотично, но силата му намира най-голяма съпротива в «съсловието на учените». Това съсловие е една олигархия, от която общото държавно управление получава всички действителни и непосредствени свои дейци. Императорът е принуден да избира всичките си чиновници измежду учените и при това трябва да се свърже с онези класи и слоеве, които се създават чрез изпит. Съсловието на учените е било създадено в единадесети век преди християнското летоброене, значи през последните години на управлението на Шанг, но използваната сега система на изпити, която трябва да издържи всеки, който иска да постъпи на държавна служба, датира от осми век след Христа, значи от времето на династията Танг. Всеки

китаец, който може да представи свидетелство за добро държание, има право след навършване на законна възраст да се яви на такива изпити. Последните по-рано се отличаваша със своята сериозност и достойнство и бяха известни с безпристрастността, с която бяха извършвани. Но сега вече е друго – те са извратени. Корупцията не пожали и Китай и обхвана както изпитващите, така и кандидатите. Наистина законите и предписанията са много строги и всеки произвол трябва да бъде осуетен, за да се види какво наистина изпитваният е изучил, но парите са по-силни от всяка забрана и предварителна мярка. За богатия е възможно много лесно да научи предварително темата на устните изпити и онова, което е най-лошо, изпитната комисия е подкупена. Дори нещо повече: не бъде ли възможно на богатия да научи темата за изпита, то той наема някой беден учен, който се явява под негово име и го издържа вместо него. И всичко това става толкова открито, че китайците са измислили за тези безславни студенти названието «бакалавър, който седи зад конника». Дори и отсъстващи биха могли да държат изпита, който в такъв случай бива писмен, стига да имат нужните пари и силна протекция. Те изпращат дисертация, темата на която дори могат да си изберат сами.“

Може би Конг-ни беше постигнал достойнството си по този начин и защо същото да не бъде възможно и за мен?

Освен горните размишления, натрапваше ми се и неговото предупреждение. Това, че трябваше да се пазя от речните пирати, разбрах много лесно, но защо трябваше да се пазя и от Куанг-ти-мiao, храмовете на бога на войната? На този въпрос той ми беше отговорил само: „Ще научиш това по-късно.“

Куанг-ти е, тъй да се каже, китайският Марс.

Той произхожда от провинцията Се-Чуен, жителите на която са извънредно горди от това, и е живял през третия век, според нашето летоброене. Той бил отличен войник, спечелил многобройни битки и се прочул толкова, че името му и до днес е извънредно популярно в цялата империя. Китайците разказват много легенди за него. Те твърдят, че той съвсем не е умрял, а се възнесъл на небето и там бил настанен между боговете. Затова сега бил бог на войната.

Династията Мундшу го обявила при възкачването на престола по тържествен начин за бог. Правителството заповядало във всички провинции да му се построят храмове, в които той е изобразен седнал между сина си – Куанг-тин, въоръжен от глава до пети – и верния конен ординарец, който се опира на широк меч и има най-страшен израз на лицето си, за да вдъхне страх и ужас на целия свят.

Култът към този Куанг-ти принадлежи на чиновническата държавна религия. Безразличният народ се интересува също тъй малко от този Марс, колкото и от будистките божества. Неговите храмове, както и техните, се посещават и от обикновени хора, но не за молитва, а по съвсем други причини. Там може да се пренощува, да се търгува, да се организират семейни и други празници – изобщо човек може да се разположи там, както във всяка друга къща. Но чиновниците, особено военните мандарини, в определени дни трябваше да посещават това миао⁵², да падат там на колене пред идолите и да палят ухаещи цин-хианг⁵³. С този култ династията навярно е преследвала политически цели. Това за тях е било средство да упражняват влиянието си над войниците и затова те разпространили легендата, че Куанг-ти е бил винаги благословен във войните, които династията е водила. Той витаел във въздуха над войската и винаги ѝ дарявал победа.

И сега този идол можеше да бъде опасен за мен? Може би защото бях Тао-це, а не манджурец.

Що се отнася до Лунг-ин – „Хората на Дракона“, – за тях бях чувал и чел вече доста. Китайски пиратски джонки е имало във всички времена и има и днес. В открито море тези хора са храбри, но още по-отчаяно смели са речните пирати, които упражняват престъпния си занаят по онези реки на Китай, край които се намират по-значителните градове. Те извършват светкавичните си нападения както денем, така и нощем посред милионното население и имат връзки от най-нисшите слоеве до най-високите мандарински кръгове. Те образуват много разклоняващи се и въпреки това тясно свързани съсловия, които се управляват по много строги закони – страшни паразити в тялото на народа, разбойнически държави в държавата, която не може да им се противопостави. Ако в един град с населението на Пекин, Нан-кин или Кантон всекидневно безследно изчезват известно число хора, това съвсем не възбужда въстание. А осмелят ли се пиратите, което въстание не става рядко, да посегнат на чужденец, консулите се застъпват и се започва следствие, което обикновено завършва с... безнаказаното изчезване на престъпника. За това има причини, между които и няколко, за които мандарините не обичат да говорят.

Най-после аз заспах. Но и в съня мислите продължиха да ме преследват. Плитката, която Конг-ни ми беше подарил, се превърна в

52. Храм.

53. Буквално: димящо вещество в Тибет, което се гори пред идолите и разпространява много приятна миризма.

страшна боа и се уви около тялото ми, за да ме задуши. Добрият Фрик Търнърстайк седеше като най-висш идол в една пагода, бълваше огън срещу мен и ревеше: „Бягайтенг, Чарлунг, иначе шенг винг изяменг!“ Побягнах, но пагодата се превърна в огромен дракон, който ме настигна, хвана ме, издигна се с мен в облаците и после ме захвърли върху куп от дини и орехи, които изведнъж оживяха и поискаха да ги изям. Направих им това удоволствие и когато погълнах и последния, появи се китайският бог на войната, погледна ме с гневно лице, хвана ме за ръката, разтърси ме заплашително и извика:

– Хиляди гръмотевици, Чарли! Събудете се най-сетне, ако не сте мъртъв. Или трябва да ви откъсна ръката?

Разтворих очи и се видях приятно разочарован: страхотният бог на войната се беше превърнал в моя добър Фрик Търнърстайк.

– Какво има, капитане? – запитах го.

– Какво има ли? Хм, вече е ден от два часа, а вие още лежите тук, охкате, стенете и хленчите така, че и камък би се съжалил над вас. Какво нещастие ви се е случило?

– Сънувах, че сте идол в една пагода и искате да ме погълнете.

– Аз... вас? Това би ми дошло наум само ако бях идол! Но пригответе се за пътуване! Закуската ви е готова. Аз вече свърших с нея, и после можем да излезем.

Изкачих се веднага на палубата, за да изпия чая си. През това време капитанът избра една от наемните лодки и я повика. Водачът ѝ послуша и се приближи до стълбата.

– Елатенг горенг! – извика Търнърстайк.

Движението на ръката, с което той придружи тези думи, беше толкова ясно, че човекът не можеше да не го разбере. Той се изкачи.

– Ниенг искаменг данг отидеменг донг Кантон. Можешенг линг данг нинг заведешенг?

– Кантон? Куан-чой-фу? – запита китаецът. – Че!

– Че! Ужасен китайски! Какво иска да каже човекът, Чарли?

– Нима вече забравихте, че „че“ значи да?

– Ах, тъй! Хм, почти бях забравил това. Но вие виждате, че говоря чудесно китайски, защото човекът ме разбра дума по дума, иначе не би отговорил с „да“. Ще го наемем ли, Чарли?

– Нямам нищо против, капитане. Разберете се с него!

Капитанът изпълни предложението ми.

– Ниенг пътуваменг дваменг душинг. Колконг искатенг нанг денинг?

Запитаният кимна с глава. Търнърстайк пристъпи по-близо до него и поясни:

– Колконг искатенг, данг получитенг?

Резултатът беше същият, както преди и затова той се обърна към мен.

– Този човек не разбира дори матерния си език. Опитайте и вие щастието си, Чарли!

– Както искате, капитане! Но преди това трябва да запитам дали наистина възнамерявате да изминем дългия път до Кантон с лодката на този човек. Оттук корабът отива до Вам-поа за почти цял ден, а оттам до Кантон има цели дванадесет английски мили.

– Зная всичко това, Чарли, но аз искам да опозная страната и хората. Разбирате ли ме? Затова взимам такова бамбуково кану, та да мога да спирам, където поискам, щом реша да слеза на суша. Все ми е едно колко е далеч Кантон и кога ще пристигнем там, защото ние имаме време. Дал съм вече нареждане на кормчията, който ще ме замества, докато отсъствуваме. Освен това, ако искаме да напредваме бързо, можем да се завържем с въже за някой параход. Разбрахте ли, Чарли?

– Напълно. Но ако наистина искаме да изучаваме заедно земята и хората, то бих предпочел да започнем тук, в Хонконг, който е най-близо до нас.

– Имате право, пълно право. Нека този човек най-напред ни закара дотам.

Наех китаеца за три чуна дневно. После се качихме в лодката и му поръчахме да ни закара в града.

Хонконг е бил избран от англичаните като място за колония с онзи практически остър поглед, който е присъщ на британския островен народ. Островът, на северната част на който се намира той, е силно планински и обхваща около осемнадесет до двадесет квадратни английски мили. Положението на този остров дава преимуществото на просторното пристанище да има два входа, така че почти при всеки вятър в него може безопасно да се влиза. Водите на пристанището са толкова дълбоки, че кораби с петнадесет стъпки подводна част могат да спират на съвсем близко разстояние от брега. Мекото и глинесто дъно е отлично за хвърляне котва, а високите планини дават добра защита от толкова честите там есенни и зимни бури.

Разхождахме се из улиците на китайския град. Повечето от тях бяха мръсни и вонящи. Намерихме тесни, тъмни, задънени улички, по които се блъскаше тълпа, с малки бамбукови къщички, долният и отворен

етаж на които служи почти винаги за локал, а зад него се намират няколко мрачни помещения и тясна стълба, която води към малко издадените напред спални. Дюкяните са отворени по цялата си ширина и позволяват да се види семейният живот вътре.

Тук ще забележите обувкар да прави от онези копринени обувки, подметките на които се състоят от извънредно здрав филц. Там декоратор се занимава с оцветяване на чаши, многобройните лакови покрития на които трябва да съхнат цяла година. До него се намира магазинът на сараф, който умее да си служи толкова хитро със своята суан-пан⁵⁴, че е нужно голямо внимание, за да не бъдете излъгани. Срещу него работи шивач, седнал по турски, с подвити крака, точно както и нашите, което, изглежда, е шивашки навик по цялата земя. Наблизо има ресторант, който според изложения във лист и според вида на плодовете, зарзаватите и месото на витрината трябва да е доста добър, а наблизо до това съблазнително място се блъска тълпа от онези крилати и хитри уличници, каквито се виждат навсякъде в Стария свят, а вече започват да се появяват и в Новия. Признавам открито, че сърдечно се зарадвах при вида на тази високо чуруликаща и разнообразна скитническа дружина, защото ми напомняше за родината.

При дюкяна на сарафа капитанът спря.

– Какво ще кажете, Чарли. Дали ще ни трябва малко пари?

– Разбира се.

– Тогава да размени ли всеки от нас по един долар?

– Съгласен съм. Елате да влезем!

– Позволете ми да бъда пръв!

Той влезе, огледа магазина с извънредно предприемчиво изражение на лицето, след което запита:

– Добъренг денинг! Можетенг линг да минг сменитенг единг доларинг?

При това капитанът бръкна в джоба си и извади монетата.

– Искате да сменя един долар, сър? – запита сарафът на съвършено свободен английски.

Фрик Търнърстайк отстъпи изненадан крачка назад.

– Английски! Китаец, а говори английски! По дяволите, защо се учи тогава всъщност китайският? Нима аз учих тези канг-кенг-кинг-кунг-конг, за да ме заговорят тук на английски? Давайте дребните пари, за да свършим с вас.

54. Сметачна машина.

Сарафът наистина не знаеше какво става с него, защото не можеше да разбере гнева на Търнърстайк, че не е могъл да покаже знанията си по езика. Той ни даде циени срещу двата долара и после ние си отидохме. Вън капитанът спря.

– Чарли, случвало ли ви се е някога такова нещо?

– Какво?

– Да изучите китайски и да не можете да го използвате?

– Не, наистина още не ми се е случвало.

– Е, добре! Защо всъщност аз отивам на сушата – за да опозная земята и хората ли, а? Нали само заради това, защото зная езика им и искам да покажа на тези хора, че зад планините живеят и Търнингстайкинговци. И ето че те ми крещят насреща английски! Не искам да зная повече за този Хонконг. Трябва да навляза по-дълбоко в страната, където да можем да използваме онова, което сме научили!

Четвърт час по-късно ние се носехме с бамбуковата си лодка нагоре по реката. Бреговете бяха скалисти и извънредно живописни, което аз не бях очаквал. Малко по малко обаче те се снишиха. Реки и канали кръстосват във всички посоки обширните равнини, а край много от тях се намират села и паланки или по издигнатите места и съградени от поздрав материал, или в низините, построени само от бамбук и колове. Когато надигналите се води залаят полята, тези селца стоят сред тях като малки острови.

Тежки джонки се плъзгат по реката, а малки рибарски лодки я кръстосват във всички посоки. Най-големите търговски джонки са тромави на вид, със значителна големина и високи бордове, така че се издигат над водата като слонове или хипопотами. Те имат много широка задна част, подобна на тази на старохоландските кораби, която е пъстро боядисана и позлатена, а палубата е снабдена с грамаден сламен покрив, който прави кораба да изглежда още по-безформен. Мачтите, които са необикновено дебели и се състоят само от един стълб, имат на върха си ролка, през която минава тежко, с три цола диаметър въже, с помощта на което се опъват тежките платна. Предната част на този вид кораби обикновено се боядисва червена и има вляво и вдясно от носа по едно голямо опулено око, поради което и джонките са получили името Лунг-йен. Тези очи придават на корабите заплашителен вид, от който злите духове и другите чудовища, които според китайските поверия населяват водата, биват пропъждани. Поради страшното речно пиратство тези големи търговски джонки имат обикновено по едно или две оръдия на борда си.

Военните джонки имат малко по-заострен вид и не са с толкова високи бордове. Обикновено те имат четири до шест три-или четирифунтови оръдия отстрани, едно-две шест– до деветфунтови отпред и понякога няколко малки оръдия и на задната си част. Между тях обикновено се виждат и няколко стари тежки пушки, опрени с дългите си осем стъпки дула на своите поставки. Екипажът е въоръжен с пушки, копия, щитове и саби. Но мнозина носят още лъкове и стрели. Платната биват подпомагани от двадесет и пет до тридесет гребла. Дисциплината на един такъв военен кораб е чисто китайска. Дневно се отправя три пъти молитва към бога на войната, при което настава дрънчене, чукане и викане, от което могат да се спукат тъпанчетата на човек, придружено от подпалване на фоерверки и ракети.

Поради морския прилив и благоприятния бриз, който беше издул платното от рогозка на лодката ни, тя се движеше бързо над вълните. Знаех, че от устието на реката до Кантон имаше четири пагоди, и ние решихме да посетим една от тях. Първата вече бяхме оставили зад гърба си. Когато втората се появи пред нас, отправихме се към брега, спряхме и слязохме.

По цял Китай са разпръснати невероятно много пагоди и почти не може да се намери село, в което да не може да се посочи поне една от тези сгради. Китайците разказват, че само в Пекин и околностите му има десет хиляди пагоди. Те се срещат както по шосетата и реките, така и посред градовете, селата и полетата. Архитектурата им е най-различна. Често те не се различават много от обикновените жилища и много от тях са само малки параклиси или дори ниши, в които има идол, а пред него съдове за димните жертви.

Често обаче тези постройките имат значителни размери и към този вид принадлежеше и пагодата, която ние искахме да посетим.

Нашият лодкар остана на брега, а ние се отправихме през откритото поле към селото, зад което се издигаше пагодата. Бях очаквал, че жителите на селото ще ни посрещнат с голямо любопитство, но бях разочарован – тази местност навярно често биваше посещавана от чужденци. Наистина гледаха на нас с известно внимание, но иначе не предизвиквахме никакво вълнение освен това, че няколко жени излязоха на вратите си и малка група изпълнени с надежда момчета вървяха след нас и кръщяха с всички звуци на тоновата стълбица: „Биф-сте, биф-сте!“

– Какво искат тези обесници и какво повтарят, Чарли? – запита Търнърстайк.

– Смятат ни за англичани, които по цял свят носят почетната титла

„Бифтеци“. Тук значи ние правим извънредно интересното етнографско наблюдение, че между уличниците по цял свят има много радваща еднаквост.

Селото вече остана зад нас. Към върха водеше много добре поддържан път, който беше ограден от двете страни с красиви храсти. Тръгнахме по завоите му и накрая се намерихме пред пагодата. Капитанът огледа сградата, издигната от кафяви тухли, свързани с бяла спойка.

– Осем етажа! Защо е направено това, Чарли?

– Едно индийско предание разказва, че тялото на Буда било изгорено и пепелта му разделена на осем части, за да бъде затворена пак в толкова урни. За да се пази пепелта, била построена осмоъгълна и осеметажна кула и във всеки етаж била съхранявана по една от урните, така че пепелта от краката се намирала в партера, а тази от главата – в найгорния етаж. Тази кула е послужила като образец за по-късните постройки.

– Well, нека разгледаме тогава най-напред частта с краката!

Пред входа на пагодата един стар човек продаваше плодове и онези китайски сламени цигари, от които може да се купят хиляди с една германска марка. Децата ни бяха следвали дотам. Купих пялата кошница с плодове на удивително ниска цена и заповядах на човека да я подели между децата. Тази щедрост предизвика силно ликуване, а когато всяко от момчетата на „Цветето на средата“ получи и по една цигара, всички престанаха със своето „Биф-сте“ и се втурнаха към селото, за да разгледат там за нашата щедрост.

Сега ние влязохме спокойно в пагодата. В осмоъгълното помещение нахлуваше светлина през подобните на бойници отвори. Вдясно водеше стълба нагоре. В средата на дъното се намираще идол на Буда, с доста голям корем, което според китайското гледище е първото условие за красота, с дебели увиснали бузи и малки, криви и присвити очички. Изразът на лицето му беше извънредно весел. Статуята като че ли не представляваше бог, а някой чревоугодник, който току-що е свършил хубавия си обяд и с доволство и весело примигващи очички се готви малко да поспи. От значение за мен обаче беше обстоятелството, че носът му бе оформен по кавказки, и неволно си спомних за широко разпространения възглед, че Тиенхио⁵⁵ е дошло от запад.

От двете страни на идола имаше две по-малки фигури, изразът на лицата на които беше извънредно гневен. И пред трите имаше

55. Свето или божествено учение.

металически съдове за тамян, а освен това пред Буда бяха подредени няколко букета цветя, докато на намръщените му съседи липсваше тази украса.

В този миг по стълбите се чува стъпки. От горния етаж слизаше човек, който спокойно пушеше цигарата си.

– Кой е този? – запита капитанът.

– Хо-шангът – отвърнах аз.

– Хо-шанг! Какво е това?

– Той е жрецът и пазачът в тази пагода. Чужденците го наричат бонз, китайците обаче дори не знаят тази дума, а казват Хо-шанг или синг.

В това време бонзът ни забеляза и ни поздрави, като наведе книжното си ветрило.

– Чинг-чинг⁵⁶ – каза той сърдечно, като подаде на всеки от нас по една ръка.

– Виен линг стенг синг нанг тазинг пагоданг? – запита Търнърстайк.

– Синг, че! – кимна запитаният.

– Виждате ли, Чарли, че ме разбира? Този жрец е образован човек и на мен ще ми бъде много приятно да разговарям с него.

Той посочи към средния идол и запита:

– Койенг стариянг добъринг господининг туканг?

– Фо! – гласеше отговорът.

– Фо? Кой е той, Чарли?

– Буда, който в Китай бива наричан Фо.

– А койинг санг другитенг дваманг? – продължи да пита той, като посочи двете съседни фигури.

Бонзът разбра въпроса от движенията и отговори, като показва най-напред единия, а после другия идол.

– Фу-са и О-ми-то.

– Слушайте, Чарли, аз с учудване виждам, че дори и образованите хора в Китай говорят толкова лош китайски, че е невъзможно да бъдат разбрани. Какво казва той?

– Той говори китайски и японски. Китайците наричат Фу-са прочутия будистки патриарх Бодисатва, чийто образ трябва да представлява тази статуя. А О-ми-то⁵⁷ е на японски, защото така наричат Буда в

56. Нещо като „добър ден“.

57. Всъщност тази дума значи „безкраен“.

Япония.

– Но всъщност кой е този Буда?

– Буда е санскритска дума и значи „мъдрец“. Буда е бил прочут религиозен учител, живял хиляда години преди Христа. Негов баща бил Судодана, крал на Мogaда, която сега се нарича Беар. Истинското му име било Срамана Гаутама. Но той бил наричан също Сока Муни и...

– Стойте, стойте, стойте, Чарли! – извика Търнърстайк, като запушваше ушите си. – Ако само още една минута продължите да изреждате такива имена, ще полудея. Предпочитам да се нося с кораба си сред най-страшния тайфун, отколкото да бъда засипван с такъв оркан от чужди думи. Нека огледаме по-добре тази стара постройка.

Като се обърна към бонза, той продължи, посочвайки стълбата:

– Може линг данг сенг изкачименг?

Това ни беше разрешено веднага, но още на втория етаж капитанът спря.

– Чарли, продължавайте нагоре сам. Та това е по-лошо от нашия лов на кози! Ще си почина и ще ви чакам тук.

Продължих да се изкачвам с нашия водач. Ако бях очаквал разкошна украса на храма, щях да бъда разочарован, защото всички тези помещения не съдържаха абсолютно нищо и стените им бяха съвършено голи. Единственото, което ме възнагради за трудното изкачване, беше просторната гледка, която се откри пред мен от сигурно двеста и петдесет стъпки високата кула.

Бонзът беше истински бонз и с това се изчерпваше всичко. Цялото му образование се състоеше в знанието на чисто механичните тържествени обичаи и аз разбрах, че това наистина е така, като го чух да нарича двете божества Фу-са и О-ми-го. Той дори не знаеше истинските имена на идолите, на които служеше. Бонзовете изобщо са много неуки хора. Те живеят отчасти от милосърдието на другите и отчасти от подаръците, които получават, за да вземат върху себе си греховете на хората и да ги изкупват с благочестивия си живот. Понеже не се женят, те нямат деца, но обикновено купуват сина на някои бедни родители и го възпитават като свой последовател, после го обучават на малкото похватност и на кратките молитви, които представляват цялото им знание.

– Ти не си ли фо-це⁵⁸? – запита ме бонзът.

– Не, аз съм киао-ю, християнин.

– В такъв случай сигурно се чудиш, че те допускаме да влезеш в

58. Будист.

този храм.

– Не, защото в храмовете на моя Бог също може да влиза всеки, значи и всеки фо-це.

– Молите ли се и горите ли тамян пред вашия Тиен-чу⁵⁹?

– Да.

– Молите ли му се също с камбани и гонгове?

– Ние му поднасяме по-добри камбани и по-хубава музика от вашата.

– Как е възможно това? Та вие сте варвари и нямате изобщо никаква музика!

– Тиен-чу имат по-хубава музика от фо-це, хоей-хоей, чанг⁶⁰, джи-пен⁶¹ и тунг-да-це⁶². Вашата музика е много лесна, а нашата толкова мъчна, че никой китаец не може да я свири.

– Да ти вярвам ли?

– Вярвай или не, на мен ми е все едно!

– Как е името ти?

– Куанг-си-та-се.

– Това е голямо име. Познаваш ли инструментите, на които свирим?

– Знам ги.

– Но не можеш да свириш!

– Никога не съм имал нито един в ръцете си, но бих засвирил веднага на всеки от тях.

Той се усмихна снизходително.

– На гонг?

– Да.

– На гамеланг⁶³?

– Да.

– На ангклонг⁶⁴?

– Да, но ти питаш повече, отколкото бива, защото ангклонга и гамеланга не са китайски, а малайски инструменти.

Забележката ми го смути. Той продължи да ме пита:

– Познаваш ли пи-па⁶⁵ и кию⁶⁶? На тях се свири много по-мъчно,

59. Небесен господар.

60. Тибетците.

61. Манджурите.

62. Монголците.

63. Нещо като хармоника, която бива два вида – звънчева и металическа.

64. Инструмент от кухи бамбукови пръчки, тежък до 50 фунта.

отколкото на всеки друг инструмент по света.

– Виждал съм ги, но никога още не съм свирил на тях. Все пак музиката на китайците е толкова лесна, че веднага бих почнал да свира на пи-па и кию. Християните имат инструменти, на които опитен човек би могъл да свири добре едва тогава, след като десет или двадесет години се е упражнявал прилежно всеки ден. Такива инструменти вие нямате.

– Ти искаш да ти вярвам и затова аз няма да се съмнявам, но си много смел, като казваш, че ще можеш да засвириш от първия път на кию и пи-па! В дома си аз имам и двете. Искаш ли да дойдеш с мен?

– Да.

Лицето му придоби изражение на победител и той тръгна напред. Търньрстайк ни беше чакал с нетърпение. Той запита:

– Е, как беше на върха на кулата, Чарли?

– Високо, капитане.

– Високо? Well, можехте да си представите това още тук. А какво ще правим сега?

– Ще отидем в жилището на този човек.

– Какво ще търсим там?

– Ще играем⁶⁷.

– Монт, вист, тарок или скат?

– Нито едно от тях. Ще свирим на кию и пи-па.

– Кюе (крави) и пипен (лули)? Да не сте луд?

– Не напълно. Кюе е вид цигулка, а пи-пата – китара.

– Аха, така трябваше да ми се каже. Но аз...

– Значи аз ще свира на цигулка, а вие ще дрънкате на пи-па.

– Аз...? На пипа...? Не се обесвайте на врата ми с вашата пи-па-пум. Да искате това от мен е все едно да поръчате на кит да плете дантела! Никога в живота си не съм държал в ръце такова скърцало.

– В такъв случай ще трябва да го направя сам.

– Да, но ще можете ли?

– Мисля!

– Чарли, ще ви кажа нещо на четири очи: не се излагайте пред този китаец. Не е мъчно да се изпрати куршум в главата на някоя мечка или тигър или пък да се застрелят няколко диви кози, защото човек трябва само да се прицели и да натисне спусъка. Но пи-пата е много опасно

65. Китара.

66. Вид цигулка.

67. Игра на думи: spielen означава както „играя“, така също и „свирия“ на някакъв инструмент.

нещо, толкова опасно, че дори аз не бих се осмелил да я докосна.

– Ще видим!

В това време бонзът беше разменил няколко думи с търговеца на плодове, който бързо се отправи към селото. Разбрах, че той трябваше да доведе слушатели, за да направи явно предполагаемото ми поражение.

Тясната пътечка се извиваше зад пагодата към една къщичка, която представляваше жилището на бонза. Тя беше построена цялата от бамбук и покрита със сиви керемиди. Състоеше се само от приземие с навес пред входа, където беше сенчесто и хладно.

При нашето приближаване от вратата излезе момче и ни поздрави. То сигурно беше ученик на бонза. Той му прошепна няколко думи и след това ни беше поднесен чай, който пихме по китайски обичай от съвършено малки чашки и без захар и мляко.

– Великолепна мода! – изръмжа капитанът, който, разбира се, беше свикнал на съвсем други съдове за пиене. – Ако искам да дам на момчетата си чаша чай, то всеки от тях би изпил без много труд хиляда и двеста от тези напръстници и после би запитал любезно кога всъщност ще му бъде поднесен чаят. Но кога наистина този човек ще донесе своята па-пум?

– Няма да чакаме много, капитане, защото вижте, публиката скоро ще пристигне!

Откъм селото се приближаваше доста голяма редица от мъже, жени и деца и всички имаха в ръцете си букети и цветя. Когато стигнаха до къщата, бяхме приветствувани от тях и получихме цветята като дар срещу плодовете и цигарите, които бяхме дали на децата им. В Китай дори и най-малкият подарък бива почитан с голяма благодарност и по този начин аз бях спечелил сърцата на цялото село.

– Какво ще правим с тези цветя? Невъзможно е да ги отнесем със себе си! – каза Търнърстайк.

– Ще вземем някои, а другите ще оставим на бонза.

– Но непременно трябва да благодарим, нали?

– Разбира се. Ей сега ще направя това.

– Чакайте, Чарли! Моля ви да предоставите това удоволствие на мен.

– Както искате! Гледайте думите ви да бъдат хубави и покрътителни!

– Не се безпокойте!

Той се изправи, обърна се към хората и зае нужната поза.

– Китайцинг, мъженг, женинг и децанг! Ниенг сменг дош-линг, за данг опознаеменг земятанг и хоратанг и с васенг правименг началотонг. Етонг, ченг виенг ни носитенг цве-тянг вместонг плодовоенг и цигаринг. Изказваменг винг на-шитенг благодарностинг и се надяваменг, ченг и виенг ще запазитенг занг нас добъринг споменинг за вечнинг временанг!

Тази реч, която той произнесе въодушевено, беше посрещната със силни одобрения, макар никой да не разбра нито дума от нея. Хората схванаха с какво намерение беше казана тя и бяха доволни, без да искат нищо повече.

– Виждате ли, Чарли, те разбраха всяка думичка! Бих желал и вие да имате с вашето пу-по същия успех, както аз с речта си! Ето, човекът вече носи своите дрънкалки!

И наистина бонзът изнесе от вътрешността на къщата си двата инструмента и ми ги подаде. Аз го отблъснах.

– Не съм чувал досега нито музиката на киюто, нито на пи-пата. Няма ли да ми покажеш как се прави това, за да ти подражавам?

Той се усмихна снизходително като човек, който не е очаквал друго, и каза:

– Дори и да ти покажа, ти пак няма да успееш!

След това хвана най-напред цигулката. По форма тя се различаваше малко от нашите, но също имаше четири струни – наистина акордирани по друг начин. Лъкът беше тежък и имаше форма, подобна на трион, с която се отличават басовите лъкове. След като го натри с колофон, бонзът започна да свири.

Китайците слушаха звуците очаровани. Изглежда, при тях той се смяташе за майстор, но мотивът на песента не можеше да се разбере, а не можеше да се схване и хармонията. Тактовете също не бяха спазвани. Цялата песен се състоеше в повтарянето на четири тона, само че в различни вариации.

Когато остави лъка, той ме изгледа, сякаш очакваше и моето възхищение. Но тъй като то не последва и аз само му кимнах леко, той каза:

– Един християнин никога не би се научил да свири така!

– Не си ли чувал досега музиката на англичаните или французите в Хонконг или Макао? – запитах аз.

– Не. Те са варвари и аз не искам нито да ги чувам, нито да ги виждам.

– Ти ми показва вече как се свири на кию. Научи ме сега и на пи-па!

Бонзът взе в ръка китарата. Тя имаше форма на нашите стари

цитри, шийката ѝ беше доста дълга, с полутонови жици, и имаше седем струни.

И този път свиренето му беше монотонно както преди. В него нямаше и два хармонични тона и аз никак не можех да разбера как можеше човек да притежава такъв един инструмент, без да го усъвършенствува малко повече, пък макар и без учител.

Когато свърши и беше възнаграден от слушателите си с почти покорен възторг, той ми подаде китарата.

– Опитай сега, да видим дали ще успееш!

Настроих по-добре струните, опитах ги и после изсвирих един бърз валс, при който лявата ръка имаше толкова работа, че публиката беше наистина удивена.

– По дяволите! – извика Търнърстайк, когато свърших, и ме тупна здравата по рамото. – Вие сте били истински виртуоз на пула, или дингсда, или както се казва там тази кутия. А никога не сте ми казвали това?

Засмях се:

– Сега поне виждате, че мога малко повече, отколкото да стрелям по мечки и диви кози, при което човек трябва само да се прицели и да дръпне спусъка.

Настроих инструмента отново по испански и изсвирих едно фанданго. Когато свърших, китайците стояха неподвижни и безмълвни, а бонзът беше отстъпил чак до вратата, откъдето ме гледаше като ударен по главата.

Капитанът беше седнал на нисък стол от рокозики и премятеше от удоволствие един над друг краката си.

– Чарли, ще останем тук по-задълго. Тук е толкова приятно, толкова хубаво! Харесва ми, защото вие вършите работата си почти толкова добре, колкото преди малко аз изрекох речта си. Продължавайте!

Сега вече взех цигулката и я настроих на квинти по наш маниер. Най-напред изсвирих едно трио, после романс без думи, след него американски риил и най-накрая жив валс, който беше по вкуса на Търнърстайк и той размахна ръцете и краката си на канапетото, като се мъчеше да бие такт и с десетте пръста на ръцете си.

– Браво, отлично, великолепно, несравнимо! – извика той, като дръпнах за последен път лъка. – Вие свирихте наистина с душа, Чарли. При такава музика на човек му се струва, че се носи с разпънати платна към турския рай. Такава музика би могла да ме накара да потропна едно хоро, макар да не разбирам нищо от това. Много бих дал, за да изпълня и аз един номер в този фамозен концерт!

– Можете!

– Аз ли? Как... какво... къде! Какво искате да кажете? Да не би да трябва да надувам тръба?

– Не можете ли да пеете, капитане?

– Да пея? Хм, да. Но само една-единствена песен. Пея я обаче отлично – така че цепнатините скърцат и мачтите пращят, щом я започна.

– Коя е тя?

– Коя ли? Чуден въпрос! Разбира се, че Янки-дудъл⁶⁸. Тогава започвайте! Аз ще ви пригласям.

– Well, това е великолепно.

Взех китарата отново в ръка и изсвирих кратко встъпление. Едва бях започнал с песента, когато Търнърстайк се намеси с дебелия си глас, от който наистина биха се разпращели мачтите. За музикален слух тук не можеше да става и дума, а още по-малко за чисти тонове. Той ревеше думите с мечешки глас и когато престанахме, около нас отекна общото одобрение, което също така можеше да пукне тъпанчетата ни, както и песента на въодушевения капитан.

От напрежение той беше станал червен като рак, но очите му блестяха от задоволство и настроението му беше такова, като че ли бе спечелил първа награда в някой „Клуб на гребците“. След като ръкопляскането утихна, той се обърна към мен очарован:

– Гръм и мълния, това се казва пеене! Нали, Чарли?

– И то какво!

– Да започнем ли отново?

– Достатъчно, капитане. Човек не бива да хвърля на вятъра дарбите си.

– Вярно. Сега тези хора знаят много добре с кого имат работа. Затова нека отложим песента за по-късно, та и други да разберат какво значи капитан Търнърстайк да запее Янки-дудъл.

Върнах на бонза неговите два инструмента.

– Вярващ ли сега, че и християните могат да свирят?

– Твоята музика е много по-хубава и много по-мъчна от нашата. Но наистина ли не си свирил никога на кию и пи-па?

– Не. Но в нашата родина ние имаме инструменти, които много приличат на твоите, и затова аз мога да си служа и с тези.

– Не каза ли ти, че си фу-лан?

– Не. Аз съм тао-це.

68. Американски национален марш.

– Това е добре, защото ние мразим всички фу-лан и янкуи-це, които разрушават градовете ни и ни принуждават с оръдията си да ги правим богати, като купуваме отровата им⁶⁹. Към Куанг-чой-фу ли отивате?

– Да. Слязохме на сушата само за да видим твоята пагода и ти ни позволи това. Би ли приел от нас един ком-ча?

– Аз съм беден и живея от подаянията на онези, които са милостиви. Твоят ком-ча ще бъде добре дошъл за мен.

Разбира се, Търнърстайк не беше разбрал тези думи, но когато бръкнах в джоба си, той схвана какво беше намерението ми.

– Стойте, Чарли, вие искате да дадете дар на този човек?

– Да.

– Оставете това на мен! Наистина аз не се покатерих до самия връх на кулата като вас, но затова пък ви чух да свирите на неговото пум-по и ще платя.

Той извади голямата си кесия и като се обърна към бонза, каза:

– Многонг минг сенг харесанг, момконг. Затованг ще ти дам дванг доларенг, а на момчетонг тинг – единг доларенг. Може-шенг да си купи-шинг с тях цигаринг, тютюнг или шишенг ром. Довижданенг, старинг пазач на пагоденг, и спомняй си поняко-ганг за капитан Търнингстайнинг и за неговатанг Янкинг-дуд-линг!

Лицето на бонза изразяваше истинско смайване. За неговите нужди и при тамошните цени два долара бяха едно малко състояние. Невъзможно му беше да запази тази радост само в себе си. Той изтича при останалите китайци, показа им двете златни монети, като възхваляваше с най-цветисти изрази щедростта на двамата тао-це. След това той ме хвана за ръка и ме дръпна настрана.

– Ти искаш да отидеш в Куанг-чой-фу. Мога ли да ти дам един съвет, след като ти се показа толкова добър към нас?

– Можеш.

– Моля те да не казваш пред никого онова, което сега ще чуеш: паз се от Лунг-иин и от Куанг-ти-миао!

Това предупреждение ме изненада извънредно много, защото то беше почти буквално същото, както онова, което предишния ден бях чул от устата на Конг-ни. Затова го запитях:

– Защо?

– Не бива да ти казвам. Не си ли чувал, че Лунг-иините често пленяват чужденци, за да получат откуп заради тях?

69. Тук става дума за опиум.

– Зная. Онзи ден жената на един португалски търговец изчезна от Макао и всички се съмняват, че са я пленили „Хората на Дракона“. Но въпреки това аз не се страхувам от тях.

– Не ги познаваш, иначе би се страхувал. Няма нищо по-лошо от това да бъдеш в техни ръце или да ги разгневиш. Ако имах възможност, щях да ти дам талисман, който да те пази от тях.

– Съществуват ли такива талисмани?

– Да.

– Виждал ли си ги?

– Аз съм... да, виждал съм ги.

– Какво представляват?

– Не бива да ти казвам.

Извадих медальона, окачен на шията ми.

– Такива ли са?

Щом зърна този предмет, бонзът скръсти ръце на гърдите си и се поклони почти до земята.

– Господарю, прости ми. Не знаех, че си Йеу-ки⁷⁰ на Лунг-иините!

– Откъде разбра това?

Този въпрос като че ли го изненада.

– Ти притежаваш талисмана и би трябвало да знаеш, че за всеки чин има особен вид. Или ти не си го заслужил, а само си го намерил? Това би могло да ти струва живота!

Не сметнах за нужно да му обяснявам как стоеше всичко. Но този будистки бонз, изглежда, познаваше организацията на речните пирати. В мой интерес беше да науча дали самият той не принадлежеше към „Хората на Дракона“.

– Не съм го намерил – отговорих, – покажи ми твоя!

– Той е вкъщи, но ти трябваше да познаеш по начина, по който пиеш чая си, че съм ваш човек.

И наистина, случайно ми беше направило впечатление, че той държеше чашата си необикновено: само с върховете на палеца, показалеца и безименния пръст, докато другите държеше изправени. Трябваше да се опитам да узная нещо повече:

– Известни ли са ти и другите знаци?

– Те са само двата вида поздравя, а тях всеки ги знае: „Чинг-чинг“ и „Чинг-леа-о“. Сега ти и без да ти показвам талисмана, знаеш, че съм от вашите. Но ти не ми каза истината. Не си чужденец, защото

70. Полковник.

иначе никога не би бил приет за член, а още по-малко би станал полковник.

Значи и поздравът беше знак. Той биваше изговаряй така, че последната сричка се удължаваше. Всичко това можеше да бъде за мен от голяма полза.

– Не те излъгах и въпреки това талисманът е моя законна собственост. Ще ти кажа обаче, че ти си много непредпазлив!

– Защо? Вие двамата принадлежите към Великия съюз на Дракона и можете да говорите за него!

– А знаеше ли предварително, че аз влизам в съюза? Не ти дадох знак и въпреки това ти ме предупреди от „Хората на Дракона“. Знаеш ли какво наказание заслужаваш?

– Смърт, ако не бях Хо-шанг. Но само императорът разполага с живота на слугите на Фо, защото той единствен е господар на жреците. Ти беше добър и щедър и понеже те сметнах за чужденец, поисках да те предупрежда.

– Но защо и от Куанг-ти-миао?

– Не мога да ти кажа, защото ти сам трябва да го знаеш.

– Тогава сбогом! Трябва да ти напомня обаче още нещо: не знаеш ли, че в Ликинга⁷¹ е писано: „Учтивостта строго забранява да караш един човек да се черви от срам?“

– Зная. Но защо ме питаш?

– Не искаше ли да ни засрамиш? Не се ли усъмни в това, което ти казах? И все пак аз ти дадох доказателства, че то е истина. Сега твоето лице е червено от срам. За в бъдеще бъди по-учтив с чужденците, защото те са по-мъдри и по-умни от вас. Чинг-леа-о!

– И лу фу синг⁷². Прости ми за онова, което сгреших!

Капитанът беше тръгнал пред мен. Когато стигнахме до брега на реката, видяхме, че оттам се отделя малка лодка, която се беше спряла до нашата.

– Кой беше този човек? – запитах лодкаря.

– Рибар, който беше спрял тук, за да си почине.

Качихме се и отново разпънахме платното. Капитанът се настани при веслата, лодкарят застана при кормилото, а аз наблюдавах оживеното движение по реката. При пагодата се бяхме забавили повече, отколкото възнамерявахме. Скоро щеше да се стъмни и всички бързаха да

71. Китайска обредна книга.

72. Дано по пътя ти те придружава щастието!

използуват последната светлина, за да довършат дневната си работа.

Направи ми впечатление, че лодката, която беше спирала до нашата, сега отиваше право към отсрещния бряг. Невъзможно беше спирането на собственика ѝ да е било само с намерение да си почине. „Това би станало, казах си, само ако е изминал дълъг път, или пък такъв му е предстоял. Но в първия случай той би предпочел да спре веднага на отсрещния бряг, а във втория – би продължил пътя си по реката.“

– Познаваш ли този рибар? – запитах нашия лодкар.

– Не.

– Какво говорихте?

– Нищо.

Ако някой мълчалив арабин ми беше дал такъв отговор, нямаше дори да ми дойде и наум да се усъмня в думите му. Но китайците са извънредно разговорливи и аз не можех да предположа, че двама души бяха стояли толкова близо, без да разменят някоя дума. Защо ме лъжеше китеецът? Не можех да намеря причина и затова продължих да питам:

– Днес вече не можем да стигнем до Бам-поа, нали?

– Не.

– Значи трябва да потърсим място, където да пренощуваме.

Знаеш ли някое такова?

– Навсякъде има Кунг-куани⁷³ или Тиени⁷⁴. Най-добрият от тях е Шен-куанг-тиен⁷⁵, който се намира по-горе, на десния бряг.

– Колко път има дотам?

– Петнадесет ли⁷⁶. За един час ще стигнем дотам, ако вятърът се задържи такъв, какъвто е сега.

– Дотогава нощта ще настъпи напълно.

– Толкова по-добре, защото така ще видиш колко хубава е реката нощем за чужденци. Искаш ли да отидеш в тази странноприемница, или да ти назова някоя друга?

– Ще идем там.

Колкото повече напредвахме, толкова повече се засилваше мракът. Нашият лодкар окачи на носа пъстър книжен фенер. Всяка, дори и най-малката лодка беше снабдена с такъв, а по-големите бяха целите окичени с тях. Това осветление беше извънредно необходимо. Наблизо нямаше по-голям град, но по светлините се виждаше, че цялата река е

73. Къща, където биват приемани знатни чужденци на държавни разноски.

74. Странноприемници.

75. Странноприемница „Блестящо сърце“.

76. Китайски мили – около 1/2 километър.

покрита с плавателни съдове.

Докато наблюдавах наоколо, забелязах, че зад нас се приближава лодка с много високи мачти, която, доколкото можеше да се види при светлината на фенерите, беше карана от десет гребци. Тя като че ли искаше да мине съвсем близо да нас. Носът ѝ едва беше достигнал задната част на лодката, когато от нея се чу вик:

– Кианг⁷⁷...!

– Лу⁷⁸ – отвърна нашият лодкар.

В миг всички фенери в другата лодка изгаснаха. Към нас прехвърча нещо, което се счупи като гърне на дъното на лодката ни и веднага от него се разпръсна толкова омаломощаваща и задушлива миризма, че миг по-късно аз загубих съзнание. Успях да видя само, че нашият лодкар се хвърли във водата веднага щом фенерите загаснаха.

Когато дойдох на себе си и отворих очи, лежах вързан в същата онази лодка, която ни беше нападнала. До мен лежеше добрият мистър Търнърстайк. И двамата имахме парцали в устите си, което ни пречеше да говорим.

Човекът при кормилото ми беше познат. Светлината на фенера падаше ярко върху лицето му и ясно познах рибаря, който беше приближил лодката си до нашата. Беше Лунг-ин и аз може би с право подозирах, че и нашият лодкар е във връзка с „Хората на Дракона“.

И така, лозунгът на тези хора беше „Кианг-лу“. А „Кианг-лу“, което значи „Речния дракон“, беше наричан навсякъде главатарят на пиратите, който, ако се съдеше по тази дума, трябва да е от монголски произход. Речни пирати е имало откакто съществува китайската история, но те никога не бяха имали организация като тази, която бяха създали сега, и всички, дори и управляващите кръгове, изпитваха такъв страх пред тях, че беше много трудно да се получи държавна подкрепа срещу престъпленията им. Сега се намирахме в техни ръце. Трябва да призная открито, че не се страхувах. Бях имал работа вече с африканските разбойнически кервани, със северноамериканските бандити и с подобни хора и сега, тъй да се каже, бях любопитен да видя какво представляваха „Хората на Дракона“.

В лодката имаше тринадесет души – десет гребци, един кормчия и двама, които стояха при носа и разговаряха помежду си. Те знаеха, че сме чужденци и, изглежда, предполагаша, че не разбираме китайски,

77. Река – тук: „речен“.

78. Дракон.

иначе биха разговаряли по-ниско, тъй като лежахме съвсем близо до тях и можехме да доловим ясно всяка тяхна дума.

До тях се намираха няколко глинени съда – навярно от онези добре затворени „задушливи гърнета“, които се използват от китайските и малоазийските морски разбойници, за да омаломощават жертвите си, както беше станало току-що с мен и с капитана.

– Кои са двамата мъже? – запита единият от двамата, които разговаряха.

– Този та⁷⁹ е тао-це, а дебелият трябва да е тунг-ин⁸⁰, както ни каза лодкарят им. Двамата са богати, защото са господари на кораб.

– И ти смяташ да ги предадеш на джихура⁸¹?

– Да. Ние ще получим едната половина от откупа, а другата половина той ще раздели с Кианг-лу.

– Колко трябва да платят?

– Това ще определи джихура.

– Къде ще му ги предадеш?

– В Куанг-ти-миао.

– Има ли там място за тях?

– Да, защото там се намира само жената на пор-ту-ки⁸², която ние отвлякохме, защото тези варвари са толкова глупави, та вярват, че и жената има душа. Те обичат своите жени, както себе си и с радост заплащат висок откуп само за да ги получат обратно. Мъжът ѝ ще получи известие по същия пратеник, който ще изпратим и на кораба на тези двама варвари.

Това бяха извънредно утешителни перспективи за нас! Трябваше да бъдем държани в плен, докато някой от тези „честни“ хора вземеше откуп от нашия кораб. Щях да пожелаая най-лошото на лодкаря, който беше имал добрината да ни предаде на пиратите, ако можех да надвия живия интерес, който се беше събудил у мен за това приключение. Аз съвсем няхах средства, за да платя откупа и ако изхвърлех от сметката си касата на капитана, оставаше да разчитам само на щастието си, а може би също и на талисмана, който бях получил от Конг-ни.

Ние трябваше да бъдем отведени в един храм на бога на войната Куанг-ти – затова значи бяха тези непрестанни предупреждения за Куанг-ти-миао. Изглежда, „Хората на Дракона“ разполагаха със

79. Висок, едър човек.

80. Човек от Изток – янки.

81. Монголско племе.

82. Португалецът.

храмовете като свои – нещо, което беше възможно да стане само в Средната империя. А онова, което възбуждаше най-голямото ми съчувствие, беше обстоятелството, че португалката, за която аз бях говорил пред бонза, беше затворена в същия миао. Изглежда, имах рядкото щастие винаги в пътешествията си да влизам във връзка с хора, на които беше отнета свободата.

Беше изминал около час от моето събуждане, когато лодката зави наляво в един от онези канали, които покриват като мрежа китайските низини. Буйният и пъстър живот, който кипеше по реката, престана, изчезнаха и фенерите. Около нас стана тъмно. Само звездите осветяваха нашето нощно пътуване и ударите на нашите гребци звучаха самотно в тихите води, които се движеха край нас без никакви вълнички. Често свивахме по странични канали, така че все повече забърквах посоката, в която ни отвлечаха, тъй като лежах на дъното на лодката и нейните бордове спираха погледа ми.

Най-после пред нас се появи някаква тъмна маса, пред която спряхме. Беше грамаден зид, който обаче няхах възможност да наблюдавам дълго, тъй като ни завързаха очите. След това махнаха въжетата от краката ни и трябваше да се изправим. Слязохме от лодката, хванати и за двете ръце.

Отначало ни поведоха по една, както изглеждаше, доста широка каменна стълба, после през няколко тесни входа, няколко двора, докато най-накрая влязохме в закрито помещение, което разбрах от отекването на крачките ни. Там свалиха отново кърпите от очите ни и видях, че се намирам във вътрешността на храм.

Постройката, издигната от много дебели тухлени зидове, изглежда, се състоеше само от едно помещение, където се виждаха познатите фигури на бога на войната, сина му Куанг-пинг и ординареца, и беше осветявано силно от много лампи. На голия каменен под седяха или лежах в най-различни положения около двадесет мъже, които бяха въоръжени със стрели, боздугани, излезли от употреба пистолети и всякакви видове ножове, ками и саби. Един от тях носеше дори извънредно ръждива кремъклия пушка с толкова дълго и извито като тирбушон дуло, че човек би помислил, че това странно съоръжение е приготвено само за да се пробиват с него тръби.

Всички тези хора се стараеха да придадат на лицата си поне толкова страшно изражение, колкото ординареца на техния дебел бог. Но аз не изпитвах ни най-малък страх. Напротив, с допотопното си въоръжение, дългите си плитки, кривите си очи, чипите си нослета и

приличното им на нощници облекло правеха точно противоположно впечатление и на мен почти ми се струваше, че се намирам на някоя дилетантска сцена като пленен артист сред разбойници-статисти.

Моят добър приятел Фрик Търнърстайк, изглежда, беше на същото мнение, защото ми намигна с очи по начин, който ми показва, че имаше най-голямо желание да използва грамадните си моряшки пестници веднага щом те бъдат освободени. Знаех, че той наистина е човек, който може да се заеме спокойно с всичките разбойници. Китайците се отличават повече със своята хитрост и подлост, отколкото с телесната си сила. Те много обичат да се хвалят, но бързо се наплавшат от енергичния и силен характер и дори ако тук-там се срещат великани, толкова пострахливи души се намират в техните грамадни тела. Ако се стигнеше до борба, ние можехме да разчитаме само на ръцете си, защото оръжията ни, както и всичко онова, което имахме в нашите джобове, беше взето.

Най-после парцалите от устата ни бяха махнати, така че поне можехме да дишаме свободно. Със знаци ни показаха, че трябва да седнем. Настаних се точно между колената на бога на войната, защото там беше най-удобно и можех да бъда нападнат само отпред. Капитанът седна до разгневения ординарец, като оглеждаше с голям интерес фигурата му.

– Как мислите, Чарли? – запита ме той. – Дали страшният меч, на който този идол се подпира, е наистина от добра стомана?

– Дали е от стомана, е съмнително, но вие сам можете лесно да се убедите, че е от желязо.

– Well! И този момък стои тук толкова дълго време, без да нанесе нито един хубав удар. Мисля, че ще му покажа защо му е поставена сабя в ръката. Или може би искате да останете в този капан?

– Ще остана, докато ви е приятно. Добрите приятели не бива да се напускат.

– Тогава да се измъкваме!

– Можете ли да скъсате вашите въжета?

– All devils, за това не бях помислил! Но не бихме ли могли да си пробием път с няколко хубави ритника?

– Не става, капитане! Помислете си. Пред нас има двадесет човека. С нас дойдоха още тринадесет – общо тридесет и трима. Дори и да не бяхме вързани, пак нямаше да можем да си пробием път.

Единствена възможност би съществувала, ако всеки от нас имаше по два револвера, което прави двадесет и четири изстрела. Но, първо, револверите ни не са у нас и, второ, не виждам никакви причини да

правим тук кървава баня. А представете си, че те знаят да манипулират с нашите оръжия – тогава изходът на борбата би бил положително нещастен за нас. Нали знаете: заекът умира, когато е гонен от много кучета!

– Да, но ако наистина е заек, Чарли; разбирате ли ме?

– Точно в този случай не ви разбирам, особено като ви е много добре известно, че не съм страхливец. Човек може да притежава храброст и без да бъде безумно смел.

– Well, правете тогава каквото искате! Ще ви слушам.

– Ще говорим с тези хора и ако докажат, че нямат разум, все още има време да употребим и сила.

– Вярно! Трябва да говорим с тях! Но това няма да направите вие, а аз ще се заема с тази работа, и то така, че да разберат много добре кои сме. Да започна ли?

– Почакайте малко! Виждам, че самите те точно се готвят да сторят това.

– Сега ще разберат как един моряк умее да се разправя с техните шланг-шленг-шлонг-шлунг-шлинг!

Докато траеше нашият разговор, разбойниците се бяха събрали на кратко съвещание. След това един от мъжете пристъпи към нас и ни заговори на развален английски. Трябва да беше единственият, малко по-силен в този език.

– Кои сте вие? – запита ни той.

– Кои сме ние ли? Хм, разбира се, че хора! – отвърна Търнърстайк със сърдито ръмжене.

– Какви?

– Нали ви казах, хора!

– Как се казвате?

– Не е важно, момчето ми.

– Когато те питам, ще отговаряш. Иначе ще те научим да говориш!

– Не исках да те разсърдя, old blunt nose!

Но, изглежда, китаецът нямаше намерение да се остави да бъде наричан „стар чипоноско“ от един пленник. Той пристъпи съвсем близо до капитана и издигна пестник заплашително:

– Да те пребия ли, човече?

Веждите на капитана се свиха и той прогърмя с най-силните нотки на гласа си:

– Away – махни се!

При този звук китаецът се изплаши, като че ли върху него беше

паднал гръм, и отскочи няколко крачки назад.

– Ела още веднъж и ще те издухам във въздуха, перушинесто врабче такова! – извика заплашително Търнърстайк.

Той се готвеше да изрече цяла серия такива закани, но спря още след първата, защото някъде съвсем близо зад нас се чу женски глас.

– Help, per tados los santos! Help, господа!

Тези полуиспански и полуамерикански думи бяха извикани иззад стената, пред която се намираха трите идола. Тази, която търсеше помощ, беше положително пленената португалка, която беше чула разговора и беше заключила от него за присъствието на хора, които можеха да я защитят.

– Чувате ли, Чарли? Кой може да бъде това?

– Жената на португалския търговец, за която чухме вчера.

– Нима тя се намира тук?

– Да.

– Сигурен ли сте?

– Положително. Преди малко хората на Дракона разговаряха за нея!

– В такъв случай трябва да я освободим! Ще измъкна сабята от ръцете на този Бохотос или Левиатан, или там когото представлява статуята, и ще насека цялата банда на кайма.

– Свободни ли ви са ръцете?

– А, вярно! Но какво да правим тогава?

– Ще чакаме!

– Да, докато ни пъкнат в някоя дупка!

– Не ми се вярва да го направят толкова бързо. Тези хора, изглежда, не умеят дори да вържат един пленник както трябва. Те са завързали само горната част на ръцете за телата ни, докато от лактите надолу можем да ги мърдаме. Както виждам, възелът на вашето въже не е много стегнат и ако вие застанете само за минутка с гръб пред мен, бих могъл да ви освободя.

– Само една минутка? Pshaw! Казвам ви, Чарли, бих стоял така десет минути, половин час и дори цял ден, стига да искате. А трябва ли след това да развържа и вас?

– Почакайте, те, изглежда, са взели някакво решение.

Китайците отново се бяха съветвали и, изглежда, резултатите от този съвет не бяха никак благоприятни за нас, защото преводачът отново се приближи, а с него още двама души със здрави бамбукови тояги в ръце. Бях решил да изпитам силата на талисмана си. Но ако на тези хора

хрумнеше да разговарят с нас чрез бой; то бях решен да приема този вид разговор. След като двамата застанаха до мен и капитана, преводачът започна:

– Ще ви питам отново. Ако не отговаряте, ще бъдете бити! След това той се обърна към капитана:

– Ти янки ли си?

– Казвам ти, момче, махай се! Докато сме вързани с тези въжета, няма да се разберем.

– Ще останете вързани дотогава, докато не бъдете откупени. А ако не ви откупят, ще ви хвърлим в реката. И така, ти си янки, нали?

Капитанът не отговори. Преводачът направи знак на единия от бандитите да го удари, но той не успя да направи това, защото Търнърстайк светкавично скочи, хвърли се върху него, събори го на земята и след това нанесе на другия такъв ритник в стомаха, че той се преметна. Третият, който стоеше до мен, имаше в пояса си малайски нож и към това оръжие, разбира се, беше насочен погледът ми. Понеже можех да мърдам малко ръцете под лактите си, за мен не беше мъчно да изтръгна ножа от изненадания китаец, който не беше очаквал толкова бързо нападение, а миг по-късно той отхвъркна няколко крачки встрани, ударен от тежкия ми моряшки ботуш.

– Наведете се, капитане! – извиках на Търнърстайк.

– Well, но побързайте!

Той веднага се наведе и аз можах да достигна въжето с кинжала. Миг по-късно той беше свободен, хвана ножа и освободи и мен. Всичко това стана толкова бързо, че ние хвърлихме въжетата още преди противниците ни да успеят да ни приближат.

– Сега напред! Come on, Чарли! – извика-капитанът.

Като замахна едновременно и с двата пестника, той раздробил ръката на идола и грабна може би пет стъпки дългия и шест сантиметра дебелия двустър меч. За мен освен кинжала, който не би могъл да ми послужи много, нямаше друго оръжие. Но като се огледах, забелязах железните съдове за тамян. Едва бях успял да вдигна един от тях, и се видях вече нападнат.

Изглежда, китайците се страхуваха повече от грамадния меч, отколкото от моите тави, защото, докато само обграждаха капитана, върху мен налитаха на цели тълпи. Отстъпих между краката на бога на войната и започнах да се защищавам. Тавата от тамяна беше толкова тежка, че всеки удар с нея поваляше един от противниците ми в безсъзнание на земята. При четвъртия ми удар нападателите се оттеглиха, въпреки

пушката, с която нейният притежател непрекъснато се беше целил в мен, без да може да произведе искра. Пък дори и да беше стрелял, аз нямаше защо да се страхувам от спираловидното му оръжие, тъй като то можеше да бъде много по-опасно за самия него, отколкото за всеки друг.

– Прогонихме ги, капитане! – засмях се аз. – Но все още сме в опасно положение. Да рискуваме ли да направим пробив?

– Какво могат да направят тези орехови черупки срещу два тримачтови кораба, каквито сме ние? Напред, да връхлетим върху тях и да ги потопим!

– Няма ли да бъде много дълъг мечът?

– Колкото по-дълъг, толкова по-добре. Бих искал да бъде равен по дължина на мачтата на някоя фрегата!

Той хвана дръжката на оръжието си с две ръце и се спусна напред в атака. Подкрепих нападението му най-напред с канонада от останалите тави, която имаше много благоприятен резултат, а след това се втурнах до капитана.

Неприятелските линии се оттеглиха няколко крачки назад. Това удвои смелостта на Търнърстайк. Той се облегна на грамадния меч, както предишния му притежател, в което всъщност не успя напълно, защото оръжието беше много голямо, и започна предизвикателна реч, подобно на старинните герои и пълководци.

– Китайцинг, разбойницинг, драконовинг хоранг и негодни-цинг! Тук стоинг капитан Търнингстайнинг, а там приятелянг му Чарлънг, койтонг е убивал индианцинг и застрелвал лъвовинг. Каквонг стенг виенг срещунг нас? Даваменг винг две минутенг и аконг дотогаванг виенг не сложитенг оръжиятанг синг, то стенг загубенинг и ще бъдатенг погребанинг от насенг!

Тази реч той държа с извънредно самоуверен тон и тя сигурно щеше да окаже своето въздействие, ако не беше преводачът, който развали всичко. Той избухна в силен смях и извика:

– Този Йенг-кие-ли⁸³ е луд. Той иска да говори езика на Средната империя, а не го разбира. Убийте го!

Но и ние получихме поощрение, защото в същото време иззад стената прозвуча глас:

– *Maten a los carajos!*⁸⁴

83. Янки – американец.

84. Убийте тези негодници!

- Какво казва португалката? – запита Търнърстайк.
- Говори испански. Да избием бандитите.
- Well, така и ще направим! Ние сме двамата рицари на тази дама и непременно трябва да я освободим.

Предложението на „рицарски“ настроения капитан не беше по вкуса ми. Китайците отдавна биха могли да ни смачкат, ако страхливостта им не беше толкова безпримерна и нечувана. Наистина не можех да разбера как такива хора можеха да бъдат речни пирати. Но все пак те и сега ни превишаваха толкова значително по брой, че предпочетох да опитам талисмана си. Вече посягах към шнура, когато входът се отвори и от него се появи човек, толкова висок, че положително ме надминаваше с цяла глава по ръст. Телосложението му беше напълно пропорционално с тази височина и всичко това създаваше впечатлението, че той притежава повече от обикновена телесна сила.

– Джиахурът!

Тази дума отекна от устата на неколцина от китайците и те неволно се оттеглиха още по-далеч от нас, като че ли за да покажат, че само той беше господар на съдбата ни.

Значи това беше подглаватарят на толкова прочутата със злодеянията си организация „Речния дракон“! У него сигурно нямаше и следа от подлост, това можеше да се заключи и от народността му. Заедно с колосите, джиахурите образуват онова монголско племе, което най-малко е засегнато от културата. Те са силни, храбри, непретенциозни и е общоизвестно, че упражняват грабителството като спорт.

Този джиахур беше много добре въоръжен. Носеше високи монголски ботуши, което беше голяма рядкост насам, а малкото, но добре вчесани косми на мустаците стигаха почти до пояса му.

Той огледа всички с бърз, проникателен поглед на малките си, хитро студени очи и пристъпи към двамата мъже – началниците на лодката, която ни беше нападнала. Те му обясниха накратко и полугласно положението, при което челото му все повече се намръщваше. Когато свършиха, той ги изгледа гневно и после се отпрати към капитана, който се намираще по-близо до него.

– Хвърли меча! – заповяда му той на китайски.

Човек би могъл да долови смисъла на думите му, дори и да не разбираше езика, от неговото достатъчно ясно движение. Въпреки това Търнърстайк задържа меча и отвори уста, за да възрази нещо. Преди обаче да успее да произнесе и един звук, пестникът на джиахура се стовари върху челото му така, че той падна безмълвно на земята.

Това беше моят удар – онзи, който ми беше спечелил прозвището „Поразяващата ръка“! Пестникът ми се сви, но останах спокоен, защото не исках да го ударя толкова неочаквано и подло, както той – нещастния капитан. Не ме беше страх от борба. Наистина той ме превъзхождаше много с физическата си сила, но в друго отношение може би аз го надминавах.

Джихурът пристъпи към мен.

– Хвърли тавата!

Останах неподвижен. Неговата ръка се метна светкавично нагоре и се спусна над мен. Но почти в същия момент той нададе вик и отстъпи крачка назад. Беше си изкълчил ръката, тъй като аз бях парирал удара му с удар върху китката. С втори, яростен вик, той измъкна с лявата ръка ножа си и замахна към шията ми. Посрещнах нападението му с бърз удар на лявата ръка по брадичката му, а почти веднага след това нанесох втори удар в слепоочието му с десницата си. Джихурът падна на земята до Търнърстайк.

Това беше вече много за останалите. Те се нахвърлиха със силен вой върху мен. Измъкнах бързо талисмана си, защото сега беше настъпил моментът, в който най-много се нуждаех от него.

– Стойте – сао-сао⁸⁵! – извиках срещу тях. – Кой ще дръзне да се бие срещу този знак?

Първите от тях спряха и още от първия миг се убедих, че знакът ще окаже своето въздействие.

– Йеу-ки⁸⁶ – се чуха гласове, – той е с един чин по-висок от джихура!

Тези думи ми дадоха да разбера, че „Хората на Дракона“ имаха строго определени офицерски чинове. Значи подаръкът на Конг-ни не беше талисман, а таен знак за чин в организацията. Но как се беше сдобил с него Конг-ни? Или може би и той беше полковник на речните пирати. Не ми беше направил впечатление на такъв човек. Съзнанието, че бях смятан за началник на Лунг-иините, ми даде нужната сигурност.

– Да, вие пленихте, вързахте и запушихте устата на един от вашите йеу-ки така, че той не намери дори време да ви каже дори кой е. Вие ми взехта всичко, но ваш дълг беше да ме претърсите целия. Тогава щяхте да намерите знака.

– Прости ни, о, господарю! – каза един от тях. – Виновни са само

85. Полека.

86. Полковник.

онези, които те плениха.

Тогава един от двамата водачи на лодката пристъпи напред.

– Не, господарю, и ние не сме виновни. Твоят гребец ни каза, че ти си тао-це, а спътникът ти – йенг-ки-ли. Ти пътуваш в най-обикновен чуан⁸⁷ и ние не можем да знаем, че си от нашите. Ако беше използвал Лунг-чуан⁸⁸ или Лунг-иев⁸⁹ и беше издигнал наш фенер, щяхме да ти отдадем честта, която ти се полага.

– Да не искаш да ми заповядаш какво трябва да правя? Джиахурът посегна на мен, преди да ме изслуша. Вържете го!

– Бива ли да направим това?

– Трябва!

Докато те изпълняваха заповедите ми, капитанът се размърда.

– Чарли! – въздъхна той, отворил очи.

– Капитане!

– Гръм и мълния! Къде съм? Защо ушите ми бучат, като че ли са ме ударили с... ах! Чарли, сега вече се сещам!

Той скочи. Ударът на джиахура би могъл да пребие всеки друг, но черепът на Търнърстайк имаше толкова солидна конструкция, че не можеше да му се направи нищо с гол пестник. С опомнянето в него се беше възобновило онова, което се беше случило.

– По дяволите! Ето къде лежи негодникът! Вие ли го забихте в земята?

– Да – отговорих аз и прибавих по-тихо: – Сега минавам за полковник на речните пирати. Дръжте се съобразно това!

– Как... ка... какво? А добре! Тогава да разпънем всички платна, да издигнем всички знамена и триъгълни флагчета и да се изпаряваме най-тържествено оттук.

– Без португалката ли?

– Well, Чарли, в бързината забравих за нея. Разбира се, че ще изтеглим и нея с въже след кораба си!

– Тогава направете ми най-напред удоволствието и напъхайте в устата на този великан носната си кърпа.

– Защо? Нали е вързан.

– Скоро ще дойде на себе си, а не се знае какви пречки може да ни създаде, ако има възможност да говори.

– Вярно. Тогава кърпата ще му бъде пъхната в устата.

87. Лодка.

88. Драконова лодка.

89. Драконово око – лодка с изобразено око при носа.

Докато той се занимаваше с пленника, аз се обърнах към останалите:

– Върнете ни веднага онова, което ни отнехте!

Заповедта ми беше изпълнена и щом получих отново револвера и ножа си, аз се почувствувах толкова сигурен, като че ли се намирах на нашия „Вихър“.

– Тук вие имате една пленничка...

– Да. Тя е пор-ту-ки.

– Доведете я!

Онзи, който отговаряше заради всички, изчезна зад идолите. Чух изскърцването на една врата и след това той се появи с пленницата.

– Добър вечер, господа! – поздрави ни тя на английски, хвана от две страни полите си и направи дълбок, почтителен поклон.

– Добър вечер, госпожице – отвърнах аз, като събирах оскъдните си познания по холандски, и запитах: – Вие от Холандия ли сте?

Капитанът ме изгледа изненадан, че заговарям една португалка на холандски. Аз обаче още от пръв поглед бях разбрал с кого имам работа. Широко, покрито със здрава червенина лице, пълна фигура, руса коса, сини очи, големи ръце и крака – невъзможно беше да се сметне тази жена за португалка дори ако облеклото ѝ не беше чисто и специфично холандско. Веднага бих могъл да се обзаложа на всякаква сума, че тя принадлежеше към съсловието на прислужниците. В никакъв случай не беше жена на богат португалски търговец – тук трябваше да има някакво недоразумение.

Когато чу майчиния си език, тя се усмихна и като ми подаде ръка, запита:

– И вие ли сте холандец?

– Не, германец.

– Германец ли? О, и аз мога да говоря немски. Била съм готвачка в Берлин две години и три седмици.

– А как стигнахте от Берлин до Китай?

– От Берлин отидох в Хертогенбош и Амстердам, където станах готвачка у един търговец. Скоро заминах с него за Кап, но там цялото му семейство измря и аз отидох да работя при жената на друг търговец, който ме взе в Макао.

– По дяволите! Вие сте поскитали доста по света. Досега все при тази жена ли бяхте?

– Да, допреди три дни.

– А как се отделихте от нея и се намерихте тук?

– Бяхме излезли на разходка. Тогава дойдоха тези разбойници и ни нападнаха.

– Какво стана с господарката ви?

– Избяга.

Сега целият случай ми беше ясен. Хората на дракона бяха искали да пленят жената на богатия търговец, която, като португалка беше много по-дребна на ръст, отколкото нашата дебела холандка. Но тъй като у китайците пълнотата се смята за най-голямата женска красота и по тази причина всяка знатна дама се стреми да надебелява, те бяха сметнали слугинята за господарка и я бяха отвлекли, а португалката бяха оставили да избяга.

– Как се казва господарят ви? – продължих да питам аз.

– Педро Гонюис.

– Как можах да ви нападнат посред града?

– Беше късно следобед и вече се беше почти стъмнило.

– Какво направиха с вас?

– Увиха ме в едно одеяло, отнесоха ме в една лодка и после ме доведоха дотук.

– И оттогава се намирахте все там, зад идолите?

– Да, и положението ми беше много лошо. Никой не идваше при мен. Никой не ми носеше храна. Не можех да спя, защото наоколо постоянно се чуваха крясъци и трополене, така че съвсем отслабнах. Щом пристигна в Макао, ще поискам тези негодници да бъдат наказани!

Едва не се засмях при думите ѝ, че е „отслабнала“ от глад, жажда и безсъние. Но все пак я съжалих. Запитах я:

– Имате ли роднини? Или може би сте женена?

– Аз съм девойка и никога не съм била женена. Баща ми и майка ми са мъртви, а другите ми роднини са ме забравили.

– Тогава ще се заема с вас и ще ви заведа при вашия господар или най-малкото ще наредя да бъдете заведена!

През време на този разговор джиахурът беше дошъл на себе си. Той не можеше нито да говори, нито да се движи, но ми хвърляше яростни погледи и можеше да се очаква, че в негово лице си бях спечелил враг, който не беше за пренебрегване. Обърнах се към хората му.

– Тази жена не е португалката, а само нейната слугиня. За нея португалецът няма да плати нито цент и аз я взимам със себе си, за да я пусна на свобода.

Чу се тихо, недоволно мърморене и един дори се осмели да противоречи:

– Тази жена е наша и никои не бива да я взима. Тя е жената на португалеца, защото е по-хубава от онази, която избяга.

Не биваше да позволявам да ми се налагат в никакъв случай, ако исках да се измъкна щастливо. Затова пристъпих съвсем близо до разбойника.

– Виждам по лицето ти и по кривите ти крака, че ти не си чиа-це⁹⁰, а татарин. Мислиш ли, че аз като ваш полковник, ще позволя един таота-це⁹¹ да ме нарича лъжец? Или мислиш, че ще те поваля по-мъчно от джиахура, който е с две глави по-висок от теб?

Хванах го за гърлото и за крака над коляното, издигнах го високо и го захвърлих към стената, за да го обезвредя.

– Много добре, Чарли! – каза Търнърстайк. – Да ви помогна ли в тази игра на топка? Ударът на този човек ме предразположи много към такива забавления.

– Не е нужно, капитане, защото мисля, че тези добри хорица вече ще ни слушат.

И действително, ясно се виждаше, че им бях въздействувал.

– Елате по близо! – заповядах на двамата китайци, които бяха командували лодката. Вашата лодка чака ли още въвн, пред Куанг-ти-миао?

– Да, господарю.

– От колко дни сте тук?

– Три дни.

– Колко ще останете още?

– Ти искаш да ни изпиташ, защото въвн всеки Куанг-ти-миао можем да оставаме само по четири дни.

– Добре. Пригответе се, за да ни отведете до реката.

– Нападение на някой кораб ли ще заповядаш да извършим?

– Не. Вие прекъснахте пътуването ни и затова ще ни откарате до Куанг-чой-фу.

– Подчиняваме се!

Взех една от свещите и отидох зад трите статуи. Зад гърба на Куанг-ти имаше врата, която водеше в тясно, тъмно помещение – навярно склад за инвентара на храма, защото вътре освен изкуствените венци и гирлянди намерих много фенери от восьмична хартия, тави за тамян, тъпани и даже един барабан с китайска конструкция. Там бяха държали затворена холандката.

90. Кигаец.

91. Вонящ татарин.

– Капитане, донесете тук пленника! – казах му аз.

– Well, в тази каюта ли ще го затворите?

– От предпазливост. Не можем да го вземем, а не е разумно и да го оставим да лежи така, което, вярвам, лесно разбирате.

Той хвана джихура за яката и го довлече при мен. Оставихме го в помещението, а после аз го заключих и взех ключа.

Хората на Дракона наблюдаваха всичко това спокойно. Сега обаче един от тях ме запита:

– Какво ще заповядаш да направим с джихура? Кой ще съобщи за пленяването му на Кианг-лу – ти сам или ние? Аз съм Инг-па-цунг⁹² на нашата група и би трябвало да го отведа в Ли-тинг⁹³, ако ти сам не отиваш там.

Ли-тинг е малък град на Пе-кианг⁹⁴ и е прочут с развъждането на бели риби. Значи там трябваше да се търси Кианг-лу.

– Имам по-важна работа – отвърнах аз, – джихурът ще остане тук до утре, а после ще го откарате завързан при Кианг-лу.

– Ще пристигне ли дотогава при него рапортът ти? Цианг-ки-ума⁹⁵ държи строго за точността.

– Няма да ме учиш, а само ще изпълняваш онова, което ти казвам!

– Тогава ми дай ключа!

Това искане, колкото и просто и естествено да беше, не се сходяше с моите намерения, но за да разсея подозренията, бях принуден да го изпълня.

– Ето го, но ти забранявам да отваряш тази врата, преди да настъпи денят.

– Кое име да кажа пред Цианг-ки-ума, когато говоря за теб?

Не можех да измисля друго освен това, което ми беше дал Конг-ни.

– Казвам се Куанг-си-та-се.

– Твоето име е по-хубаво и по-знатно от моето. Ще те слушам във всяко отношение.

– Тогава погрижи се за храна за слугинята в лодката! Вие сте я оставили гладна и жадна. Така ли ви беше заповядано от Куанг-ки-ума?

– Господарю, ти сам знаеш как трябва да бъдат държани пленниците. Ако гладуват и жадуват, те се съгласяват по-лесно с онова, което се иска от тях.

92. Лейтенант.

93. Градът на белите риби.

94. Северната река.

95. Върховният вожд.

– Zounds, Чарли, свършихте ли вече с преговорите си? – чух в това време гласа на капитана. – Вие говорите помежду си толкова ужасен китайски, че е невъзможно да се разбере и една-единствена дума!

– Свърших, значи можем да тръгваме.

– Well! Но преди това искам да кажа на тези хора какво мисля за тях.

– Сторете го, капитане. Това няма да им навреди.

– Кажете ми преди това как се казва „сбогом“ на китайски!

– Цинг-леао.

– Цинг-леао, цинг-леао. Няма да го забравя накрая на речта си!

И както винаги, той зае геройска поза.

– Господа пиратинг, разбойницинги обесницинг! Виенг трябвашенг да видитенг, че ние двама танг, сме вашинг висшинг главатаринг. Вие ще признаетенг...

– Цинг-леао! – повтори той тихо, като се извърна настрани. След това продължи високо:

– ... че ниенг сме хоранг, които не се страхуванг нито от дяволанг, нито от васинг. Чарлунг преби вашият капитанинг...

– Цинг-леао! – прошепна той отново настрана.

– А аз, капитанинг Търнингстайнинг ще счупя главатанг на всекигонг, който посмеенг данг ни закачинг...

– Цинг-леао – чу се тихичко за трети път.

– ... или сенг разбунтуванг против насенг. Сега ниенг си отиваменг. Запазетенг добринг споменинг за насенг! Цинг-леао, сбогоминг, лека нощенг!

Разбойниците изслушаха тази единствена по рода си реч с дължимото внимание и дори и преводачът този път не се усмихна. Разбира се, и аз трябваше да кажа няколко думи. Направих това съвсем кратко:

– Ние си отиваме, Инг-па-цунг, ти знаеш какво ти заповядах. Поздравя от мен Кианг-лу!

Напуснахме храма, който би могъл да бъде за нас толкова съдбоносен. Осветиха ни пътя до водата с няколко книжни фенера. Тяхната светлина не беше достатъчно силна, за да огледаме постройката отвън. При кея имаше няколко лодки, в една от които се качихме. Беше същата, с която пристигнахме, и същите хора, които ни бяха докарали, се качиха, за да ни отведат.

Младият офицер се беше погрижил за вода за пиене и плодове, така не холандката можеше да утоли глада и жаждата си.

– Слава Богу, че аз, бедното създание, намирам тук вечеря! – каза

тя. – Тук няма дивеч, нито бут, нито печено месо, но все пак ще затисна глада си и болките, които имам в стомаха.

Тази така добра „девойка“, както сама се беше нарекла, изгълта за десет минути огромно количество провизии, с които биха могли да се нахранят няколко души, само за да успокои „болките си в стомаха“ и беше наистина смешно да се чуят смаяните възклицания на китайците, които обикновено се задоволяват с много малко храна.

След като се свърже по този начин, тя стана разговорлива. Научих, че се казва Ана Келцер, и чух най-подробната ѝ биография. Изненадваше се, че беше сметната не само от пиратите, а и от всички други за своята господарка, и заяви енергично, че ще иска обесването на всички разбойници.

Това накара и самия мен да се замисля какво отношение трябваше да взема към речните пирати. До известна степен беше мой дълг да съобщя онова, което бях научил, на полицията, но какви неприятности и губене на време щяха да произлязат от всичко това! А не биваше да забравям опасността, която можех да си навлека по този начин, без да слагам в сметката, че тези показания щяха да бъдат предателство към Конгни, който се беше показал толкова необикновено благодарен към мен.

Един вик на капитана ме извади от тези размишления:

– Слушайте, Чарли! Не беше ли това шум от гребла зад нас?

Ослушах се и долових онзи звук, който не може да се оприличи на никакъв друг и се получава при потапянето на весла във вода.

– Зад нас идва лодка, капитане!

– Yes! Но каква? Смятам, че имаме донякъде причини да бъдем предпазливи.

– Разбира се. Много е възможно младият офицер да е освободил джихура, който в такъв случай положително е решил да ни преследва.

– Какво да правим, Чарли? Тези хора на Дракона тук, разбира се, ще им помагат.

– Трябва да се опитаме да спечелим преднина и после да ги обезвредим. Хванете се и вие за веслата. Ние сме по-силни от китайците.

– Well, ей сега ще им покажем как лодката може да хвърчи! Заповядах на хората да гребат по-усилено, а после и самите ние се заловихме, като по този начин бързината на лодката се удвои. След известно време стигнахме до устието на един страничен канал, в който заповядах да завият. След това дадох заповед да се загаси фенера. Лодкарите се подчиниха, макар да не разбираха много добре намерението ми.

– Към брега! – заповядах, когато навлязохме на известно

разстояние.

Скоро носът на лодката докосна брега.

– Слизайте всички!

– Защо, господарю? – запита кормчията.

– Подчинявай се! Напред!

Китайците слязоха колебливо.

– Останете тук и не издавайте никакъв звук, докато не се върна да ви взема!

Хванах греблото, отблъснах с него лодката от брега и я отправих към отсрещния.

– Well done, чудесно, Чарли! – каза Търнърстайк. – Сега се отървахме от тези негодници. Но слушайте!

– Кианг! – извика някой от главния канал.

– Лу – отвърнаха лодкарите ни, въпреки моята заповед да мълчат.

Лодката, която бяхме чули да се приближава, беше стигнала до мястото, където двата канала се кръстосваха, и онези, които се намираха в нея, искаха да научат чрез лозунга в коя посока бяхме отишли.

– Издадени сме, Чарли. Какво да правим? – запита капитанът.

– Бързо на брега и тримата, а после ще изчакаме, за да видим с кого имаме работа!

Завързахме лодката за един памуков храст, който растеше на брега, и слязохме.

– Голяма ли е опасността, господине? – запита ме холандката тихо.

– Сега ще видим – отвърнах.

– Аз не се страхувам. Дайте ми един прът или гребло и ще изпочукам всичките така по главите, че после ушите им дълго време ще има да бучат.

Това свидетелствуваше за извънредно голямата храброст на холандката. Всяка друга би паднала в несвяст от страх при това положение.

– Отлично, госпожице Келдер! Веслата вече са готови. Вземете едно и ако наистина говорите сериозно, гледайте да улучвате винаги главите им.

– Не се безпокойте! Сега ще покажа на тези хора колко здрави са ръцете на една холандка.

В този миг шумът на греблата се чу съвсем наблизо.

– Кианг! – извикаха още веднъж преследвачите ни.

– Лу – отвърнаха нашите гребци от отсрещния бряг. Лодката спря при тях.

– Къде е вашият чуан? – чух да пита гласът на джиахура, който

познах веднага.

- На отсрещния бряг.
- Къде е та-иннът⁹⁶ с жената и приятеля си?
- И той е там.
- Защо напуснахте чуана си?
- Така заповяда йеу-ки.

– Той не е йеу-ки. Откраднал е знака на полковник, но сега ще трябва да го върне и след това да умре. Чакайте тук!

Лодката се отправи към нас. Не беше разумно да бягаме, защото не познавахме терена, прорязан от много канали. Трябваше да се браним и аз няхах намерение да ги оставя да слязат безпрепятствено на нашия бряг.

- Стойте! – извиках срещу тях. – Не може да слезете тук.
- Това е той! Напред! Убийте го!

Съзрях великанската снага на джихаура посред лодката. Тя се спря до брега и няколко души скочиха. Бяхме вдигнали веслата. Два удара, после още два – и ние се освободихме от тях.

– Вземете веслата и пребийте тези американски разбойници! – заповяда монголецът.

Самият той остана в лодката. Останалите наскочаха срещу нас. Трима от тях се хвърлиха върху мене. Те замахнаха едновременно. Ударът ми посрещна първия от тях, но не можах да отблъсна едновременно с това и другите двама. Едно весло се стовари върху лявото ми рамо. След това бях хванат откъм гърба.

- Дръж го здраво! – извика джихаурът.

С бърз скок той се намери на брега. Разтърсих двамата дребни китайци, които се бяха уловили за мен, но не можах да се освободя навреме. Джихаурът не можеше да си служи добре с изкълчената дясна ръка, но в лявата блестеше нож. Наведох се настрани и острието мина до ухото ми. Хванах го веднага за гърлото и за ръката, но в същото време двамата се нахвърлиха отново върху мен, спънах се в едно гребло, което бяхме захвърлили, и бях повален на земята. Ножът на монголеца вече се издигаше над мен.

- Умри, йен-джин⁹⁷! – извика той.

В същия миг обаче върху неговата ръка се стовари силен удар и аз намерих време да се изправа. Моят спасител беше холандката.

96. Високият човек.

97. Мръсно куче (монг.).

– Ще обичат ли господата да офейкат? – извика тя. – Или искат да счупя и краката им!

– Помощ, Чарли! – извика в тоя миг капитанът. Огледах се и видях, че той беше повален на земята и с мъка се бранеше от нападателя си. Ударих джиахура едновременно и с двата си пестника. Той се преметна и падна във водата. Отхвърлих двамата китайци настрана и се спуснах на помощ на Търнърстайк.

– Внимавайте, господине! – извика храбрата готвачка. – Те идват през канала като риби!

Помогнах на капитана и тъкмо исках да се обърна към канала, когато бях ударен с весло по главата така, че за миг не чувах и не виждах нищо. Почувствувах, че съм полузамаян, и действувам като насън. Видях няколко фигури, които изскочиха от водата и грабнаха захвърлените весла. Това бяха гребците от нашата лодка, които бяха преплували, за да дойдат на помощ на своите. Видях капитана да удря като побеснял около себе си. Готвачката също размахваше греблото. Ударът по тила ми беше парализирал нервите. Веслото ми се видя много тежко и аз извадих двата си револвера.

Когато дадох първите изстрели, чух гласа на Търнърстайк:

– Гръм и мълния, съвсем бях забравил за тези неща! Трябва да се използват. Дванадесет изстрела, това правят дванадесет негодници помалко.

Разнесоха се и неговите гърмежи. Видях нашите неприятели да скачат в лодките и изпратих след тях толкова куршуми, колкото още имаше в револверите ми. Не вярвам някой от тях да беше улучен, защото ръцете ми трепереха от необикновена слабост. А и Търнърстайк сигурно не беше пролял много кръв, защото той открай време стреляше лошо.

Въпреки това честата стрелба беше направила своето – хората на Дракона изчезнаха, за съжаление с тях и лодката ни.

– Накъде бързате толкова? – извика Търнърстайк след тях. – Подли страхливцинг, мизерни зайцинг! Еланг насаменг сега, монголец такъв! Капитанинг Търнингстайнинг иска да те уда-ринг по муцунатанг за сбогоминг!

– Изчезнаха! – каза готвачката, която ни беше помогнала толкова много. – Как сте сега, господине?

– Не много добре, госпожице Ана – отърнах аз, като се мъчех да говоря по-разбрано. – Удариха ме... доста зле... по главата.

– Какво е това, Чарли? – запита Търнърстайк загрижен. – Вие заекват като пиян! Да не би да са ви ударили по тила?

– Да, там!

– Това е лошо! Можете да ме удряте колкото си щете по челото и темето. Но в тила се намира животът, точно както кормилото на кораба и ако то се повреди, свършено е с пътуването. Какво трябва да правим?

– Не много нещо. Трябва ми само почивка и хлад.

– Можете да имате и двете. Тук има вода колкото щете, а преди да се разсъмне няма да можем да напуснем това нещастно място, така че имате време да се съвземете.

Водата стигаше до самия ръб на канала. Изкопах с ножа си малка дупка, която веднага се напълни с вода, и като легнах по гръб, потопих тила си в нея.

– Колко е практичен! – каза капитанът. – Така не му трябва нито компреси, нито болногледачка.

– Не мога ли да ви помогна с нещо, господине? – запита холандката.

– Благодаря. На самата вас липсват всякакви удобства.

– Няма значение. Ще легна на земята и ще се опитам да заспя.

Капитанът ѝ помогна да си направи възглавница от клоните на китайска върба, която, разбира се, не може да се сравнява с мекотата на пухено легло. След това тя легна и скоро силно хъркане ни показа, че нищо не пречи на нашата спътница да спи на открито, където всъщност въздухът беше много приятен.

– Нямаше ли да бъде по-добре да потърсим някое друго място, Чарли? – запита капитанът.

– Защо?

– Защото мисля, че тези хора могат да се върнат.

– Няма да посмеят.

– Смятате ли? В такъв случай бих могъл да направя нищо по-хубаво, освен да си приготвя и аз една възглавница. Не мисля, че тук ще се намери някой толкова любезен, че да ни донесе по-добра постеля.

– Легнете си. Аз ще пазя.

– Но дали ще можете. Струва ми се, че сте замаян и много лесно ще заспите.

– Не се безпокойте. Водата ме държи бодр.

– Well! Ето че леглото е готово. Събудете ме след един час, за да ви сменя. Лека нощ, Чарли!

– Лека нощ, капитане!

След няколко минути солото на хъркащата готвачка се превърна в дует, способен да изплаши речните пирати, ако им хрумнеше да се

върнат. Над мен блещукаха звездите на Средната империя. Гледах към тях дълго, дълго време и чудно спокойствие настъпи в мен при мисълта, че един Всемогъщ и Милостив Баща бди над нас, в която и част на земята да се намираме. Всичките ми мисли и чувства се сляха в няма молитва, докато очите ми натежаха. Търнърстайк имаше право – аз заспах...

Глава 2 В ЛУНГ-КОЙ-СИАНГ

Когато се събудих, утрото вече беше настъпило. Но аз положително сях да спя повече, ако при едно извърщане на главата, лицето ми не беше попаднало във водата. Цялата ми умора и всички последствия от удара с греблото бяха изчезнали. Изправих се. Дълбоките следи в меката почва бяха единствените остатъци, които се забелязваха от нощната борба, и въпреки че съсредоточих цялото си внимание, не можах да открия нито капчица кръв, която би ми показала, че някой от нашите куршуми е улучил целта си.

Далеч на северния хоризонт се виждаха стените на Куанг-ти-миао, а в противоположната посока дълъг мъглив слой показваше на какво разстояние се намирахме от реката. Трябваше да вървим най-много половин час, за да стигнем дотам.

Събудих капитана:

– Хей, кораб – ееей!

Търнърстайк веднага скочи на крака.

– Ахой!... Кораб „Вихърът“ от... гръм и мълния, вие ли бяхте, Чарли? Не бих искал да мисля, че ме смятате за глупак... хм, на каква ширина се намираме тук на котва?

– Моля ви се, капитане, поставете за малко главата си тук, в тази дупка с вода, и веднага ще дойдете на себе си!

– А, наистина! Там, отвъд, се намира храмът с идолите, ето реката, а тук е холандската лейди, която може да изяде страхотни количества дини, маслини и орехи...

– Но затова пък умее да държи добре и веслото, капитане!

– Зная! Великолепна жена е тя. Удряше като истински моряк. Да я събудим ли?

– Навярно ще бъде необходимо.

– Хубаво! Ще направя това сам.

Той пристъпи към спящата холандка.

– Пет, лейди, мисис, мис!... Не бихте ли била така добра да отворите очите си? Слънцето вече отдавна вдигна котва.

Холандката се изправи.

– Добро утро, господи! Много ли съм спала?

– Добро утро! Аз също току-що разпях платната си. Но той

трябва да е станал отдавна.

– Как е главата ви, господине? – обърна се тя към мен угрижена.

– Благодаря, госпожице. Мина ми напълно. Ще тръгваме ли, капитане?

– Не мисля, че тук имаме да правим още нещо. Можем да се оттеглим с чест, защото сме господари на бойното поле.

– Цялата тази работа обаче беше също така и много неприятна, а за голяма слава не може да става и дума, защото заплатихме с целия си багаж и лодката, която бяхме завладели.

– Това всъщност е много вярно. Но ние освободихме една лейди, Чарли, точно както се пише по романите и може да се види в театрите. Хиляди хора не са направили такова нещо през целия си живот и за него човек може да разказва с гордост, когато се върне у дома си. Виждате ли, Чарли, това, което казвате, е истина. Човек трябва да отиде по широката свят, за да опознае страните и хората, а щом е изучил един толкова мъчен език, какъвто е китайският, не му трябва много, за да пише такива книги и истории, каквито пишете вие.

– Недейте да се заблуждавате, капитане! Китайският език не е по-мъчен от кой да е друг. Така казват само хората, които не са се запознали никак с него.

– Well, но ние двамата го познаваме основно, нали? Много бих искал да знам какво биха казали всички в Хобокен, при майка Тик, като чуват стария Фрик Търнърстайк да говори свободно китайски. Това положително ще бъде най-голямото чудо, което се е случвало там от дълги години. Не мислите ли и вие така, Чарли?

– Напълно съм убеден, че всички ще се смеят. Но да тръгваме. Стоенето ни тук е безцелно.

– Много ми се иска да не отивам веднага до реката, а да се върна в храма, за да поговоря още малко с хората на Дракона.

– Може би и това ще стане, защото ние ще помолим за помощ първия европейски или американски кораб, който срещнем.

– Значи вие не смятате да подавате оплакване при китайските власти?

– Ще видим.

Отправихме се към главния канал и вървахме покрай него до реката. Точно когато стигнахме до нея, оттам се зададе холандска лодка, която пътуваше надолу по течението. Това беше много щастливо обстоятелство. Извикахме я и тя се приближи.

– Накъде отивате? – запита капитанът, когато лодката спря на

брега.

- Към Макао, кораб „Де Валк“ от Амстердам.
- Искате ли да ни направите една услуга?
- Каква?
- Тук има една лейди от Макао, която речните пирати бяха отвлели в плен. Ние я освободихме. Искате ли да я вземете?
- Холандка, нали?
- Yes. Много добра жена, мога да ви уверя в това.
- Нека се качва.
- А пътните аз ще ги платя.
- Кой сте вие?
- Капитан Търнърстайк от „Вихър“, Ню Йорк.
- Честен човек сте вие, минхер. Пътуването няма да струва нищо.

Нали тя е наша съотечественица.

- Well, и вие сте добри хора. Поздравете вашия капитан!
- Благодарим! Не искате ли да се качите и вие?
- Не. Ние отиваме нагоре по течението.
- Не ви ли трябва нищо друго?
- Не.
- Тогава сбогом, капитане!
- Good bye!

Нашата холандка не можеше да се раздели толкова бързо от нас. Изминаха няколко минути, докато тя ни каза една хилядна от онова, което трябвало да ни каже непременно, и лодката се намираще почти по средата на реката, когато храбрата готвачка все още викаше към нас, за да ни благодари, загдето я бяхме спасили. Последното уверение, което чух, завършваше с „ще направя така, че да избесят цялата шайка!“

Не можехме да сторим нищо друго, освен да чакаме спокойно на брега, докато минеше някой по-голям плавателен съд. Като се има предвид голямото оживление по реката, нашето търпение не можеше да бъде поставено дълго на изпитание и наистина много скоро се зададе един малък английски частен кораб, който се отправи при знака ни към брега и спря там.

- Какво има? – запита капитанът от палубата. – Искате да се качите ли?
- Какъв е курсът ви, капитане?
- Към Вампоа и Кантон.
- Ще дойдем, ако се съгласите да спрете тук за един час.
- Защо?

– Ще чуете. Хвърлете ни въжето.

Минута по-късно ние се намирахме на палубата при капитана.

– По говора ви предполагам, че сте американец?

– Да, сър. Капитан Търнърстайк от „Вихър“, от Ню Йорк, на котва в Хонконг.

– Аха! Видях кораба ви. А този човек?

– Приятелят ми – пътешественик, който обикаля света, за да опознае страните и хората. Досега смятах това за страхотна глупост, но днес разбрах, че тази работа съвсем не е за пренебрегване.

– И сега искате да отидете нагоре, за да видите Кантон?

– Yes, сър. Но преди това искаме да ви помолим да ни дадете няколко души, за да пленим една банда речни пирати, които се намират съвсем наблизо.

– Навярно хора на Дракона?

– Точно така, сър. Вчера те ни нападнаха, задушиха ни с някакъв газ и ни отвлякоха в един храм, където навярно още можем да ги намерим.

– Ако е така, тогава имате на разположение не само момчетата ми, но и мене. Наистина, не мога да оставя кораба без пазачи, но дванадесет души са готови.

– Повече от достатъчно са, капитане.

– На какво разстояние отгук се намира свърталището им?

– Не повече от три мили.

– За половин час сме там. Моите момчета умеят да гребат бързо. Колко са хората на Дракона?

– Хм, двадесет или тридесет. Но това не значи нищо, защото един добър англичанин струва колкото десет от тях.

– Знам вече. Елате в каютата да хапнете и пийнете нещо, защото не вярвам при тази папlach да ви се е развалил стомахът от преяждане. Впрочем трябва да ви кажа и моето име: казвам се Том Халвърстоун от Гринок на Клайд. Сигурно знаете вече, че там се строят най-здравите и бързи кораби.

– Познавам този град и не оспорвам неговата слава. И така, напред, капитане, защото закуската е това за човека, което са добрите въглища за парахода: без тези две работи не може да става и дума за добро пътуване.

Докато ние се тъпчехме здравата, капитанът извърши своите приготовления на палубата и след четвърт час нашите петнадесет добре въоръжени мъже седяха в една продълговата и тясна лодка, която бързо

летеше по водите на канала, като че ли беше изстреляна от дулото на оръдие.

– Какво представляваше главатарят на хората на Дракона? – запита Халвърстоун.

– Монголец от племето на джихурите.

– Така и предполагам. Тези хора навярно принадлежат към бандата на Кианг-лу, който дава поводи да се говори толкова много за него напоследък.

– Така е, защото този джихур е само негов помощник.

– Well, толкова по-интересна е за мен тази малка експедиция. Надявам се, че ще ги намерим там!

– А аз от своя страна се съмнявам и не съм на мнението на приятеля си Търнърстайк. След това, което се случи тази нощ, пиратите ще бъдат достатъчно разумни да напуснат Кианг-ти-миао.

– Разкажете по-подробно цялата история, ако мога да ви помоля за това.

Разказах му, доколкото смятах за необходимо, но не споменах за талисмана си и някои други обстоятелства. Търнърстайк беше достатъчно умен да не се меси.

– Та това не е само случка, а истинско приключение – каза Хълвърстоун. – Сега вече и аз вярвам, че тези обесници са побързали да се изпарят. Но все пак пътуването ни няма да бъде съвсем напразно, защото поне ще имам случай да разгледам един от тези китайски храмове.

Едва беше изминал половин час, когато се спряхме на същото място, където бяхме слезли и предишния ден. Тогава в тъмнината аз много мъчно определях посоките, но сега намерих с голяма лекота храма.

За моя изненада, при входа двама души продаваха цветя и тамян. Изкачихме се до тях по висока каменна стълба.

– Цинг-цинг! – поздравих аз. – Позволено ли е да се влезе тук?

– В храма може да влезе всеки, който даде ком-ча на слугата на бога – гласеше отговорът.

– Тук ли е този слуга?

– Той е във вътрешността на миао. Ще го видиш, ако влезеш. Но ти трябва да принесеш жертва и на бога.

– В какво се състои тя?

– От цветя и тамян, който ще изгориш.

Разбира се, човекът искаше да спечели нещо.

Оставих цветята и тамяна му и предпочетох да му дам един ком-ча, който той прие с голяма благодарност и веднага подели със своя

приятел.

– Има ли в храма много Куанг-ти-це⁹⁸? – запитах аз.

– Не е дошъл още никой.

– Откога сте застанали днес тук?

– Откакто е изгряло слънцето.

– А покланят ли се вярващите и през нощта на бога?

– Да.

– Значи и тогава сте тук?

– Не. Нощем идват само онези вярващи, които не се страхуват от злите духове, с които всемогъщият Куанг-ти се бори, щом се стъмни.

– Всяка нощ ли идват злите духове?

– Не зная. Но тази вечер са били тук, защото са откъснали меча от ръцете на адютанта на бога. Обаче Куанг-ти е силен и могъщ. Той ги е прогонил.

– Какво казва човекът? – запита Търнърстайк. – Той говори съвсем мизерен китайски.

– Казва, че ние сме китайски военни богове.

– Навярно кормилото на мозъка му е нещо объркано?

– Възможно. Казва, че тази нощ тук са идвали зли духове, които са откъснали меча от ръката на идола. Но могъщият Куанг-ти ги е прогонил. Следователно, ние сме куанг-титовци или военни богове.

– Тези двама мъже може би знаят много добре, както и ние, какво се е случило, но не смеят да ни кажат.

– Възможно.

– Дали са още тук хората на Дракона?

– Не.

– Well, тогава да разгледаме малко по-добре тази разбойническа дупка.

През входа влязохме в един двор, който образуваше правоъгълник. В него нямаше нищо освен две малки осмоъгълни пагоди, които се намираха в средата на двете му тесни страни. През втората врата се озовахме в друг двор, където вляво и вдясно видяхме два малки, отворени странични храма, в които можеха да се забележат дебелия фигура на Куанг-ти, заедно с тези на сина и ординареца му. През трета врата влязохме веднага в главния храм, който бяхме огледали още миналата нощ. Зад статуята на бога се намираше споменатата стаичка-склад, а на двата задни ъгъла имаше врати, които извеждаха всяка в отделен двор с

98. Военни мандарини – буквално – „Синове на Куанг-ти“.

четириъгълен басейн.

Всичко това беше заобиколено от здрав, може би петнадесет стъпки висок зид и образуваше грамаден правоъгълник.

Едва когато излязохме от грамадния храм в един от последните дворове, видяхме пред себе си търсения „слуга на бога“ и за моя най-голяма изненада, познах в него човека, който миналата нощ се беше мъчил да ме уплаши със старата пушка. Сега той носеше дрехи на бонз.

– Познавате ли този човек, капитане? – запитах аз Търнърстайк.

– Гръм и мълния, не е ли това фамозният артилерист, който притежаваше страхотно кривото оръдие?

– В такъв случай не се мамя, защото и вие го познахте.

– Значи този жрец е от хората на Дракона? – запита Халвърстоун.

– Да.

– Не е лошо, ще му отдадем нужните почести. И не бива да забравяте, че в никой случай не може да се очаква помощ, подкрепа или справедливост от китайските съдебни власти. Трябва сами да хванем този човек за ушите!

– Един жрец? И то на мястото, което тук се смята за светиня?

– Pshaw! – отвърна Търнърстайк. – Забелязахте ли снощи нещо свято тук? Този негодник трябва да яде бой, и то здравата. А нека след това богът на войната излекува гърба му с балсами.

Във всяка друга страна това деяние би било опасно за живота ни, но при тукашните извратени обстоятелства това линчуване не представляваше никаква опасност.

Слугата на бога още съвсем не ни беше забелязал. Той стоеше пред басейна и хранеше костенурките, които се намираха в него. Отправихме се нататък. При звука на нашите крачки той се извърна и ние ясно забелязахме, че се изплаши много при вида ни. Но в следния миг бонзът се овладя и на хитрот му лице вече не можеше да се открие нито следа от безпокойство.

– Ти ли си синът на този Куанг-ти-миао? – запитах го аз.

– Не – отвърна той гордо.

– А, тогава навярно си Хо-шанг?

– Да.

– Хубаво! Този храм може да се посещава, нали?

– Тук може да дойде всеки, който принесе жертва на бога и не забравя слугата му.

– Ние няма да те забравим. Но ти, изглежда, пускаш тук хора, които не принасят жертва на бога, а са негови врагове!

– Защо смяташ така?

– Видях, че от ръцете на твоя бог е изтръгнат тежкия меч.

– Това е направил чют-гурът⁹⁹.

– Чют-гурът ли? Какво търси той в този Куанг-ти-миао?

– Не знаеш ли, че той е враг на боговете и ги напада, за да се бори с тях? Но те са по-могъщи от него. Наистина той може да открадне мечата им, но въпреки това те го побеждават и го прогонват обратно в таканг¹⁰⁰.

– Присъствувал ли си на някои от тези борби?

– Не. Дори и жрецът бива убит, ако дръзне да стори това.

– Значи не си виждал още и чют-гура?

– Не.

– А аз съм го виждал. Да ти го покажа ли?

– Не можеш!

– Мога, и то още сега.

– Къде е той?

Посочих Търнърстайк.

– Огледай го добре и ще видиш, че вече си се срещал с този дявол.

– Ти говориш работи, които аз не разбирам.

– Говоря много ясно. Ти казваш, че чют-гурът е откраднал мечата на твоя бог, следователно този човек е дяволът, защото той именно обезоръжи идола.

– Пак не те разбирам!

– А при това и ти присъствуваше! Паметта ти е много слаба. Тя не стига от вечерта до сутринта и затова аз ще ти помогна: къде е джиахурът?

– Не го познавам. И какво е джиахур.

– Ти се обиждаш, когато те наричам синг вместо Хо-шанг. Искаш да бъдеш мъдър жрец, учен, а не знаеш какво е джиахур?

– Само Фо е всезнаещ. Човек не може да знае всичко.

– Като Хо-шанг ти си бил в някой манастир и си учил там Шан-хай-кинг¹⁰¹ и Хуан-ю-ки¹⁰². Трябва да знаеш също така и Фо-куе-ки, а се правиш, че не знаеш какво е джиахур? Аз съм Си-иин¹⁰³, а в Си-ти могат да се намерят добри средства, които подсилват паметта.

99. Дявол.

100. Ад – понятие, взето от християните.

101. Книга за планините и моретата.

102. Описание на земята, една от най-хубавите китайски географски книги.

103. Човек от Запада.

– Дай ми такова средство! – усмихна се той лукаво.

– Ще го получиш!

Обърнах се към един от моряците:

– В стаичката зад идолите има бамбукови пръчки, които се употребяват, за да бъдат окачвани на тях фенери. Донеси една или две тук. На този човек ще бъдат нанесени десет удара.

– Ауе, сър, веднага ще се погрижа!

Той се отдалечи бързо и незабавно се върна с няколко от бамбуковите пръти.

– Хванете го и нека двама от вас му нанесат по пет удара по гърба! – заповядах аз.

Това раздвижване беше наистина по вкуса на здравите моряци. Те хванаха бонза и го притиснаха до земята. Той се бранеше с всички сили, а когато това не помогна, опита и последното средство:

– Вие дръзвате да биете един жрец? Дано Фо изпрати чют-гура, който да ви отвлече в ада!

– Чют-гурът е вече тук и няма нищо против да бъдеш отупан – възразих аз.

– Тогава аз ще се оплача на Хубг-пу¹⁰⁴!

– Направи го, но не забравяй, че ние не сме чиа-це¹⁰⁵ и няма какво да се страхуваме от твоя Хубг-пу! Познаваш ли джихура?

– Не.

– Удряйте!

При първия удар китаецът нададе силен вик. При втория съпротивителната му сила беше вече сломена.

– Стойте, познавам го!

Дадох знак на моряците да спрат.

– Виждаш ли колко опреснява паметта моето средство? Къде е джихурът?

– Отиде си.

– Кога?

– Веднага щом се завърна от канала.

– Накъде отиде?

– Не знам.

– Къде са другите?

– Отидоха с него.

104. Съдебните власти.

105. Китайци.

- Къде?
 - Не знам.
 - Лъжеш!
 - Не лъжа! Те идват и не казват откъде. Отиват си и не казват къде.
 - Твоята памет все още е слаба. Аз ще я поопресня малко.
 - Няма да направиш това, защото съм жрец!
 - Ще го сторя, защото си Лунг-иин!
 - Не познавам Лунг-иините.
 - Паметта ти все повече отслабва. Продължавайте, момчета!
- Още при следващия удар той изрева:
- Стойте, зная къде е той!
 - Къде?
 - При Цианг-ки-ума.
 - Къде живее той?
 - В Ли-тинг.
 - Как се казва?
 - Не знам.
 - Виждам, че средството ми все още не е помогнало напълно.

– Не може да помогне повече, господарю. Всички Лунг-иини знаят, че Цианг-ки-умът живее в Ли-тинг, но го познават само най-главните водачи.

Видях, че този път бонзът казваше истината. Затова продължих да го разпитвам:

- Останалите не са отишли с него в Ли-тинг, нали?
- Не.
- А къде тогава.
- Към Куанг-чой-фу.
- Под предводителството на младия офицер?
- Да.
- Къде могат да се намерят?
- В Шам-пан-фу¹⁰⁶.
- Определи по-точно мястото!

– Близо до Ши-сан-ханг¹⁰⁷ на Инг-кие-ли се намира един хан, който се нарича Ван-хо-циен¹⁰⁸. Хората на дракона се намират винаги там.

- Във всички Куанг-ти-мiao ли правят събранията си?

106. Големият град на шампаните – шампани са плувачи жилища, построени върху сало-ве, лодки или стари джонки.

107. Религиозна маса.

108. Хан на 10 000 владетели.

- Не във всички, а само в онези, които са близо до реката.
- Познаваш ли поименно всички, които вчера бяха тук?
- Нито един от тях. Тук могат да идват само непознати. Те показват знаците си и човек трябва да им се подчинява, ако не иска да бъде убит.
- Ще изпитам достоверността на думите ти. Ако си ме излъгал, ще дойда и ще ти поискам сметка.
- Е, Чарли, как стои работата? – запита Търнърстайк, когато забеляза, че свърших разпита на бонза.
- Цялата банда е избягала.
- По дяволите! Това е неприятно! Но накъде?
- Някои към Кантон, а някои по-далеч.
- Така си и мислех! – забеляза Халвърстоун. – Да не искате тези хора да седнат тук и да ни чакат да дойдем? Няма много за гледане по тези стари зидове. Хайде да си тръгваме!
- Мисля, че този змейски човек трябва да получи цялата си порция.
- От това няма да има полза, капитане!
- Well, тогава поне да си направя удоволствието да взема меча на този идол за спомен.
- Това би било кражба или дори грабеж от храм и тъй като почитането на боговете става по заповед на самия император, това деяние може да ни доведе много неприятности.
- Както искате, Чарли! Но аз обезателно трябва да си отмъстя. Ще убивам на място всеки Лунг-ин, когото срещна. Можете да бъдете сигурен в това.
- Какво можех да направя на бонза? Да го дам под съд? Това положително нямаше да даде резултат. Да си отмъстя лично? Това не ми харесваше. Пък така беше изобщо и с всички Лунг-ини. Оплакването в съда не би помогнало, бях сигурен в това. Нямах желание да се обръщам и към легацията. Знаех много добре с какви разтакавания беше свързан този път, пък и точно тогава представителите на чужди държави в Китай се намираха в толкова лошо положение, че не ми идваше и наум да утежнявам положението на някои от тях. До този миг това приключение не ми беше навредило почти с нищо, освен че бях изгубил една покривка и едно парченце от ухото си, голямо колкото грахово зърно. Но всичко това можеше да се понесе лесно.

Халвърстоун запита:

– Какво още смятате да предприемете по тази работа?

Отговорих:

– Нищо, сър, абсолютно нищо. Убеден съм, че в работите на Лунг-

ините взимат участие и високопоставени мандарини. Какво може да направи тогава един чужденец?

– Това е вярно. Но няма двама мъже като вас ще се оставят да бъдат лишени от свободата си от тези хора или дори да пострадат повече, без дори да съобщят за това на представителите на своите нации?

– Тези представители често се радват, ако им остане мощта да представляват само себе си. На книга и в основата на управлението си Китай е извънредно деспотична страна; но в никоя държава деспотизмът не е развит до такава степен, както тук. В Китай е имало социалдемократи още преди много столетия и в никоя държава не са ставали толкова много революции, които винаги са били свързани със смяната на трона. Корумпираното чиновничество, управляващо страната и парите, е по-мощно от Сина на небето, на когото толкова се завижда и който всъщност трябва да пости три дни, преди да подпише смъртната присъда на един убиец или дворецов престъпник. Какво влияние може да има тогава консулт на една далечна чужда страна? Или заради капитан Търнърстайк и моето нищожество ще се започне морска война между Съединените щати и Китай?

Халвърстоун се засмя.

– Изглежда, имате право. Но наистина е за ядосване, че не може да се направи нищо срещу тези негодници.

– Нищо ли? Аз мисля, че ние двамата направихме максималното, което беше възможно и което сигурно никой консул не би могъл да стори: принудихме речните пирати да освободят една пленница, а и нас, и то без никакъв откуп. И аз съм с приятна надежда да се срещна още веднъж с тях и тогава може би ще ми се удаде да се разплатя докрай.

– Недейте да се излагате на опасност, сър. Разумно е човек да бъде предпазлив по места, където годишно са изчезвали хиляди хора.

– Zounds! – извика Търнърстайк. – Нима ние изглеждаме като личности, които искат или биха могли да изчезнат?

– Не!

– Е, тогава? Бих искал само да срещна този негодник още веднъж, за да бъдем напълно квит. Но да тръгваме! Свършихме вече работата си тук!

Обърнах се към бонза.

– Казах ти, че няма да те забравя и удържах на думата си: ти получи своя ком-ча, макар и по по-друг начин, отколкото смяташе. Отивам си, без да те измъчвам повече. Но ако си ме излъгал, ще се върна!

Той се поклони, колкото можеше по-дълбоко.

– Казах ти истината и ти няма да се върнеш. Цинг-леа-о, господарю!

Лодката ни отнесе към реката със същата бързина, с която ни беше докарала. Качихме се на яхтата и се отправихме нагоре срещу течението, към Вампоа, който не се намираше вече далеч и който е търговското пристанище на Кантон. Плитките води на реката не позволяват на по-големи параходи да се изкачват по-нагоре, а стоките се прехвърлят на джонки и лодки.

От Вампоа до Кантон има дванадесет английски мили, които яхтата можеше да премине, защото подводната ѝ част беше много малка. Тя спусна котва близо до английската мисия, знамето на която се виждаше отдалеч.

До този момент не бяхме видели почти нищо от града освен огромното количество бамбукови колиби и онези закотвени във водата жилища, които китайците наричат сампани. Реката буквално гъмжеше от малки плавателни съдове с всякаква конструкция. Не се виждаше нито една висока постройка, каквито обикновено има в по-големите градове, освен една стара пагода и няколко сгради по хълмовете, които не приличаха нито на храмове, нито на крепости.

Сампаните са подредени на редици, или улици, и се намират под надзора на много строга полиция, която веднага се разпорежда за запълването на всеки процеп. Те са завързани за колове и притежателят не бива да напуска мястото си, без да е съобщил предварително или без да е получил разрешение.

Най-нищожните от тях се състоят от един сал, върху който е построено жилището. То е направено от бамбук и покрито с бамбук, тъй като китаецът не може да направи нищо без бамбука си. Всички процеци са запушени с един вид цимент, а всички части са свързани с разцепени тръстикови пръчки.

Други жилища от същия вид са построени върху истински лодки и обикновено принадлежат на бедни рибарски семейства, които поради своя занаят често сменят местата си. Често такива сампани се виждат носени от течението на реката. На задната част на лодката обикновено седи жената и я управлява с дълго гребло, което движи насам-нататък, като рибена опашка. При носа мъжът помага с подобно гребло, като от време на време го оставя настрана, за да хвърли мрежата си, която се състои или от тънки тръстикови нишки, или от жички на кокосов орех. По средата се намира бамбуковата къщичка с кухнята. Там обикновено биват държани и по-развитите деца, докато малките обикновено биват

връзвани на гърбовете на майките или на по-големите сестри.

– На никоя от тези лодки не липсва малък домашен олтар, пред който се намира винаги горящо кандило.

Благосъстоятелните класи от сампановите жители живеят в стари, излезли от употреба джонки, които често се състоят от няколко етажа и имат обширна площадка, до която спират лодките и на която саксии с растения за украса придават вид на веранда.

Ши-сан-ханг, т.е. чуждестранните мисии, са построени върху закупена от китайците земя в модерен европейски стил и заградени от здрава ограда. Там има подредени с вкус и добре поддържани градини, посред които се намира малка и наистина хубава църква. Тези градини представляват единственото място за разходка на чужденци, без да бъдат обезпокоявани.

От кейовете на мисиите навътре в реката се простират високи дървени огради, които достигат до четиридесет-петдесет метра и образуват един вид затворено пристанище, с тесен вход за лодките. Това е направено, от една страна, като военна предпазна мярка, а, от друга, за да осуети влизането както на китайските чиновници, тъй и на останалата публика. По тази причина също така и навсякъде, където погледне човек, са издигнати здрави кули, които са явно доказателство, че европейците бяха разбрали вече, че не може да се има вяра на народа от Средната империя.

Халвърстоун се извини, че не може да ни придружава, понеже цялото му време било заето от делова работа. Успокоихме го, като му дадохме да разбере решението ни изобщо да не го тревожим повече, а да напуснем яхтата. Добрият човек не прие да му заплатим пътуването, но затова пък Търнърстайк се показа „истински джентълмен“, като почерпи екипажа заради придружаването ни до Куанг-ти-миао с по един извършен грог и няколко лъскави долара.

След това напуснахме малкия параход и бяхме откарани с лодка до брега. Веднага върху нас връхлетяха множество агенти и други зли духове.

Един викаше, като че ли искаше да спуска тъпанчетата ни. Друг ни държеше за ръцете. Трети се мъчеше със силно блъскане да ни отправи в исканата от него посока. Четвърти държеше високо във въздуха грамаден плакат, върху който с огромни букви беше написано онова, което той не можеше да каже. Пети се провираше сръчно като змиорка между всичките тези ръце и крака и ни подаваше жълто копринено парче плат, та чрез тази тибетска и монголска учтивост да ни привлече за свои

жертви. Шести размахваше ръце нагоре, разперваше десетте си пръста и правеше с кривите си очи, с чипия си нос физиономии.

През цялото време дотук си мислех: „Защо трябва да рискуваме живота си, за да унищожим разбойническата банда, която, изглежда, за самите китайци бе добре дошла? Ако се обърнем към някой консул, той само ще свие рамене. Той няма какво да се меси в тези работи на империята и прави това само тогава, когато поданиците на държавата му са пострадали. Но дори и в такъв случай усилията му са почти напразни. А ако се обърнем към някой от мандарините, можем да очакваме, че и той принадлежи към «Хората на Дракона» и няма да постигнем нищо.“

– Бих се радвал, ако можем по някакъв начин да объркам работите на тези негодници! – казах на капитана.

– Готов съм на същото, стига да видя, че това може да стане и няма да бъде в наша вреда.

– Well, тогава да обмислим тази работа по-добре. Но какво ще правим сега?

– Ще разгледаме Кантон, въпреки че влизането на чужди „варвари“ във вътрешността му е строго забранено.

– Значи ние не можем да влезем?

– Всъщност не, но ще видим дали не ще успеем да го направим възможно. В такъв случай дори и ако самата полиция не се занимае с нас, ще имаме работа с „милата тълпа“.

– Имаме юмруци да се разправим с тях.

– Не бих ви съветвал, капитане, защото от това може да стане цял бунт.

Продължихме пътя си, хванати ръка за ръка. Ако някои пресмятат, че броят на сампаните върху водите на Кантон възлиза на шестдесет хиляди, то аз намирам, че тази цифра съвсем не е преувеличена. Те бяха толкова многобройни, че от птичи поглед трябва да имаха вид на водни растения, които буквално покриваха реки, езера и канали.

Улиците, през които се движехме, бяха много тесни и онова, което ми направи впечатление, беше тичането на всички минавачи. Особено многобройни бяха носачите, които предупреждаваха хората пред тях да им сторят път с високи викове „О-хе! О-хе!“ Както в мюсюлманските пазари, различните занаяти бяха събрани в отделни улици и улички, обстоятелство, което оживява конкуренцията и е от полза за купувачите.

Търнърстайк спря пред един магазин за заклани птици.

– Какви са тези птици, Чарли?

– Бекаси и рибари.

– Добре са очистени, много добре! Това възбужда апетита. Няма ли да потърсим някоя кръчма или ресторант, за да хапнем нещо?

– Съгласен съм.

– Разбира се, вие сте мой гост.

– Няма да ви огорча с отрицателен отговор. Но как ще се храним – евтино или като знатни китайци?

– Знатно, знатно, това се разбира от само себе си! Ще поръчвате вие, но в никакъв случай печено от таралеж, панирани червеи, черни охлюви, рагу от бръмбари или подобни неща, на които са свикнали китайците!

– Не се безпокойте, капитане! Че китайците ядат такива неща, е басня. Само приготвянето на ястията им се различава от нашето.

– Но аз съм чел всичко това в книги!

– Вярвам ви! Но не винаги и онова, което имате черно на бяло, е вярно. Отначало, изглежда, странният начин на приготвяне е бил причина да се мисли, че те ядат ястия, които не допадат на нашия стомах, а след това навярно някой весел китаец, на когото се е отдало случай да покани на гости чужденец, се е пошегувал, като му е поднесъл всякакви необикновени неща, за да го подиграе. Това е всичко.

– Но ядат лястовичи гнезда и морска трева, нали?

– Разбира се. Морската трева обаче е наистина много хранително растение, а лястовичето гнездо, приготвено с подходяща салца, дори и вие няма да пренебрегнете.

– А млади кучета?

– Също! Защо да не ядете и вие? Нима месото на едно младо куче не е също така апетитно, както на младата коза или канарчето? И ако китайците ядат перките на акулите, това съвсем не е толкова отвратително, колкото например нашето сирене, което всъщност се състои от мляко, започнало да нагнива? Помислете за нашите миди и охлюви, за вкусните говежди черва, за шкембетата, за жабешките крачета и за много други неща и ще видите, че китайците не ядат по-лоши ястия от нас.

– Well, това звучи утешително. И така, потърсете някоя гостилница!

– Ето че там виждам една, и то с английски надпис: „Хотел за всички хубави неща“. Да влезем в него?

– Yes!

Още при вратата бяхме посрещнати от китайски келнер, а от вътрешната страна на входа се намираше втори, който с изискана учтивост ни запита за нашите имена. Когато му отговорихме, той извика високо

двете имена с английско и китайско произношение. След това бяхме заведени до отделна маса, покрита с копринена кърпа. Столовете също бяха тапицирани с коприна. Без да бяхме запитани, всеки от нас получи по чашка чисто сладко, но извънредно силно оризово алкохолно питие.

Едва тогава оберкелнерът пристъпи към нас и ни даде листа с ястията, който се състоеше от най-хубава червена хартия и беше толкова голям, че бих могъл да се увия цял в него. Ястията бяха номерирани и щом му посочех някое от тях, той извикваше високо номера му, така че да се чуе чак в кухнята.

Ножове, вилници и лъжици нямаше. Всичко беше поднасяно толкова дребно нарязано, че съвсем нямаше нужда от нож, а вместо лъжица и вилица служеха пръчици от слонова кост, наричани от англичаните и американците „чопстик“.

Продължително и недоволно ръмжене от страна на капитана ме накара да се усмихна.

– Защо се смеете? – запита той.

– Защо ръмжите? – отвърнах аз.

– Нима не трябва да ръмжа, а? Кой може да поднесе нещо свястно до устата си с тези две игли за плетене? Бъркам в соса като щъркел, който не намира жаби, а вие си служите с пръчките така, като че ли сте се появили заедно с тях на света!

– Упражнявал съм се, капитане.

– Упражнявали сте се? Къде?

– На вашия кораб. Всеки ден готвачът трябваше да ми приготвя чиния с ориз. Издялах си две пръчици и когато оставах сам, се опитвах да се науча да ям по китайски...

– Това е предателство, това е най-големият и подъл заговор, който бих могъл да си представя! Ако ми бяхте казали това нещо, и аз щях да взема участие в упражненията ви.

– Или пък бихте хвърлили пръчиците на главата ми. Сега обаче трябва да се упражнявате.

– Дори и не мисля, защото, ако започна, ще има да стоя тук до другиден и да бъркам напразно в паниците. Поискайте едно по-голямо парче хляб!

Изпълних желанието му. Когато получи хляба, той извади ножа от джоба си и си изрязва от него лъжица, с чиято помощ започна да се храни наравно с мен.

Когато свършихме наистина деликатесния обяд, който се състоеше от дванадесет порции, получихме чай и след това бяхме запитани дали

бихме искали йен¹⁰⁹. Преведох на Търнърстайк този въпрос.

– Има ли пури тук, Чарли?

Когато отправих този въпрос към келнера, той ни донесе няколко истински манилски пури, които капитанът намери за великолепно. Що се отнася до мен, предпочетох да опитам един особен вид китайска лула. Нейната глава имаше големината на напръстник и затова тя трябва да бъде пълнена често. Но тютюнът беше добър, силен и малко сладникав.

– Запитайте колко дължим, Чарли. Или почакайте. Аз сам ще запитам. Гарсон!

При произнасянето на тази френска дума той ме изгледа тържествуващ.

– Да, вие навярно си мислите, че аз не разбирам от нищо? Но откак-то говоря китайски, започнах да си спомням отново и френския. Хей, гарсон!

Келнерът забеляза, че става дума за него, и се приближи към нас.

– Ниенг се нахранихменг добренг и аз съм многогнг доволенг от вас. Каквонг трябва да платименг?

Човекът поклати глава.

– Какво желае господинът? – запита ме той.

– Иска да заплати.

Келнерът пристъпи към масичката, на която се намираще сметачната машина, пресметна общо обяда ни и най-после написа с четка и туш една цифра, която поднесе на капитана.

– Какво означават тези драскулки, Чарли?

Съобщих му сумата. Тя беше толкова скромна, че капитанът се изненада.

– Докато сме в Кантон, винаги ще се храним тук! – каза той. – Само че ще трябва да си нося лъжичка. Дава ли се тук „нещо отгоре“?

– Разбира се, капитане.

– Well, трябва да останат доволни от мен. Хей, гарсон, да дойдат тук всички келнери!

Преведох думите му. Всички слуги от „Хотела за всички хубави неща“ дойдоха и получиха по един ком-ча. От поклоните, които правеха след това, изглеждаше, че бяха останали много доволни.

Станахме от местата си.

– Почакайте още за миг, господарю! – замоли ме оберкелнерът.

109. Буквално „дим“ – става въпрос за цигари.

Той взе листа за ястия в ръка и се обърна към останалите посетители. След като назова още веднъж имената ни, прочете всичко онова, което бяхме изяли, съобщи сумата, на която възлизаше сметката, и бакшишите, които беше платил капитанът. След това ние бяхме придружени до вратата от целия персонал с дълбоки поклони и с молба да ги посетим пак.

Капитанът, изглежда, се почувствува извънредно поласкан от тази учтивост.

– Много фини и почтени хора са тези китайци! – каза той. – Единствената им лоша страна е, че повечето от тях не разбират добре майчиния си език. Къде ще прекараме тази нощ?

– В някоя странноприемница, каквито има много покрай реката.

Продължихме разходката си, която обхвана външните квартали на града, отделени от същинския китайски град с високи и здрави стени. През тези стени, на които на известни разстояния се виждаха кули, тук и там има по някоя врата.

Улиците, уличките и площадите бяха извънредно оживени, като че ли се намирахме на панаир. Тъй като не биваше да спираме, за да не прекъсваме движението, и тъй като около нас веднага се събра цяла тълпа любопитни, най-после се изморихме.

– Няма ли да си отпочинем малко, Чарли?

– Къде?

– Разбира се, в някой ресторант, а не тук. Но аз трябва да видя и вътрешността на града.

– Не е ли по-добре да отложим това за по-късно? Ако носим китайски костюми, няма да имаме никакви неприятности.

– По-късно ли? Дори и не ми идва наум! Ако някой китаец отиде в Ню Йорк или Нови Орлеан, може да се движи където иска и за същото право претендирам тук като американски поданик. Ето една врата. Елате!

– Не отговарям за нищо, капитане!

– А аз за всичко! Напред!

Той закричи бързо и аз се видях принуден да го последвам.

Още на първата уличка всички хлапаци се събраха и тръгнаха след нас. На втората отсреща се зададе погребална процесия.

Начело се движеха няколко мъже със знамена и хоругви. Следваха ги три носилки с изображения на богове. След тях вървеше банда музиканти, която вдигаше доста голям шум с флейти, гонгове и тъпани. Други носеха съдове с тамян, ракети и всякакви малки фюерверки, които

въпреки теснината на улицата и опасността от пожар в бамбуковите къщи бяха подпалвани. Тези хора бяха следвани от носилката на мъртвеца, на която беше закрепен с въжета ковчегът. Зад него се движеха един бонз и пъстра върволица от опечалени роднини.

Отстъпихме настрана и се притиснахме до стената на най-близката постройка. Въпреки това към нас се отправиха мрачни погледи. Жрецът дори спря пред нас. Лицето му имаше тъп и безизразен вид.

– Вие сте и-джин¹¹⁰. Какво търсите тук? – запита той.

Беше отправил този въпрос към капитана, който се намираше по-близо до него.

– Какво иска? – запита ме Търнърстайк.

– Пита какво търсим тук.

– Хубаво, момчето ми!

Той извади няколко от цигарите, които имаше в джоба си още от пагодата, и ги подаде на бонза.

– Дойдохме тук, за да ти дадем нг тези цигаринг.

Човекът посегна и ги взе.

– Цинг!

След това той побърза да настигне процесията. Няколко улици по-нататък чухме от една къща музика.

– Какво е това, Чарли? Прочети този надпис.

– Йо-ши-сианг.

– Какво значи това?

– Павилион за музика и песни.

– Значи тук се свири и се пее. Да влезем тогава.

– Предпочитам да отмина. Не се знае що за публика ще намерим.

– Публика ли? Публиката ми е безразлична. Никога не съм се страхувал от публиката. Напред!

Непредпазливият капитан не се остави да го спра и прекрачи входа. Лъхна ни веднага неприятна миризма, която беше достатъчна, за да ни накара да се върнем. Но Търнърстайк и не мислеше за нея.

Когато се намерихме в стаята, видях, че сме попаднали в едно от най-долнопробните заведения. Върху мръсни и разкъсани рогозки и примитивни пейки покрай стените бяха налягали или седяха приведени най-отчаяни фигури и слушаха безобразната музика, която се разнасяше от един стар и разклатен подиум. Пред тях в малки чашки се намираше чай. Но една особена миризма, която нахлуваше в помещението всеки

110. Варвари.

път, когато вратата към съседната стая се отвореше, ми подсказа, че там имаше пушалня за опиум.

Когато влязохме, музиката веднага пресекна и всички погледи се отправиха към нас. Търнърстайк седна на една от пейките с изражение, като че ли цял живот беше посещавал това заведение, и аз се настаних до него.

Към нас се приближи окъсан субект.

– Какво търсите тук? – запита ни той.

– Искаме да прием – отвърнах аз.

– Какво ще заповядате?

– Какво имаш?

– Чай и нищо повече.

– Тогава дай ни чай!

– Искате ли да пушите?

– Не.

След малко ни бяха донесени две от чашките, които съдържат повече нечистотии, отколкото чай. Отвратително ми беше дори да помириша тази течност.

– Това ли е чаят, Чарли? – осведоми се Търнърстайк.

– Да.

– В такъв случай помята от кораба ми е най-хубавият ром „Ямайка“. Виждате ли само с какви лица ни гледа народът?

– Да платим и да се махаме!

– Дори и не ми идва науам! Или искате тези негодници да помислят, че сме избягали от тях от страх?

Няколко от посетителите се бяха изправили и пристъпили към съдържателя. Можех да дочуя съвсем малко от онова, което говореха:

– Не бива да търпиш при себе си инг-кие-ли – морски дяволи!

– Моята къща е отворена за всеки, който плаща. Тези инг-кие-ли са допуснати в града. Защо да не ги търпя?

– Ако ги намерят тук, ще накажат и теб, и нас. Изгони ги или ние ще си отидем!

– Не виждате ли, че са силни мъже? Те ще се бранят и ще причинят много щети в заведението ми.

– Ние ще ти помогнем. Иди и ги изгони!

– Вървете вие. Мен не ме интересуват чужденците.

– Добре, тогава ще ги изхвърлим.

Търнърстайк, разбира се, също забеляза, че ние бяхме предмет на този заплашителен разговор. Той ме запита:

– За какво говорят, Чарли?

– Искат да ни изхвърлят.

– Гръм и мълния, да изхвърлят капитан Търнърстайк! Ах, тези изсъхнали жаби! Pshaw, нека дойдат!

– По-добре да си вървим, капитане!

– Чарли, аз вече съм решил да слушам тук музика и няколко песни и бих искал да видя онзи, който ще ми забрани! Ако се страхувате, можете да си отидете!

– Без вас – не.

– Well, тогава ще останем! Щом искаме да опознаем страната и хората, то трябва да разберем какво става в тази чайна. А, ето че идват!

Всички посетители се бяха изправили. Те се блъскаха един други напред, докато първите застанаха пред нас. Онзи, който преди малко беше разговарял със съдържателя, пак взе думата:

– Англичани ли сте?

– Не, американци – отговорих, тъй като беше по-добре да кажа нещо, отколкото да мълча.

– Това е все едно. И едните, и другите са еднакво лоши. Никой ингкие-ли и никой йенг-кие-ли не принадлежи към Средната империя! Тази Йо-ши-сианг е само за нас, а не за вас. Махнете се, иначе ще ви изхвърлим!

Ако това ми беше казано в някоя друга страна, веднага щях да изхвърля човека направо през прозореца. Но при тукашните обстоятелства не беше разумно да се направи това.

– Кой ти каза, че ние не принадлежим към Средната империя? Китайците идват с хиляди в страната на йенг-кие-ли и там им се разрешава да работят, като че ли са в собствената им държава. Ние сме добри, дружелюбни и учтиви към вас и затова и вие ще бъдете такива с нас.

– Йенг-кие-ли са предатели, които примамват китайците на своите кораби и в страната си, за да копаят ча-но¹¹¹ и да измират далеч от гробовете на предците си. Ние не ви примамваме при нас. Вървете си!

За съжаление този човек имаше право. Безсъвестни американски спекуланти вече на няколко пъти бяха примамвали китайците под предлог, че ще работят по железопътните линии и фермите, за да ги закарат на страшните острови сред Тихия океан, където след няколко месеца те измираха мизерно, без трупове им да бъдат връщани в Китай, което бе най-голямото желание на всеки изселен китаец. Въпреки това

111. Птича тор, каквато има особено много по някои тихоокеански острови.

отговорих:

– Можеш ли да докажеш това? Пък дори и да е вярно, нима съм го направил аз или този човек?

– Вие сте били, защото принадлежите към този народ. Станете и си вървете, иначе ще почувствувате нашите мишци!

– Не се страхуваме от ръцете ви. Ако искате разпра и бой, скоро ще видите, че нашите ръце са по-силни от вашите. Но завърнете ли се по местата си, след малко ще напуснем тази къща.

– Не можете да останете тук нито миг повече. Махайте се!

Той посегна към Търнърстайк, който беше по-нисък от мен. Тук обаче беше сбъркал адреса. Капитанът веднага го хвана за яката и запита:

– Сериозно ли ни нападат вече, Чарли?

– Да.

– Well, Тогава и при нас няма вече шега!

При тези думи той го вдигна над главата си и го захвърли между останалите така, че те се разхвърчаха встрани.

– Какво ви е дошло наум, глупавинг хоранг, такиванг! Сядайте по местата си, иначе ще ви стрием на пух и праханг.

В миг няколко пейки бяха счупени и нападателите се въоръжиха с бамбуковите пръчки, от които бяха направени. Започна се ръкопашен бой, от който ние, след няколко удара и блъскания, които понесохме, излязохме победители.

Осемте или десетте дребни и зле хранени китайци не бяха достатъчно силни, за да се борят с нас, особено като не бяха подкрепени от съдържателя и хората му.

Кратката борба обаче не беше минала без кръсъци и глъчка и онова, което очаквах, стана. Влязоха няколко полицаи, при появата на които спокойствието веднага се възстанови. Бяха войници. Униформата им се състоеше от къси червени ризи, украсени с бяло по шевовете, сини, къси памучни панталони, груби платнени обувки с филцови подметки и плетена бамбукова шапка. Въоръжени бяха с тръстиков щит, на който беше нарисуван императорският дракон, с лъкове и стрели и къси палки. На гърдите и гърбовете си носеха големи надписи „Пинг“, а тънките им мустаци, които се спущаха надолу, напразно се мъчеха да им придадат войнствен изглед.

Когато ни видяха, лицата им придобиха извънредно гневен израз и те хванаха палките.

– Кои сте вие? – запита предводителят им, като се обърна към

капитана.

– Какво иска? – запита ме Търнърстайк.

– Пита кои сме.

– Кажете му, Чарли! Но кажете му също така, Че и той може да изяде някой бой, ако не бъде учтив!

Пингът повтори въпроса си раздражено.

– Този човек е йенг-кие-ли, а аз съм тао-це – отвърнах аз.

– Вие сте чужденци и варвари и сте дръзнали да влезете в Куанг-чой-фу?

– Бъди предпазлив с думите си! В нашата страна думата варварин е голяма обида, която никой не претърпява.

– Вие сте варвари, иначе не бихте започнали борба.

– В такъв случай китайците са варвари, защото те започнаха разпратата.

– Това е лъжа! Тези хора са добри и миролюбиви. Те не са ви направили нищо лошо.

Тогава поставих ръце на раменете на човека така, че той потръпна.

– Ако кажеш още веднъж думата лъжа, ще смачкам така гърба ти, че той ще получи цвета на небето!

Той отстъпи назад.

– Ти ме заплашваш? Знаеш ли какво означава това?

– Нищо не означава! Какво искаш от нас?

– Ще ви арестувам и ще ви заведа при ча-юанът.

– Нямам нищо против, стига да арестуваш и тези хора.

– Те са невинни.

– Това ще провери ча-юанът. Как можеш да знаеш кой е виновен и кой невинен? Ти още не си запитал никого за началото на спора.

– Това не ви интересува. Платете каквото сте пили и вървете пред мен!

Капитанът отгатна за какво ставаше дума по движението на полицаия.

– Какъв е този човек, Чарли? – запита ме той.

– Войник и полицай.

– И иска да ни арестува?

– Така е.

– Отстъпете за малко встрани. Ще го тресна по главата, за да му размърдам мозъка!

– Това ще ни причини само вреда. Вече бяхме достатъчно непредпазливи, за да влезем във водата, и сега трябва да плуваме по течението.

– Това укор ли е?

– Не. Нали и аз дойдох и знаех, че ще бъдем пленени двама. Във всеки случай няма да се оставя да ме обесят с вас. Направете ми удоволствието и се оставете да бъдете арестуван спокойно.

– Щом вие искате, трябва да се подчиня – изръмжа той.

– Колко струва нашият чай? – запитах съдържателя.

– Двата заедно един фен.

– Заповядайте.

Дадох му десет фена и след това се обърнах към полицаия:

– Готови сме, но искаме да повикаш две носилки, защото не желаем да ходим пеш. Ето ти пари, за да запла тиш.

Поставих в ръката му един долар.

– Искаш ли да ти върна нещо? – запита той наивно.

– Не.

– Тогава ще имате носилки.

– Но аз също така повтарям искането си, тези хора тук да бъдат арестувани. Те започнаха кавгата с нас.

– Щом са я започнали, тогава трябва да дойдат.

– А също така и съдържателят като свидетел.

– И това ще ти бъде позволено!

Доларът беше доказал на този човек, че ние не сме варвари. Той изпрати един от хората си да докара носилки. Качихме се и всички посетители заедно със съдържателя ни последваха, придружени от войниците, през голямата тъпа любопитни.

Бяхме закарани До Куанг-куана¹¹².

Това беше внушителна постройка, фасадата на която беше украсена с дървени стълбове. В предния двор се движеха множество войници, които носеха същите униформи, както нашите придружители. Там слязохме, при което аз подадох на войника още един долар. Лицето му засия и той каза:

– Вие не сте обикновени хора. Няма да ви затворя заедно с другите, а ще се погрижа за това да отидете в стаите за знатни личности.

Той ни предаде на един инг-па-цунг, на когото пришепна няколко думи, които, изглежда, съдържаха препоръка за нас. Изкачихме се с новия си пазач по стълбите и влязохме в помещение, което беше подредено доста приятно, с хубави килими и мебели от тръстика.

– Почакайте тук – каза ни офицерът.

112. Община.

Той излезе и след малко се върна, като ни носеше чай. Търнърс-тайк, разбира се, забеляза, че с това той целеше да получи ком-ча и му даде един долар.

Китаецът го прибра и се усмихна със задоволство:

– Не се страхувайте! Наистина ча-юанът е могъщ човек, но той обича справедливостта и среброто. Вие сте много учтиви хора и ще спечелите процеса си.

След това той излезе.

Думите му бяха много ясни – толкова ясни, че за нас вече нямаше съмнение как трябваше да се държим. Предадох това на капитана.

– Така, значи този съдия обича справедливостта и среброто или, по-право, справедливостта чрез среброто! От мен този човек няма да получи дори и половин пени. Ще му дадете ли вие нещо?

– Нито цент.

– Освен това той няма право да ни съди. Ние принадлежим на нашия консулски съд.

– Разбира се, ще му обясним това.

– Сърдите ли се, че ви забърках в тази каша?

– Не, капитане. Всичко това е повече смешно, отколкото опасно.

В този миг влезе пингът, който ни беше арестувал.

– Вие сте невинни. Разпитах другите и открих всичко. Сега ще докладвам цялата работа на ча-юана.

Той влезе през странична врата в стаята, в която, както изглежда, се намираще съдията. Чухме два гласа. След известно време войникът се върна и ни каза, че трябва да влезем.

Намерихме се пред един китаец, безличните и подпухнали черти на когото не можеха да ни вдъхнат голямо доверие. Поклонихме се. Той кимна благосклонно и запита:

– Вие сте един йенг-кие-ли и един тао-це. Кой е йенг-кие-ли?

– Този – посочих капитана.

– Значи ти си тао-це, нали?

– Да, защото иначе не може да бъде.

– Ти говориш китайски, а той не говори?

– Така е.

– Това не ме изненадва. Инг-кие-ли и йенг-кие-ли имат един език и не се трудят да научат втори. Но тао-це са разбрани хора. Те учат много и не оскърбяват околните си. Аз ги обичам. Каква религия изповядваш ти.

– Аз съм Киао-ю и се моля на Небесния господар.

– Добре правиш и ние сме братя, защото аз съм та-це¹¹³, а та-це и китат¹¹⁴ също имат Тиен-ча¹¹⁵!

– Да, Господ е създал човека добър, но човекът бил непослушен.

– Това проповядваме и ние, защото нашата религия е и ваша религия.

– Може би не напълно. Защото вашата религия казва: „Човекът в началото е бил напълно безгрешен“, но как ще си възвърне загубената невинност, това тя не казва.

– Не може и да го каже, защото човек никога не ще бъде в състояние да постигне своето минало съвършенство.

– Точно затова твоята религия не е моя, защото моята казва, че човек може да стане смирен, невинен и блажен.

– Това ли казва тя? Е, добре, това е едно мнение на твоята религия, а заради едно мнение тя не бива да бъде отхвърляна. „Сан-киао и-киао¹¹⁶“, навярно си го чувал вече, а „Пут тун киао тун“¹¹⁷, това е същото.

– Принуден съм да ти противореча. Най-голямото нещастие за човека е било, че той е изгубил своята невинност, своето съвършенство. Признаваш ли това?

– Да.

– В такъв случай най-голямото щастие за него ще бъде да го достигне пак. Нали?

– Това е вярно.

– Твоята религия ми отказва това щастие, а моята го позволява. Коя е за предпочитане?

– Ти искаш да кажеш, че твоята религия е по-добра от моята? Не си учтив, а досега мислех, че тао-це са много учтиви хора. Но няма да се караме за това. Ти казваш, че твоята религия е по-добра от моята, а и аз казвам, че моята е по-добра от твоята. Значи на едно мнение сме, защото мислим едно и също за своите религии. Кажете ми по-ясно какъв си ти!

– Аз съм мао-се¹¹⁸.

– Мао-се? А защо си дошъл в Китай?

– Защото искам да опозная тази страна и жителите ѝ.

– Защо искаш да ги опознаеш?

113. Монголец.

114. Така биват наричани китайците от монголците.

115. Небесен господар.

116. Трите религии са само една.

117. Религиите са различни, но умовете един, ние всички сме братя.

118. Писател.

- За да мога да напиша книга за Китай.
- В такъв случай ти трябва да си богат човек.
- Напротив, аз съм много беден. Но ти трябва да знаеш, че в моята страна на писателите се заплаща, докато при вас те пишат безплатно.
- Чудни хора сте вие, тао-це! А какъв е този йенг-кие-ли, който стои до теб?
- Морски офицер.
- Има ли кораб?
- Да. Той се намира на котва в Хонконг.
- Защо е дошъл в Куанг-чой-фу?
- Защото е мой приятел и не искаше да ме остави да пътувам сам.
- Корабът му военен ли е?
- Не, търговски.
- Защо не сте останали в предградията, а сте навлезли във вътрешността на града?
- Защото не вярвахме, че ще намерим там толкова невъзпитани хора.
- Ще пишеш ли в книгата си за тях?
- Да.
- А също, че си бил и при мен?
- Да.
- Как съм те приел и как съм се отнесъл към теб?
- Да.
- И всички тао-це ще четат това?
- Не само те, а също така американците, англичаните, французите, русите, португалците и испанците, защото книгата ще бъде отпечатана и на техните езици.
- С това аз преувеличих малко, но то можеше да ми бъде само от полза.
- Тогава седнете. Ще видите как раздавам правосъдие.
- Настанихме се на дивана. Той позвъни и пингът се появи.
- Доведи тук хората!
- Този човек говори наистина ужасен китайски – прошепна Търнърстайк, – аз не разбрах нито дума. Какво ще стане с нас?
- Нищо. Дори мисля, че другите ще бъдат наказани.
- Но как стана това?
- Казах му, че ще пиша книга за Китай и ще спомена в нея и за него.
- Великолепно, Чарли, много разумно! Любопитен съм да видя

резултата.

Противниците пи бяха въведени. Лицето на съдията беше придобило съвършено друг вид. Челото му се беше набръчкало силно, а малките му очи бляскаха гневно към новодошлите, които според китайския обичай бяха коленичили пред него.

– Вие се осмелявате само да коленичите, кучета такива? – прогърмя гласът му над тях. – Лягайте веднага по корем и опирайте челата си до земята! Кой от вас е съдържателят, при когото е станал боят?

– Аз, Сиао-ти¹¹⁹! – отвърна той, без да вдига лице от земята.

– Господата ли започнаха разпратата?

– Не. Те седяха съвършено мирно.

– И въпреки това вие сте ги били? Ако те отидат при консула си и поискат наказание, ще бъдете убити. Но те са милостиви и ви предадоха в мои ръце. Всеки от вас ще отиде по три години на заточение и преди това ще носи десет дни блока!

– Аз съм невинен, Чин куанг-фу¹²⁰! – осмели се да забележи съдържателят. – Аз, Сиао-ти, предупредих тези хора и им забраних да бият тези Чу-куо-нган¹²¹!

– Трябваше да им попречиш. Помоли се на тези хора, може би ще ти опростят блока!

Китаецът се довлече до нас по корем.

– О, благородни господари! Вие знаете, че съм невинен. Смилете се над мен!

Обърнах се към съдията:

– Твоята мъдрост е голяма, а твоята справедливост блести като слънцето. Нека видим сега и милосърдието ти! Този човек наистина е невинен и ние те молим да му опростиш наказанието!

– Китаец не би направил това – отвърна той. – Но аз съм та-це, и ще изпълня молбата ти. Стани, куче! Върви си и възхвалявай моята справедливост и милостта на тези и-чу. А ти – обърна се той към пинга, който беше останал в стаята – отведи тези хора и ми запиши имената им.

Те запълзяха по корем към вратата.

Наказанието беше много строго, но, от една страна, беше добре, че веднъж на чужденците беше погледнато с уважение, а, от друга, аз нямах и вяра на мандарина. По-скоро ми се струваше, че той играеше пред

119. „Най-малкият“ – така са длъжни да се наричат китайците от по-низшите класи пред големците.

120. Най-великият!

121. Благородни чужденци.

нас комедия и след отдалечаването ни щеше да пусне отново наказаните. Тези две основания ме спряха да поискам милост за тях.

– Доволни ли сте от мен? – запита ме той, когато те излязоха.

– Напълно! Затова ти благодарим и ще славим името ти навсякъде, където отидем.

– Тогава изпълнете желанието ми и не влизайте вече във вътрешността на града. Императорът е забранил това на чужденците и слугите му трябва да се грижат волята му да се изпълнява. Колко време възнамерявате да останете в Куанг-чой-фу?

– Може би днес или и утре.

– Имате ли някой приятел или познат, на когото да сте гости?

– Не, ще гостуваме в и-фана¹²².

– Няма да позволя това. Елате и ме последвайте!

Това предложение беше много ласкаво, но според китайските обичаи не биваше да го приемаме, а да възразяваме по всякакъв начин. Написаната или печатна покана винаги е сериозна, но само изреченото предложение в повечето случаи е учтивост и онзи, който го приеме, прави най-грубо нарушение на благоприличието. Ако някой китаец поднесе чаша с чай, тя трябва да бъде приета. Но каже ли само: „Остани при мен и пий чаша чай“, тази покана трябва обезателно да се отклони, дори ако струва словесна борба. Това нещо се изисква от учтивостта. Ако човек се съгласи, чаят ще бъде поръчан с висок глас, но няма да бъде поднесен. Изминава дълго време и когато накрая той нетърпеливо помоли или чаят да бъде поднесен, или да му се позволи да си отиде, получава обидният отговор: „Какво трябва да мисля за теб? Аз бях достатъчно учтив да ти предложа чай, а ти не притежаваше достатъчно учтивост, за да откажеш! Варварин ли си ти, или киргиз, който си е изпил ума с ракия?“

Но тук никакви откази не помогнаха. Накрая той бързо дотича до бюрото си, написа две покани и ни ги поднесе.

– Ето, вземете ги и вижте, че говоря сериозно! Или искате наистина да ме обидите.

– Щом заповядваш, трябва да те послушаме.

– Добре, тогава заповядвам. Влезте и смятайте, че сте господари на моя дом. Ще ви изпратя веднага слуга, който ще ви слуша във всичко.

Според китайските схващания двете стаи бяха подредени много хубаво и очевидно приготвени само за чужденци.

122. Странноприемница.

– Ето, това ми харесва, Чарли! – каза Търнърстайк. – Хубаво е, когато опознаеш страните и хората в обществото на писател, защото писателите са много опасни личности. Не мога да измисля нищо по-неприятно от това да бъдеш изложен във вестник или книга. Затова всички трябва да бъдат много любезни към писателите и затова бяхме приети от този мандарин така, като че ли сме най-знатните личности в Небесната империя. Знае ли той кой съм аз?

– Да. Но не съм му казал още имената ни, пък и той от учтивост не запита за тях.

– Какво наказание определи на негодниците?

– Десет дни носене на блок и три години заточение.

– Гръм и мълния, това е много строго!

– Ако ги е осъдил сериозно, строго е. Да се носи блокът десет дни – това е много тежко, а колкото за заточението, то не е толкова страшно, колкото си го представяме ние. В Китай няма наказание със затвор. Вместо него се практикува интернирването в някоя от вътрешните провинции. Всеки заточен има право да вземе със себе си своето семейство.

– Изглежда ги е наказал сериозно! Погледнете в двора, Чарли!

Прозорците на стаята бяха към външния двор, а там вече се намираха осъдените, всеки с блока на шията си. Тези инструменти за мъчение бяха приготвени от извънредно тежко агилово дърво и тежаха върху раменете на наказаните, докато главите им бяха промушени през дупки в средата.

В този миг пристигна слугата, който се постави на наше разположение, и донесе изкусно изработени фенери, за да освети стаята, тъй като вече се мръкваше. Той ни заведе до банята и след като се изкъпахме, ни даде леко и удобно китайско домашно облекло, с което се преоблякохме.

След това, за да убием времето, бяхме заведени в библиотеката на съдията. Тя беше много богата. Аз се занимавах с книгите и ръкописите, а Търнърстайк – повече с дърворезбите, каквито имаше в изобилие. Всички те имаха особеността, че им липсваше перспектива. Фигурите бяха рисувани еднакво големи както на заден, така и на преден план.

По-късно получихме покана за вечеря и се отправихме към трапезарията. Нашият домакин се появи сам. Той или искаше да се възползува несмушаван от присъствието ни, или пък се страхуваше да покаже, че е почел двама „варвари“ със своето гостоприемство.

Поднесени ни бяха шестнадесет ястия, които ще изброя тук, поради техните особености.

В началото получихме великолепен чай и канче чудесно бадемово мляко, което китайците много обичат. Първото от ястията беше фрикасе от кокоши шии. Следваха го пълнени раци, които, изглежда, харесаха много на добрия Търнърстайк, шунка, стриди и разсол. След това ни се сервира печена гъска и солено свинско с гъби. После супа от лястовичи гнезда с яйца и шунка, рагу от акулови перки и петльови гребени и подир тях патешки езици с бамбукови издънки и пак шунка, следвана от баница с овче месо и млади водни охлюви от езерото Пойанг, опушено и печено свинско месо с мед, мариновани патици с деликатесен сос. Когато всичко това беше изядено, пристигнаха тави с пекинско фиде с бутчета от катерички, които представляват отлично ястие. Следваха руло от фазан, прилични на дюли плодове, овнешко печено със сладък сос и японски кюфтета и най-после, млада риба с ориз, дини, ферментирали манджурски зинжифери и солени краставички.

Освен споменатите в началото напитки имаше още сам-шон¹²³, пресен чай, подсладена вода и накрая шампанско, което наистина не беше чисто, но много пивко.

Трябва да призная, това беше вечеря, каквато не бяхме очаквали и на която Търнърстайк отдаде нужната чест, с изключение на водните охлюви, които домакинът изяде сам.

Търнърстайк беше особено доволен от нашия домакин и затова, защото той се беше показал достатъчно внимателен и освен китайските пръчици, ни беше поставил също ножове, вилици и лъжици.

– Не е ли великолепен този човек? – запита ме той. – Аз виждам, че страната и хората тук са превъзходни и единственият им недостатък е, че пренебрегват езика си. Те говорят китайски приблизително така, както индианецът говори английски. Човек не може да ги разбере.

– Но нали аз все пак ги разбирам!

– Да, но за мен е загадка как правите това! Изглежда, сте допуснали грешка и сте ме научили само да говоря китайски, но не и да го разбирам.

При поднасянето на всяко ново ястие, ча-юанът ми казваше какво е и ме питаше как ми харесва. Трябваше да му обяснявам как същите ястия се готвят в нашето отечество и видях, че той беше много добре осведомен и любознателен човек. След това поиска да му разкажа за пътешествията си. Беше по-начетен, отколкото можеше да се очаква по отнoшение географията и историята и се интересувахме живо от всичко,

123. Китайско народно питие от ориз, което обаче никак не е вкусно за европейците.

което разказвах, докато най-последно рече:

– Ти си видял и си преживял много повече неща, отколкото са описани в цялата наша Кинг и Шу¹²⁴, но в Ши-тон¹²⁵ няма да ти се случи приключение. Страната и народът са твърде трезви.

– И въпреки това вече имах една преживелица, и то доста голяма и интересна.

– Искаш ли да ми я разкажеш? Ти си от толкова кратко време тук, а твърдиш, че ти се е случило нещо, което може би не е ставало още с мен!

– Казваш, че хората са твърде трезви, за да има приключение. Но спомни си за Лунг-иините и ще признаеш, че тук има достатъчно основания за интересни преживелици.

– Лунг-иините ли? Да не би вече да си се срещал с някой от тях?

Лицето му беше придобило особено, повече от напрегнато, дебнещо изражение.

– Разбира се.

– Кога?

– Вчера.

– Къде?

– По реката.

– Как стана това?

– Плениха мен и приятеля ми и ни отвлякоха в един Куанг-ти-миао.

– И след това са ви освободили пак?

– Но не доброволно. Ние ги принудихме.

– Невъзможно!

– Възможно е, защото виждаш, че сме тук, пред теб.

– Това е вече много, извънредно много! Лунг-иините никога досега не са освобождавали пленник, без да вземат откуп.

– А аз дори взех със себе си една пленена холандка, която намерих в Куанг-ти-миао.

– Колко души бяха разбойниците?

– Около тридесет.

– В такъв случай ти не си можел да ги победиш със сила, а си си послужил с някое особено средство. Аз все повече те харесвам. Би ли имал добрината да ми кажеш името си?

– Тук ме наричат Куанг-си-та-се.

124. Книги и наставления.

125. Така бива наричан Китай от будистите.

Китаецът скочи изненадан от мястото си.

– Куанг-си-га-се! Знаеш ли за Ниан ян куи це?

Смаях се на свой ред. Той беше назвал моя труд: „История на дявола от западното море“.

– Да.

– А за Пен цао и иин?

– Да.

– А за Хио тиан ти?

– Да.

– И ти си онзи, който е написал тези три научни съчинения?

– Аз съм.

– Сега вече зная много добре защо си успял да се измъкнеш от Лунг-иините!

– Кажй!

– Знакът, който ти е дал Конг-ни, те е спасил от пленничество.

Смайването ми стана още по-голямо.

– Познаваш ли Конг-ни? – запитах аз.

– Познавам го. Ти си спасил живота му и той ми разказа всичко, защото ме посети веднага, щом се върна в Куанг-чой-фу. Даде ми също така да прочета и трудовете ти. Трябваше да ги видя, защото принадлежа към Као-пан-се¹²⁶ и трябваше да кажа думата си за тях.

Тези негови думи ме накараха да запитам:

– Прегледани ли са вече?

– Да, от мен и от още един.

– Какъв ще бъде резултатът?

Той се усмихна леко.

– Същият, какъвто ти е казал Конг-ни. Неговият баща е могъщ в империята, макар да е получил разрешение от императора да си почива. В нашата провинция той е председател на изпитната комисия и може да издава свидетелства, без да се допитва предварително до Ли-пу¹²⁷. От трудовете ти той ще види, че си голям учен, и ще те направи Циа-се¹²⁸, ако го послушаш.

– Да го послушам ли? В какво?

– Това ще ти каже самият той. След това ще изпрати съчиненията ти в Ли-пу само за форма и те ще бъдат запазени във Вен-чанг-кун¹²⁹. Ти

126. Доктора от изпитната комисия.

127. Колегия на церемониите.

128. Доктор.

129. Дворец на научните трудове.

си чужденец, но от теб зависи дали искаш да станеш велик мандарин. След това ще бъдеш могъщ и няма да има нужда да се завръщаш в отечеството си, където си принуден да пишеш книги, за да не гладуваш.

Наистина не бях очаквал такъв обрат на работата. Бях написал тези книги повече на шега, без да се надявам на какъвто и да било резултат, и ето че този ча-юан, който беше високопоставен и влиятелен мъж и принадлежеше към мандарините със синьо копче, ми казваше, че наистина съм щял да получа академична диплома. Положението тук трябва да беше много особено и, изглежда, съществуваха някакви много странни причини, защото всичко се вършеше с бързина, която съвсем не можеше да се очаква в Китай. Особено любопитен бях по отношение на онова, в което трябваше да послушам бащата на Конг-ни. Предполагам, че той беше не само познат, но и роднина със съдията.

– Конг-ни не е ли вече при теб? – запитах, за да науча това.

– Не, той отиде при своя баща – Минг-цу.

– Значи ти познаваш и него?

– Да, той е мой брат и ако изпълниш желанието му, ти ще станеш негов син.

– Къде живее той?

– В Ли-тинг. Не ти ли е казал Конг-ни?

– Не.

Значи бащата на Конг-ни живееше в същия Ли-тинг, където се подвизаваше Кианг-лу, главатарят на „Хората на Дракона“! Това, разбира се, ми даваше материал за най-разнообразни мисли. Хрумна ми, че двамата може би бяха в тясна връзка помежду си, и се опитах да получа опорна точка за този въпрос, като се осведомих:

– Позволено ли е на един китайски Фи, граф, който е бил помощник-управител, да осиновява чужденец, и то християнин?

– Всичко, което може да се направи, е позволено.

Това беше много странно схващане.

– В такъв случай и на Лунг-ините би било позволено да бъдат речни разбойници!

– Те си го позволяват сами, значи им е позволено.

– Но закона, справедливостта!

– Ще ги накаже, ако не са достатъчно разумни да се предпазват.

– Ти си съдия, представител на закона, и той ти заповядва да унищожиш Лунг-ините.

– И ще направя това, ако законът го иска. Но още никой не е дошъл да ми заповяда такова нещо.

– Тогава аз ще ти предоставя случай!

– Ти?

– Да. Днес в полунощ във Ван-хо-тиен ще се съберат много хора на Дракона, за да уговорят как да хванат мен и приятеля ми или дори да ни убият. Там ти ще имаш най-добрата възможност да ги арестуваши и накажеш.

Той се усмихна много странно и после кимна.

– Ще направя това. Ще ги изненадам, защото ти искаш. Значи те са с намерение да ви пленят?

– Да.

– Заради това, защото сте им избягали?

– Да.

– Водачът им не беше ли един висок човек, джиахур?

– Да – отвърнах аз смаян. – Познаваш ли го?

– Аз съм съдия и мой дълг е да познавам всички хора, над които ще произнасям присъда. Не са ли толкова умни съдиите от твоята страна?

– О, да. Те също така познават много добре хората си, но не чакат да бъде подадено оплакване, а действуват самостоятелно и по своя инициатива, когато трябва да се предотврати някакво престъпление.

– Те навярно имат много малко работа, щом им остава време за такива неща. Съдията трябва да чака, докато му бъде доведен престъпникът. Но понеже ти искаш, ще потърся джиаху-ра във Ван-хо-тиен.

– Мога ли да те придружа?

– Не. Длъжността ми забранява да взимам със себе си чужденци, а освен това ти си мой гост, когото не искам да изложа на опасност. Ще се погрижа Лунг-иините да не се отнасят повече враждебно към теб.

– Имаш ли тази власт.

– Да. Колко време можете да останете на сушата, без да се връщате на кораба си?

– Докогато искаме. Трябва да бъдем там само в деня, когато Конг-ни ще се върне.

– Това не е нужно, защото утре сутрин вие ще потеглите към дома на Конг-ни.

– Къде?

– Към Ли-тинг. Ще имате носилки и свита. Или предпочитате да пътувате с мандаринска джонка?

– Предпочитаме сами да определяме какво ще правим и къде ще отидем.

– Това остава ваша воля. Можете да вървите, където искате. Но ти

би трябвало да видиш, че аз нямам лоши намерения спрямо вас. Вие искате да опознаете Китай и можете да сторите това най-добре, ако направите каквото ви предлагам. Моят брат и Конг-ни ви дължат благодарност. Те ще се погрижат за вас и ще направят всичко онова, което им е възможно. Ти не си облякъл дрехите, които са ти били подарени. Аз ще ви дам китайски облекла и мандарински шапки, така че навсякъде, където минете, да гледат на вас с най-голямо уважение.

– Имаш ли право да ни дадеш отличителните знаци на мандарините?

– Ще си позволя това. Ти приказваш китайски и няма да се издадеш.

Това бе твърде примамливо, така че въпреки някои размишления, които се появиха в ума ми, приех предложението, след като приказвах с капитана.

– Искате ли да станете мандарин, капитане?

– Защо не, щом това ще ни забавлява и не е свързано с опасности.

– Домакинът иска да ни облече по китайски и да ни изпрати при Конг-ни, който живее при баща си – един „граф“.

– Well, съгласен съм, ако екскурзията не трае много продължително време. Ако имаме работа с „граф“, твърде вероятно е сегашната вечеря да се повтори.

Съобщих решението си на мандарина.

– Добре направихте! – каза той. – Ще се погрижа за вас като за свои братя.

Поблагодарих за гостоприемството, а и капитанът не можа да се въздържи да не произнесе една реч на своя жаргон.

Съдията се усмихна, благодари му с приятелско кимване и се отдалечи.

Тогава слугата ни донесе тютюн, лули, пури и цигари и понеже не беше късно, започнахме спокойно да пушим.

Едва се бяха изминали десетина минути, когато ни съобщиха, че някакъв човек моли да го приемем.

Беше търговец на дрехи; той ни взе мярка и след четвърт час ни донесе два костюма, към които слугата прибави плитки, ветрила и мандарински шапки – едната с позлатено, а другата с кристално копче. Моят чин беше пети разряд, а този на капитана – седми.

– Ще опитаме ли всичко това, Чарли?

– Има време.

– Well! Почвайте.

Облякохме дрехите и поставихме дългите плитки на главите си. Като се видях в огледалото, не можах да не се изсмея с глас, а капитанът от своя страна щеше да се задуши от смях.

– Кажете ми откровено, Чарли, дали наистина съм толкова смешен, колкото вие.

– Разбира се. Приличате на кукла от някой куклен театър, облечена в китайски дрехи.

– Вие също. Но нашите бради не подхождат на китайското облекло.

– Ето бръснари, за да ги махнем.

– Какво ще направим с обикновените си дрехи? Не смятам да ги дам в замяна на тези.

– Ще ги оставим на ча-юана. Той ще ни ги изпрати в Хонконг.

– Well, така ще бъде най-добре. Хайде сега да спим, за да бъдем бодрни утре.

Легнахме си и също както през първата нощ в Хонконг сънувах страшни сънища. Множество Лунг-инини, преобразени в крокодили, отваряха уста, за да ме глътнат. Конг-ни имаше конски копита, рогове и опашка и простираше към мен ръце с дяволски нокти; Кианг-лу се бе превърнал в грамадна акула с драконови крила, която ме поглъщаше и когато вече пътувах през гърлото ѝ, видях, че домакинът доволно пляска ръце, а госпожица Анна Келдер, застанала до него, вика: „Не се страхувайте, минхер, акулата не ще ви задържи в гърлото си!“

Когато се събудих, беше още рано; от съседната стая се чуваше хъркането на капитана. Понеже през прозореца бях забелязал, че двете носилки вече ни очакват на двора, събудих капитана и се облякохме като мандарини.

От отварянето на прозореца слугата разбра, че сме вече будни, и дойде да ни покани на закуска заедно с ча-юана.

Последният вече ни чакаше. Той заяви, че дрехите ни приличат, и ми предаде препоръчително писмо за Фи-минг-цу. До Ли-типг трябва да пътуваме цял ден на носилките и за да платя разноските, той ме принуди да взема две пръчици сребро.

Най-сетне се разделихме. Уловил ръката на съдията, Търнърстайк му каза още една прощална реч. Помъчих се да си служа умело с ветрилото и чадъра. Търнърстайк пък носеше чадъра направо на рамото си като пушка, а ветрилото в ръка – като боздуган.

Охраната се състоеше от повече от тридесет души, които се хвърлиха на земята, когато ги приближихме. Разменихме последните думи при сбогуването и се качихме в носилките, носачите на които веднага

потеглиха бегом.

Най-напред тичаха четирима въоръжени с бамбукови тояги мъже. Техните удари трябваше да подканят минувачите да се спират най-почтително, да поздравяват заради незаслужената милост, че виждат две носилки, в които седят двама бележити Куанг-фу. Следваха осем войника, въоръжени с пушки, с които бях сигурен, че не беше стреляно от двадесет години. На гърдите на всеки от тях бе изобразен по един дракон, а на грбовеите им думата „Пинг“. След тях се движеха четирима носачи, които трябваше да сменят другите. Тогава вече идваше моята носилка пред тази на капитана и накрая наново четирима носачи, следвани от още осем войника, въоръжени с копия, стрели и лъкове. Цялото това шествие се приключваше от върволица хлапаци, които с всички сили ревяха и повтаряха две думи: циен и ком-ча!

От време на време някой от куриерите се връщаше, за да им раздаде с пръчка по няколко здрави циен и няколко звучни ком-ча, но след тях се раздаваше тройно по-силен рев. След като напуснахме града и предградието, децата се пръснаха и най-сетне ни оставиха на мира.

Носачите на носилки са най-популярните личности в Небесната империя. Те винаги се движат бързо, задъхват се под товара и от всяка тяхна поразителна пот, но никога не изглеждат уморени.

Тях не ги интересува състоянието на пътя – дали е добър или лош, стръмен или равен, дали минава през горещи пясъци, или пък през блата. Плащат им по един циен на миля, т.е. три цента на час! Облечени са с твърде къси палта и панталони и са обути със сандали от оризова слама.

Не бях много доволен от този начин на пътуване. Все ми се струваше, че се намирам в някой ковчег, и бих предпочел да имам добър кон. Но конете са извънредно редки в Китай, а най-вече в южната му част.

Спряхме едва около пладне в едно село, където първенецът постави на разположението ни общинската сграда и ни достави всичко, което ни беше нужно за един скромен обяд и за една кратка почивка.

– Чарли, кажете ми, как ви харесва носилката? – каза Търнърстайк.

– Не много.

– А на мен още по-малко. Това нещо е направено от най-скъпи материали, но в него се пътува много мизерно. Предпочитам моя кораб.

– А аз – един кон.

– Heig-ho, дори и не ми идва наум! Кон, от който да се изхлузвам по двадесет пъти на всеки десет минути? Та това е още по-лошо от настинка. Но кажете, има ли тук, в Пе-кианг, също „Хора на Дракона“?

– Разбира се, нали вече ви казах, че Върховният дракон живее в Линтинг, където отиваме?

– Well, тогава ще го поогледаме!

– Ще дойде също така и джихурът, който само заради нас се забави повече в Кантон.

– Ще видим и него, и то не само ще го видим, а ще направим и нещо съвсем друго. Револверите ни са скрити тук, в тези безкрайно дълги ръкави – но, а прогос, Чарли, защо ни окачиха този чадър и това ветрило?

– С ветрилата ще си веете хладина, ако ви стане много горещо, а този чадър е En-tout-cas¹³⁰. Той пази от дъжда и слънчевите лъчи, служи като бастун при ходенето, използва се за кокетира-не, а може понякога да послужи и за похвалната цел да нанесете хубав удар на някого.

– От всичко това само последното ми е напълно ясно. Защо ми е ветрилото? Ако се изпотя, ще разкопчея тази нощница, ще сваля плитката и шапката от главата си и ще спра да си отдъхна добре. А ако вали – ама че глупаво изобретение е това чадърът! Та все едно е дали ще се намокри той или дрехата. Едното от тях трябва да се суши. Може ли водата да стигне по-надолу от кожата?

– Не, капитане, но и това е достатъчно дълбоко! Все пак вие трябва да свикнете с ветрилото и чадъра, ако искате да минавате за мандарин!

– Well! Но тогава не ме наричайте вече капитан, а мистър мандарининг Търнингстайкинг!

– Не може, защото думата мандарин изобщо не съществува в китайския. Вместо мандарин китайците казват Куанг-фу. За това би трябвало да ви наричам Куанг-фу Тър-нинг-стай-кинг.

– А за вас?

– Конг-ни ме кръсти Куанг-си-та-се; значи аз съм Куанг-фу Куанг-си-та-се.

– Два пъти Куанг е мъчно да се запомни. Напишете ми това име на парче хартия. Ще го науча наизуст, когато отново се кача на носилката!

Направих го с удоволствие, защото предварително знаех, че усилията ми ще бъдат напразни. После заплатих на първенеца и дадох заповед за тръгване.

Процесията се раздвижи в същия ред, като се изкачваше нагоре все покрай брега на Пе-кианг. Следобеда направихме кратка почивка, за да изпием по чаша чай и тъкмо когато слънцето достигна хоризонта,

¹³⁰. За всички случаи.

видяхме Ли-тинг пред себе си.

Беше малко градче, къщите на което обаче бяха много разпръснати, понеже повечето от тях са заобиколени от градини, в които забелязах многобройни по-големи или по-малки изкуствени блата. В тях се отлеждаха златните рибки, с които Ли-тинг въртете много обширна търговия.

Пред селището видях доста голяма постройка, в която веднага можеше да се познае лятната резиденция на китайски големец. А зад града се издигаше подобно на замък здание, което се състоеше от няколко сгради и беше заобиколено от висока ограда. По-нататък в дъното видях да се издигат към небето стръмни, голи и зъбчати скали, върховете на които бяха позлатени от лъчите на залязващото слънце. Наоколо ни не се виждаше нищо друго освен ориз, захарна тръстика и бамбукови растения. Но най-привлекателна гледка за очите представляваше животът, който кипеше по реката.

Нашата процесия премина през града към приличната на замък постройка, пред вратата на която спря. Тя веднага се разтвори и от нея излезе стар китаец, който при вида на двете носилки плесна учуден с ръце.

– Ча-юанът! Насам, мъже! Помогнете на Чин-Чу¹³¹ да слезе!

Търнърстайк беше отворил вече носилката си, слезе и мина през вратата, като държеше чадъра като бойно копие под ръка. Аз обаче останах да седя спокойно в носилката, дори и след като нашият водач отвори вратичката ѝ. Бях мандарин с кристално копче и исках да бъда посрещнат съобразно положението си.

Старецът, изглежда, познаваше носилката. Той ни беше сметнал за съдията, братът на неговия господар. Докато плащах на маршала таксата за пътя заради другите и на всеки прибавих по един ком-ча, чух в двора високия глас на капитана:

– Гръм и мълния, та това е Конг-ни, когото измъкнахменг измеждунг дивитенг козинг! Wellcome, стари момко!

– Вие тук, капитане? Къде е вашият приятел и как дойдохте до Ли-тинг?

– Този Чарли, или по-право Кунг-фу-кунг-лу-кунг-ху е още в носилката, като че ли има да мъти там патета!

Конг-ни се намери веднага при мен и ме поздрави извънредно зарадван. Той беше явно учуден от промяната ни, но не запита нищо, а ни заведе към портала и към една широка приемна стълба, на най-горното

131. Знатен господар.

стъпало на която стоеше човек, който приличаше така много на съдията, както си приличат яйца. Това сигурно беше бащата на Конг-ни.

– Куанг-си-га-се! – извика му неговият син насреща.

По лицето на бащата се изписа учудване, но той не ме остави да се поклоня, а ме поздрави по начин, като че ли бяхме стари приятели. После ни въведе в голяма стая и едва там ме огледа внимателно. След това ме поздрави още веднъж:

– Бъди добре дошъл, спасителю на сина ми. Моята къща е и твоя. Заповядай и всички ще те слушат!

Извадих писмото на брат му и му го подадох. Той го разтвори и прочете, докато сядахме. После ни даде знак да го последваме. Влязохме в един коридор.

– Разделете се тук в помещенията. Стаите вдясно са твоите, а вляво – на твоя приятел. Влезте. Ще получите каквото ви трябва и после ми позволете да поговоря с вас!

Видях пред себе си цяла редица скъпо мебелирани стаи и едва се бях огледал в тях, когато влезе слуга, който ми донесе чисто бельо и облекло. Преоблякох се и после погледнах през прозореца към градината долу, която би трябвало да се нарече наистина великолепна и изпращаща към мен освежаващите си ухания.

Скоро влезе друг слуга с много изкусно изработена рогова лампа, в която гореше скъпо хианг-ю¹³².

– Приятно ли ти е да се явиш при господаря? – запита ме той извънредно учтиво.

– Да. Къде е той?

– Ще те приеме в същата стая, в която беше преди малко.

Отидох. Вън в коридора горяха няколко лампи от същия вид и разпространяваха ярка светлина върху украсения с най-различни резби ходник. В стаята ме очакваше Фи със сина си. Беше поднесена вечеря, която сигурно по нищо не отстъпваше на онази от предишната вечер.

Веднага след мен влезе Търнърстайк. Едва не прихнах да се смея с глас. Дългата му плитка се беше изместила встрани, а чадърът се намираще под ръката му. Ветрилото обаче капитанът беше разтворил и докато се поклоняше, го размахваше така, като че ли искаше да пребие с него бик.

Двамата китайци останаха съвършено сериозни. Отидохме до масата. По лицето на Търнърстайк се изписа висше удоволствие и той

132. Масло с приятна миризма, с главна съставна част сусамово масло.

облегна чадъра си в ъгъла.

– Цинг¹³³! – покани ни просто домакинът и ние насядахме.

Капитанът запретна назад необикновено широките си ръкави и по-сегна към конфитюрите, които му предложи Конг-ни. Обратно на нас, китайците започват да се хранят с десерта и обикновено свършват със супата. Само заради европейците по-някога този ред се нарушава. Освен това те не пият виното студено и в стъклени чаши, я в кръгли порцеланови такива, и то стоплено. В промеждутъците между поднасянето на ястията те стават, пушат лула или се разсейват по някакъв друг начин. Жените никога не присъствуват. Най-много те могат да гледат през вратата на съседното помещение, която се замества с бамбукова решетка.

Освен необходимите вежливости, обядът се приема мълчаливо. Чувствувахме много повече със сърцата си, отколкото бихме могли да изречем в оживен разговор. Но след като домакинът вдигна пръчицата, с която се хранеше, до челото си и после я остави в чашата, което беше знак, че вечерята е свършена, Конг-ни бръкна под масата и извади скритата дотогава бутилка чисто, червено португалско вино. Слугата донесе чаши и не след много езиците ни се развързаха.

– Чарли, каква е тази грешка, която правите? – запита ме с укор Търнърстайк.

– Каква?

– Забравяте чадъра си!

– В стаята? Но нима другите двама са донесли своите?

– Не. Като домакини те няма защо да правят това. Но ние, като гости, сме длъжни да се появяваме като истински китайци. Тази грешка е непростима!

– А вашата също!

– Коя?

– Че ме наричате пак Чарли.

– Well, имате право, мистър Канг-фу-кинг-ву-кунг-ту. Но вече няма да се случва.

От учтивост до този миг бяха избягвали да ни разпитват за преживелиците ни. Сега обаче Конг-ни започна:

– Както ни пише ча-юанът, моят талисман ви принесъл полза?

– Да, вярно е.

– Може ли да научим случката?

Разказах му най-подробно всичко онова, което беше станало.

133. Тук в смисъл „Заповядайте“.

Изслушаха ме докрай, без да ме прекъснат.

– Значи ти предполагаш, че Кианг-лу трябва да се търси тук, в Литинг?

– Според онова, което чух, да.

– В такъв случай трябва да направиш оплакване.

– Точно това няма да направя. Аз не съм слуга на Хиу-по¹³⁴ в Пекин.

– Говориш мъдро. Защото много лесно това оплакване би значело смъртта ти. Колко време искаш да останеш в Китай?

– Докато ми харесва.

– Ще ти хареса и ти ще останеш при нас – каза Фи. – Твоите научни трудове разтварят за теб Цветето на средата и тук ще ти хареса толкова, че няма да поискаш да си отидеш.

– Кога ще бъдат преценени трудовете ми?

Той се усмихна.

– Когато поискам. Зависи от теб, и ако пожелаеш, можеш да имаш окончателната преценка още утре в ръцете си.

– Тогава аз те моля за това!

– Желанието ти ще бъде изпълнено. Но погледни каква великолепна вечер е въвн! Имам обичай да прекарвам това време в градината. Ще дойдете ли и вие с нас?

– С удоволствие.

Станахме и когато съобщих на капитана намерението ни, той взе чадъра си.

Бяхме отведени не в градината, а в чудесно поддържан построен парк, в който започнахме да се разхождаме. Конг-ни беше хванал здраво Търнърстайк и изостана с него. Фи обаче продължи да крачи напред с мен, докато най-после спряхме до една изкуствена скала и седнахме. Той беше поискал да му разказвам за родината си, за близките и преживелиците си. Сега изведнъж започна с въпрос, който не бях очаквал:

– Значи ти нямаш жена в родината си?

– Не.

– И не познаваш никоя жена, която да обичаш?

– Не.

– Обичаш ли Конг-ни?

– Да.

– Той ти е казал, че иска да те вземе за брат, нали?

134. Върховен криминален съд.

– Да.

– Искаш ли да станеш мой син?

– Само по име ли, или наистина?

– Наистина, с всички права и... задължения.

– Каж ми причините!

– Те не трябва да се търсят далеч. Конг-ни те обича. Той иска да се отблагодари на човека, който е спасил живота му, и аз съм съгласен с него. Ще те осиновя публично.

– Имаш ли право да сториш това?

– Мислиш ли, че за един Фи и Фу-юен е невъзможно онова, което иска?

– Но аз имам родители в отечеството си.

– Ти ще останеш техен син. Решавай, защото ми харесваш!

– Един варварин, който не се отличава нито с чин, нито с положение, не може да каже „да“. Събщи ми резултата от моите трудове и тогава ще реша за твоето предложение.

– Ти си горд и това ми харесва. Утре сутринта ще научиш какво ще направя. Къде си изучил езика ни?

– Да го чета и разбирам се научих в родината си, а да говоря – в страната на йенг-кие-ли, където има много китайски кули, с които дружах, за да изуча езика им.

– Обичаш ли да учиш?

– Много.

– Тогава позволи ми да ти покажа библиотеката си!

Отправихме се назад през градинката. Дори при лунната светлина забелязах колко очарователно беше подредена и колко грижливо поддържана. Казах това на Фи.

– Ако я разгледаш на дневна светлина, ще видиш, че няма друга като нея. Чувал ли си за Се-ма-куанг?

– Да. Той е бил министър и историк. Богатствата му трябва да са били огромни.

– Чел ли си и книгите му?

– Не.

– Аз ги имам и ще ти дам описанието на градината, която той си направил, за да си почива след работата от службата. Точно по този великолепен образец и аз създадох моята.

Когато пристигнахме в жилището, той ме заведе в голяма зала, осветена от много лампи и фенери. Там бяха пазени хиляди книги и ръкописи. Дълго време ми трябваше само да ги огледам. Той свали една от

книгите и ми я подаде.

– Това е Се-ма-куанг. Ще ти направи удоволствие да прочетеш описанието, за да разбереш градината ми. Остани тук, докато искаш, и ми позволи да се оттегля, защото имам още да пиша.

Той излезе.

Седнах до една лампа и разтворих книгата. Скоро намерих мястото, което ме интересуваше, и го зачетох. То възбуди жив интерес у мен, от една страна, със сърдечния език, на който беше написана, и, от друга, с възгледите, които имаше този китайски държавник и които съвсем не се схождаха с образа, който ние обикновено си представяме за китайците. Близко до мен имаше маса с оризова хартия, туш и четка. Взех от хартията, извадих молива си и преведох текста за спомен от престоя ми в дома на китайския „граф“. Той гласеше:

„Нека другите хора строят дворци, за да заключват в тях грижите си или да се отдават на суетата си. Аз обаче си създадох приятна самота, за да прекарвам свободното си време и да виждам своите приятели при себе си.

За това не ми трябваше повече от двадесет моргена¹³⁵ земя.

В средата ѝ се намира много голяма зала, в която пазя пет хиляди книги, за да говоря с мъдростта и да мога да се свързвам със старите учени. На юг, заобиколена от вода, се намира по-малка зала и там се чува ромонът на един поток, който се спуска от западните хълмове. Той образува дълбок басейн, от който изтичат пет поточета с безброй много лебеди.

На брега на първия поток, който образува разпенени водопади, се намира стръмна скала с връх, извит като хобота на слон, и служещ за подпора на един привидно намиращ се във въздуха кабинет. Той не е затворен, за да може да влиза в него пресен въздух и да се виждат скъпоценните камъни, с които утринната заря украсява издигащото се слънце.

След няколко крачки вторият поток се разделя на два канала, които се извиват около галерия, обградена от двойна тераса, която ухае от цветя и вместо със стълбове е подпирана с нарoви дървета.

Третият поток прави завой около самотна зала и образува там красив остров, бреговете на който са покрити с пясък, миди и блестящи овални камъни. Една част от този остров е залесена с вечнозелени дървета, а сред другата е построена тръстикова колибка като на нашите

135. Стара мярка за площ.

рибари.

Двата последни потока като че ли се гонят и бягат един от друг. Те текат покрай една покрита с цветя поляна, която напояват. От време на време излизат от коритата си, образуват езерна, заобиколени от зеленееща се висока трева. После те напушат поляната, образуват тесни корита и си пробиват път през лабиринта от скали, които го препречват. След това с малки завои избягват към изхода, като ромонят тихо или образуват сребърни вълни.

Северно от библиотеката се намират няколко отделни къщички, построени отчасти върху хълмове, които се издигат един над друг, като майка над децата си, отчасти на планински склонове. Някои от тях се подават от малки долини.

Навсякъде бамбуковите храсти дават прохладни сенки и нито един слънчев лъч не пада върху посипаните с пясък алеи.

На изток се простира малка равнина, която е разделена отчасти на квадратни и отчасти на продълговати лехи и е пазена от студения северен вятър чрез вековна кедрова гора. В лехите растат ухаещи билки, лековити растения, цветя и храсти.

В това великолепно място цари вечна пролет. До самия хоризонт се простира горичка от нариви, лимонов и портокалови дървета, които непрекъснато цъфтят и дават плодове. Сред поляната се намира малка зелена сграда, до която се стига с извивки, подобни на охлювена черупка. Встрани се простира моравата, която образува на много места леки възвишения.

На запад алея, заобиколена с плачещи върби, води към брега на широк поток, който след известно разстояние се спуска от скала, покрита с бръшлян и дива зеленина. Наоколо се виждат остри и безредно разхвърляни камъни, които по прост, естествен начин образуват амфитеатър.

Дълбоко долу се намира изкуствена пещера, която малко по малко се разширява и образува сводеста зала с неправилна форма, която получава светлината си през отвор, ръбовете на който са покрити с диви лози. Там човек може да се освежи и запази от потискащата лятна топлина. За сядане служат каменни блокове и изсечени в скалите пейки. От една от стените блика извор, изтича на сребърни струи, лъкатуши през многобройните пукнатини и се събира в басейн, който сякаш кани за баня. После се губи под един свод, извива там и протича към едно блато, което се намира при основата на пещерата. Между него и хаоса от скали води тясна пътечка. Там има диви зайци, а в езерцето играят риби.

Нима тази пустиня не е омайваща? Езерцето е осяено с малки,

обрасли с тръстика островчета, на които живеят най-различни видове птици. От един до друг остров може да се стигне много лесно, като се върви по камъните или по мостчета, които според случая или мястото са разделени на зигзаг или в права линия.

Когато водните лилии цъфтят, образуват пурпурен венец, както хоризонта на южното море, когато бъде огрян от слънцето.

А за да се излезе от тази пустиня, е достатъчно да се вземе същата пътека или да се прекатерят стръмните скали. – Оттам може да се слезе посредством стръмна стълба, издълбана в скалата. Там се намира една съвършено проста къщичка, която е достатъчно украсена от гледката на една просторна равнина, в която реката лъкатуши през оризища и села. Окоето със задоволство следи многобройните кораби по голямата река. Пейзажът се оживява от множество пътници по шосето и от работниците по полето и погледът се чувствува освежен, когато падне върху синкавите планини, които преграждат хоризонта.

След като съм мислил и писал достатъчно в библиотеката си, аз се качвам в една лодка, като сам гребя, и се наслаждавам на удоволствията, които дава моята градина. Често лягам, запазен от слънчевите лъчи с широкопола сламена шапка на някой от рибарските острови. Примамвам рибите, които играят във водата, и мисля за човешките страсти, като забелязвам, че някоя риба напразно се спуска към примамката.

Или пък взимам в ръка лъка, премятам колчана през рамо, изкачвам се нагоре по скалите, дебна зайците и ги убивам със стрели веднага щом излязат от дупките си. Но те са по-разумни от нас: страхуват се от опасността и се опитват да я избягат, като никой от тях не излиза, ако бъде забелязан.

В градината бера лековити растения, които събирам. Откъсвам някое от любимите си цветя и се радвам сърдечно на уханието му. Ако някое от цветята се нуждае от вода, аз го поливам, а това е от полза и за съседните нему. Когато видя добре узрелите плодове, отново получавам апетита, който изгубвам при вида на месото.

Плодовете от нарове и прасковите ми се харесват и на моите приятели, когато им ги подарявам. Аз не окастрям младия бамбук, който трябва да расте, но извивам клоните му, за да не препречват пътя. Все едно ми е дали се намирам на брега на потока, или дълбоко в гората, или на някой скалист връх. Те всички са добри за почивка.

Влизам в някоя къщичка, за да наблюдавам как щъркелът дебне рибите. Но скоро забравям защо съм дошъл, защото съм хванал цигулката и карам птичките да ми пригласят.

Често последният слънчев лъч ме изненадва, докато още наблюдавам някоя лястовичка, която се суети в нежни грижи около малките си. При това виждам какви хитрости използва хищната птица, за да сграбчи плячката си. Луната вече изгрява, а аз съм още там. Това е едно удоволствие повече. Когато потокът ромони, когато раздвижваните от вятъра клони шептят, аз потъвам при вида на небосвода в сладки мечти. Цялата природа говори на душата ми. Чувствата ме надвиват и едва когато настъпи полунощ, се прибирам в жилището си.

Понякога идват приятели, за да разнообразят самотата ми. Те ми четат произведенията си или слушат моите. Те се интересуват от постиженията ми. Обилният ни обяд се развеселява от виното и осмисля с философията. В двореца страстите са възбудени. Там хората се клеветят едни други, коват оръжия и поставят клопки. Ние, напротив, разговаряме с мъдростта и я посвещаваме на сърцата си. Очите ми винаги са отправени нататък, но за съжаление нейните лъчи биват помрачавани от много облаци.

Ако буря разгони тези облаци, тогава самотата ще стане за мен храм на щастието. Но какво говоря! Като баща, съпруг, поданик и човек на науката аз имам хиляди задължения и животът ми не е само моя собственост. Сбогом, мила градино, сбогом! Любовта към близките и към родината ми ме вика назад в града. Нека чаровете ти останат такива, за да прогонват грижите ми и да запазват моите добродетели!...“

Когато свърших, аз се отправих към стаята си. Тъкмо исках да вляза, когато една врата срещу мен се отвори и оттам излезе капитанът:

- Чарли! – махна ми той тайнствено.
- Пак ли Чарли?
- Добре, стари Фу-кунг-бу-кунг-цу-кунг! Но кажете, ще го хванем ли?
- Кого?
- Монголеца.
- Кой монголец?
- Е, онзи Джи... Джа... който ни беше затворил в храма с идолите!
- Джахура ли?
- Да.
- Тук ли е? Къде е?
- Бях изгасил светлината в стаята си и рекох да погледна още веднъж към града. Тогава той дойде. Познах го добре, зави при ъгъла, към градината. Ето тук револвера ми. Да застрелям ли този разбойник?
- Почакайте още малко, докато дойда да ви взема!

– Какво ще правете преди това?

– Разузнаване.

– Well, тук сме в една страна, където вие се чувствувате по-домашно от мен. А и в пълзенето ви бива!

– Застанете при прозореца и внимавайте дали ще се върне!

– Ще се погрижа за това, мистър Кинг-фу-канг-фу-кунг-фе!

Той отново се прибра в жилището си. Аз напуснах коридора и слязох по стълбите. Изходът беше затворен. Отворих прозореца, който се намираше в един тъмен ъгъл, и прескочих през него. Не можех да взема със себе си капитана, защото беше много неопитен в такива неща.

Накъде трябваше да се отправя сега? Паркът беше толкова голям и обширен, че в него можеха да се скрият половин рота войница, без да бъдат открити. А при търсенето аз сам можех да бъда забелязан. Ако човекът наистина беше отишъл в градината, то той навярно щеше да я напусне на същото място, откъдето беше влязъл в нея. Отправих се предпазливо да търся това място.

Лунната светлина падаше ярко върху тази страна на стената, пък и тук аз няха работа с индианец, който е свикнал да прикрива следите си. Ясно се виждаха отпечатъците на големи ботуши с меки подметки, които водеха към една точка на оградата, където от вътрешната страна се намираше бамбуков гъсталак. Там той беше прескочил.

Върнах се назад и се запромъквах в сянката на постройката. Пропълзях съвършено предпазливо до бамбуковия храст. Човекът не беше там, значи беше навлязъл по-навътре в градината. Легнах да чакам така, че да не бъда забелязан.

Бях чакал доста дълго, докато най-после предположението ми се оказа вярно: чух стъпки, но не от един, а от двама души. Те се приближиха и спряха почти до мен. Единият от тях беше Фи, а другият по ръст напълно приличаше на джиахура, но не беше той. В тъмнината и особено отдалеч човек лесно можеше да се заблуди.

– Ще успееш ли? – запита другият.

– Надявам се.

– Напиши ми още тази нощ решението си. Ако не успееш, Конг-ни трябва да се ожени за дъщеря ми. Един от твоите синове трябва да стане мой зет, иначе си загубен.

– Значи за теб е все едно дали Конг-ни или този?

– Съвършено безразлично ми е. Досега ти имаше само един син, затова можех да искам само него. Тогава на него му хрумна да ти доведе втори син. Е добре, осиновя го и на мен ще ми бъде все едно. Този тао-

це трябва да е силен и храбър човек. Може би дори ще го предпочета пред Конг-ни. Но защо Конг-ни избра точно него?

– Той го обича и много иска да го задържи при себе си. Може ли да видя дъщеря ти, преди да говоря с него.

– Аз съм си-фан¹³⁶, а никой си-фан не крие жената или дъщеря си. Всеки може да разговаря с нея. Доведи го утре. Или пък аз да ви пратя покана?

– Изпрати, за да не заподозре нищо.

– Ще я получиш. И направи онова, което ти заповядах. Кианг-лу никога не се шегува в плановете си!

– Но ако той не иска?

– Тогава ще остане Конг-ни.

– Това последният начин ли е?

– Последният, ако не искаш да употребиш насилие.

– Насилие ли? В какво отношение?

– Не промениха ли някои хора решенията си в Лунг-кой-сианг¹³⁷?

– Наистина. Но как да го заведем дотам?

– Нищо по-лесно от това. А после – гладът причинява страдания, а жаждата мъчи още повече. Отивам си!

С два скока той се намери отвъд оградата и после чух стъпките му да заглъхват. Фи остана неподвижен още известно време, а след това се отправи към задния вход на къщата си, където скоро чух лекото изскърцване на ключалката. Почаках още няколко минути и после прескочих отново през прозореца.

Търнърстайк ме беше чакал с нетърпение.

– Къде се бавите толкова време? Той вече си отиде!

– Знам.

– И го пуснахте!

– Това не е джиахурът.

– А кой тогава?

– Отгатнете!

– Да отгатвам ли? Дори и не ми идва наум, щом мога да го науча много по-лесно и бързо, ако вие ми го кажете веднага.

– Кианг-лу.

– Той... главатарят на речните пирати?

– Да.

136. Монголец.

137. Павилионът на драконовата пропаст.

– Мизерна работа, че и аз не бях там. Веднага щях да го уловя.

– Pshaw, и вие нямаше да сторите това! В една чужда страна, когато се намирате сред врагове и предатели, е по-добре да се действа с предпазливост, отколкото да се троши стена с глава.

– Врагове, предатели? Но с такива ние нямаме работа!

– О, все пак!

– Кой например?

– Всички.

– Обяснете ми!

– Аз трябва да се ожена за дъщерята на главния дракон, иначе...

– За неговата дъщеря? Чарли, на себе си ли сте?

– Напълно на себе си! И така, аз трябва да се ожена за нея, иначе двамата ще бъдем тикнати в едно място, което те наричат Лунг-кой-си-анг и където ние трябва да стоим гладни и жадни.

– Какво значи тази дума?

– Павилион на драконовата пропаст.

– Хубав павилион! Но защо трябва да се ожените за нея?

– И аз не зная, но сигурно ще науча. Чух само, че Конг-ни е щял да бъде принуден да вземе момичето за жена. Но по някакви причини той няма желание и поставя мен като свой заместник.

– Zovnds!

– Не мога да му се сърдя сериозно, макар че той постъпва малко предателски спрямо мен. Не вярвам, че наистина ми мисли злото. Трябва да има причина, която принуждава Кианг-лу да се сроди с Фи и той трябва да има в ръцете си сила, за да направи това. Освен това Конг-ни навярно има причини да се противи на това сродяване и да посочва точно мен за свой заместник.

– Не ми се иска да си блъскам главата с този въпрос. Какво смятате да правите?

– Засега ще чакам, за да видя как ще започнат преговорите с мен.

– Хубаво. Тогава и аз ще чакам с вас.

– Разбира се. Освен това утре ще бъдем повикани при Кианг-лу.

– Наистина ли? Радвам се! Великолепно е така да се опознават страните и хората.

– Нали? Понякога има и по мъничко опасност, но не бива да се плашим от нея. А сега нека си починем и да не се грижим за утрешния ден. Лека нощ. Лека нощ, Куанг-фу Тър-нинг-стай-кинг!

– Лека нощ, сър Куанг-фу-Куанг-фо-Куанг-мо-ло!

Щом влязох в стаята си, изгасих свещите и легнах да спя. И чудно:

днес, когато вече съзнателно отивах срещу известна опасност, спях отлично и без да сънувам нищо, а когато на сутринта се събудих, капитанът тъкмо влизаше при мен.

– Събуждайте се, стари приятелю! Нашият домакин тъкмо беше пратил човек, за да запита дали сте вече бодър. Трябва да си изпием утринния чай.

– Идвам веднага!

– Well, тогава ще почакам тук.

Няколко минути по-късно влязохме в трапезарията, където намерихме Конг-ни и баща му.

Имаше само чай с куамиени¹³⁸, което Фи извини с обстоятелството, че бил поканен и трябвало да вземе и нас.

– При кого? – запитах аз.

– При един мой могъщ и влиятелен приятел с червено коралово копче. Той също е участвувал в оценяването на трудовете ти и ти му дължиш благодарност, защото най-много чрез него ми беше възможно, за да действувам и да мога да ти връча сега това.

Предположих, че това беше декретът, за който двамата бяха разговаряли снощи, и не се излъгах. Той наистина съдържаеше обявяването ми за Цин-се.

– Благодаря ти, ще съумея да благодаря и на него – отвърнах аз просто. – Значи този подпечатан с императорския печат документ важи безусловно?

– В цялата империя. Той няма нужда от утвърждаване, а това, че ние изпращаме там трудовете ти, е само формалност.

– Как се нарича висшият мандарин, при който и аз ще дойда?

– Той е куан-киун-сю¹³⁹ и се казва Кин-цу-фо.

– Кога смятате да отидете?

– Когато ти бъде приятно.

– Има още доста време до обяд.

– На него му е удобно по всяко време. Кажете кога искаш да отидеш!

– Един час преди обяд. Дотогава имам работа.

С това явно им показах, че няма да бъда в тяхна компания до това време. Това наистина беше неучтиво, но аз не биваше да бъда смущаван, за да мога да огледам добре положението.

В градината, която видях, че е подредена точно по описанието,

138. Кръгли или четириъгълни парчета изсушено тесто, нанизани на върви.

139. Висок военен чин.

което бях прочел миналата вечер, срещнах един работник, с когото завързах разговор. Между другото го запитах дали в околността има местност, наричана Лунг-кой-сианг. Той поклати глава и отвърна отрицателно, но видях, че знае повече, отколкото искаше да ми каже. А когато се отдалечи, китаецът ме изгледа с поглед, който ми се стори почти заплашителен. Дали не бях направил грешка, че запитах за тази местност?

От задната част на градината се излизаше навън през порта. Минах през нея и се отправих между зелените растения към планината, която бях забелязал още предишния ден. Ако тук някъде имаше пропаст на дракона, тя можеше да се намира, разбира се, само между тези възвишения, които се издигаха на около четвърт час път от града.

Те бяха стръмни, зъбчати и високи и изглеждаха мъчно проходими. Но може би от тая пропаст на дракона зависеше съдбата ми и аз трябваше да я намеря. Точно в това време срещнах едно момче, което водеше коза за въженце. Заговорих го:

– Кажи ми, има ли тук някаква пропаст, наречена Драконова?

Като видя външните ми отличия, то се хвърли на земята.

– Прости ми, господарю, не познавам Драконова пропаст.

– В такъв случай не познаваш добре тези планини?

– Познавам ги много добре, защото съм цял ден горе с козите си.

Названието Драконова пропаст трябва да беше известно само на „Хората на Дракона“.

– Тогава ми кажи, не знаеш ли някое място сред планините, което да изглежда като павилион, еркер?

– Какво е павилион, или еркер, о, господарю?

– Павилионът е хубава, малка градинска къщичка, а еркер е издати-на на някоя къща и прилича на малка кула.

– Зная едно такова място, господарю. Искаш ли да го видиш?

– Да. Колко е далеч дотам?

– Трябват ти само пет минути, за да го видиш. Но да стигнеш догоре не можеш.

– Тогава води ме!

То завърза козата си за едно бамбуково стъбло и тръгна пред мен.

– Чувал ли си за Фи-минг-цу? – продължих да питам аз.

– Да.

– А също за Кин-цу-фо?

– Да. Те са двамата най-могъщи хора в нашия град.

– Отдавна ли живеят тук?

– Още бащата на Фи-минг-цу е живял в този град. Кин-цу-фо обаче

се пресели тук едва от известно време и купи къщата, в която живее.

– Говорил ли си вече с тях?

– Не. Те са знатни хора, които дори не поглеждат бедните момчета, господарю.

– А не си ли познат с някой от слугите им?

– Не. Виждал съм ги и съм чувал имената им, но никой от тях още не е говорил с мен.

– Ами с баща ти?

– Нямам баща, а само майка.

Това ме успокои, защото сега бях сигурен, че нито Фи, нито Киангу щеше да научи, че съм видял павилиона.

Пред нас в планината се връзваха три тесни пропасти. Момчето ме поведе към средната. След като изкачихме известно разстояние, то ми посочи нагоре.

– Погледни нататък. Това е скалата, която прилича на павилион. Но ти не можеш да стигнеш до нея.

В края на пропастта се издигаше доста стръмен планински корниз. Все пак за един опитен планинар той беше достъпен. Над него се издигаше голям кубичен скалист блок, стените на който бяха толкова разрушени от годините и дъждовете, че почти имаше вид на китайски градински павилион.

– Щом като не мога да се изкача, тогава трябва да се върна-казах аз предпазливо, – а ти можеш да си отидеш.

Дадох му двадесет сапеки от моя шнур. За сирачето това представляваше такова богатство, че то почти се вкамени от изненада. След това обаче то се хвърли на земята, целуна крайчеца на дрехата ми, скочи пак и избяга.

Продължих да навлизам навътре в пропастта и след четвърт час уморително изкачване стигнах до корниза. От другата му страна зееше дълбока бездна, заградена отляво и отдясно от високи скали, които като че ли не се разширяваха за изход. Това беше дълбока, ужасна дупка, която навярно беше погълнала вече много жертви на „Хората на Дракона“.

Огледах павилиона от всички страни и най-после намерих до една, прилична на колона издатина на скалата, две куки, които бяха забити на два човешки боя височина и които навярно служеха за опорна точка на стълба.

Ако беше наистина така, то тази стълба не можеше да бъде далеко. Търсих дълго и напразно, но най-после щастието ми се усмихна и я намерих. Беше направена от бамбукови пръти, и то така, че да може да се

свива скрита под купчина камъни и чакъл.

Всичко това ставаше посред бял ден и ако някой случайно дойдеше в пропастта, лесно можеше да ме забележи. Но това не можеше да ме спре. Непосредствено до куките скалата се издаваше навън и образува-ше толкова широка площадка, че човек можеше да се изправи на нея, а горе-долу на още едно такова разстояние, забелязах втори чифт куки.

Поставих стълбата и се изкачих. Когато стигнах до площадката, я изтеглих нагоре и я поставих отново. Така стигнах до плоския покрив на павилиона и забелязах, че е издълбан. Подобна на кладенец дупка, с около два лакътя диаметър водеше надолу.

До каква дълбочина ли се стигаше? Пуснах камък и се ослушах. Но вместо очаквания удар оттам прозвуча силен, човешки вик.

– Пак ли идваш? – разнесе се глухо от дупката. – Аз още не съм мъртва, но умирам.

– Кой е долу? – извиках и се наведох.

Естествено, думите ми не можеха да се разберат толкова добре на дъното.

– Не – отвърна гласът, – проклинам твоя Фо и твоя Буда. По-добре да умра от глад, отколкото да се откажа от моя Тиен-чу¹⁴⁰. Аз се моля: „Татко наш, който си на небето, да се свети името ти!“ и Той е могъщ. Ако поиска, ще ме спаси!

Извиках втори и трети път надолу, но не се чу никакъв отговор. Пленницата – защото гласът, който бях чул, беше женски-навярно беше изчерпала всичките си сили с тези думи.

Трябваше да я спася. Но можех ли да сторя това сега? Дупката сигурно беше дълбока към двадесет лакътя, първоначално издълбана от дъжда, а по-късно може би я бяха довършили човешки ръце.

Тази дупка беше определена и за нас. Какво ли представляваше дъното ѝ? Увих ножа си в носната кърпа и го хвърлих. Пленницата навярно се беше оттеглила от отвора, защото този път не се чу звук. Тя или беше на края на силите си, или пък толкова примирена, че не искаше да говори.

Не можех да направя нищо по-рано от настъпването на вечерта, за-това слязох отново долу и скрих стълбата на същото място, където я бях намерил. После се спуснах отново по корнизата и се върнах вкъщи. В гра-дината срещнах капитана с Конг-ни.

– All devils, какво скитате така наоколо? Да не сте били край

140. Небесен господар.

реката?

– А защо да не отида?

– Well, тогава бихте могли да ме вземете! Нали знаете, че без вода не се чувствавам добре. Хайде да тръгваме! Поканени сме и аз отдавна съм готов!

Разбира се, той вече държеше чадъра си под ръка.

– Искаш ли да вземеш шена¹⁴¹ си? – запита ме Конг-ни. – Носилките чакат вече пред вратата.

– Няма ли слуга, който да може да го донесе?

– Да. Тогава ела! Баща ми вече отиде.

В обноските му имаше нещо чуждо, потиснато. Какво ставаше с него? Той беше още млад и не можеше да го скрие. При последния храсталак Конг-ни спря, докато Търнърстайк продължи напред.

– Днес сутринта ти си разговарял в градината с един човек? – запита ме той.

– Да – отвърнах откровено.

– Питал си за някакъв Лунг-кой-сианг?

– Да.

– Какво е това Лунг-кой-сианг?

– Не знаеш ли?

– Не.

По погледа му се виждаше, че лъже.

– Ти би трябвало да знаеш, защото ти ми даде знака. Би трябвало да са ти известни тайните на Лунг-иините.

– Не ги знам. Получих знака от един приятел точно тъй, както ти от мен. Кой ти е разказвал за Лунг-кой-сианг?

– Щом не знаеш тайните на Лунг-иин, не бива да ти казвам. Иначе това би било предателство.

Стори ми се, че той остана много доволен от този отговор.

Качихме се на носилките и минахме през целия град, за да стигнем до вилата, която бяхме забелязали най-напред при пристигането си. Когато слязохме, излезе да ни посрещне гигантът от миналата вечер.

– Добре дошли в къщата на вашия най-добър приятел и почитател! Няма ли да влезете? – поздрави ни той.

– Идваме, за да засвидетелствуваме на теб, великия Куан-киун-сю, своята почит, и ще бъдем щастливи, ако ни позволиш да прекрачим прага на твоята къща! – отвърнах аз.

141. Ветрилото.

– Тогава разрешете ми да ви вода.

– Позволи ми преди това да ти кажа, че това е моят приятел Търнинг-стай-кинг-куанг-фу!

Капитанът забеляза, че го представям. Той опря върха на чадъра в гърдите ми и като поздрави по войнишки с два пръста на дясната си ръка, каза:

– А аз щенг винг представянг моянг старинг приятелинг мистър Кунг-ки-фунг-ки-лунг-кимунг-ки!

Си-фанът не го разбра, а Конг-ни успя да запази сериозното изражение на лицето си. После бяхме заведени в гостната стая, където Фи седеше между едно младо момиче и един друг гостенин.

Момичето беше високо и стройно и ако се гледеше китайския тип, имаше доста приятни, но тъжни черти, а краката му не бяха обезобразени от стягане, което сигурно се дължеше на обстоятелството, че беше дъщеря на монголец.

Другият гостенин беше... нашият джиахур, но при появата ни той с нищо не показа, че вече ни е виждал.

И тримата се изправиха, за да ни поздравят. Бяха споменати имената ни. Момичето се казваше Киунг, монголска дума, която означава „Богатата“ и бива употребявана и от китайците в същия смисъл. На джиахура беше дадено името Лактойл.

Сервира ни самата Киунг. Поднесен ни беше сладък черен чай, предшествуван от тънки парченца пан-тан¹⁴², но не толкова просто изпечени, както във високите части на Монголия. После си-фанът ни покани да разгледаме двора и градината му.

Градината далеч не беше толкова голяма, както тази на Фи, но всяко ъгълче беше използвано с умение, за да се създаде рай според китайските схващания.

По отношение на къщата, дворът беше извънредно просторен, което ме учуди, защото в Китай не обичат да отглеждат домашни животни. Но това скоро ми беше обяснено, защото си-фан отвори една вратичка, която водеше... в обор, и това възбуди още повече любопитството ми.

В Китай се намират най-лошите коне на света и аз бях любопитен какво щеше да ни покаже пиратът. Конярят изведе два оседлани вече коня. Те принадлежаха към онази дребна и гривеста монголска раса, която въпреки незначителния си вид, е извънредно силна и издръжлива и затова се цени много, но за съжаление много бързо се изражда при по-

142. Тесто от овесено брашно, което монголците много харесват.

добър климат.

– Можете ли да яздите, Тър-нинг-стай-кинг-кианг-фу? – Си-фан запитва капитана.

– Какво иска? – обърна се Фрик към мене.

– Питат дали можете да яздите.

– All devils, разбира се, че мога да се справя с такива малки животинки.

– Все пак бих искал да ви предупредя!

– Pshaw! Вие знаете много добре, че не обичам да имам такъв добитък под себе си, защото е все едно да се носиш по света върху вулкан, но ще укротя тези болонезки кученца. Кажете му „да“.

Изпълних желанието му.

– Желаете ли да опита един от конете?

Преведох този въпрос и Търнърстайк веднага се качи. Той представляваше необикновена гледка с китайското си облекло, плитката, чадъра, който не беше оставил, и ветрилото. След като се намести, капитанът обиколи доста предпазливо и бавно два пъти двора и след това слезе.

– Е, добре ли извърших работата си?

– Много добре – похвалих го аз.

Останалите бяха твърде учтиви и също го похвалиха. После обаче си-фан и джихурът възседнаха конете и показаха монголското си изкуство така, че от конете се вдигаше пара. Домакинът ни слезе точно пред мен.

– Както чух, ти си обиколил целия свят. Кажете, кой народ има най-добрите ездачи?

– Си-фаните – отговорих спокойно, макар да не мислех така.

– Знаех това – каза той с гордост. – Никой си-фан не може да бъде надминат. Искате ли да се качите и ти?

– Конете ти са много слаби. Те не могат да ме носят и няма да мръднат с мен от мястото си.

Той се изсмя.

– Не съм ли аз по-тежък от теб? Опитай се!

Поставих ръка на седлото и скочих леко на него. Онзи, който е свикнал да укротява диви мустанги само с краката си, може да се състезава много добре с един монголец. Но аз седнах тежко и притиснах коленете си. Конят беше вече изтощен. Той пръхтеше задъхан, изправи се на задните си крака и зарита с тях. Съпротивлява се около пет минути, но не мръдна от мястото си и най-накрая се строполи под мен.

– Виждаш ли, че не може да ме носи? Ти си по-добър ездач от мен, но аз съм по-тежък от теб.

Като монголец, той беше страстен ездач. Очите му блеснаха.

– Ще ти покажа един кон, за който няма да бъдеш тежък. Доставиха ми го отвъд планините; но никой човек не бива да го възсяда. Той хвърли мен и всички онези, които се опитаха.

– Покажи ми го!

– Нека най-напред всички отстъпят встрани! Но ако ти се случи нещастие, аз нямам вина!

Съгласих се с кимване. Отстъпихме зад портата, за да бъдем закрити. Конярят отвори втора врата и веднага отскочи зад нея. Навън се втурна великолепен вран кон, черен като дявол. Познах веднага, че беше от най-добрата кашгаранска раса. Очите му горяха. Ноздрите му като че изпускаха огън. Бих дал за него и най-добрия мустанг.

– Остави го да се налудува и тогава ще можеш да се качиш, но веднага ще бъдеш хвърлен – каза си-фанът.

– А ако въпреки това остана на него? Ако той не се възпротиви да ме носи?

– Тогава ще бъде твой!

– В такъв случай той още отсега е моя собственост.

Пристъпих в двора.

– Стой, почакай! Опасността е много голяма! – предупреди ме той.

Не обърнах внимание на вика му, а свалих скъпата си връхна дреха и я свих като покривка. Жребецът профуча няколко пъти край мен, като всеки път хвърляше къч със задните си крака и се опитваше да ме ритне. Когато се приближи отново, хвърлих дрехата си върху главата му. Той направи още няколко скока и после спря, за да отхвърли плата. Веднага сграбчих с лявата си ръка гривата му и пъгнах показалеца и средния пръст на дясната дълбоко в ноздрите му. Той поиска да се изправи на задни крака, но аз го задържах. Иначе би трябвало да си разкъса ноздрите. Блъснах главата му нагоре и направих крачка назад. Едно разтърсване и той лежеше на задните си крака. Второ му помогна да стане. С трето го повалих отново.

Трудна и сериозна беше тази борба, но аз имах преимуществото, че държах животното за ноздрите, хватка, която го предаваше в ръцете ми. От коня се вдигаше пара, а и аз се бях изпотил здравата. Най-после той престана да се съпротивлява, затрепери с цялото си тяло и изпъшка. Тогава погалих главата, гърдите и предните крака, като му говорех със силен глас. След това се метнах на гърба му. Той поиска да се изправи на

задни крака, но един остър вик беше достатъчен да го задържи на мястото му. После той се подчини на натиска на коленете ми и тръгна с бавни крачки още треперещ през двора.

Слязох и заявих със смях:

– Мори-мори е мой!

– Нима ти познаваш тази раса? – запита собственикът изненадан.

– Аз съм ездач.

– Да, наистина, виждам! Но той още не е твой.

– Защо?

– Казах, че ще бъде твой, но кога – още не е определено.

– Тогава определи!

– Фи ще говори с теб за това!

Успокоих се, защото знаех, че великолепно животно така или иначе ще стане моя собственост.

– Гръм и мълния, какво представление беше това! – каза капитанът.

– Вие си спечелихте по дяволски начин уважението на тези хора. Видях ги само как се пулеха през време на историята.

– Сега конят слуша мен, но не би търпял никого друго.

Взех юзда и я доставих на главата на животното, като същевременно го галех и му говорех нежно. После го отведох в обора, вързах го и му дадох овес в яслата. Сега вече знаех, че той ще ми се подчинява, и същевременно огледах добре заключалката на вратата. Тя се отваряше лесно, а също такава беше вратата на другия обор и на портата, която водеше навън.

Разгледахме и жилището, което според китайските схващания беше построено много практично и мебелирано много богато. При този случай се погрижиха да ме оставят сам с Куинг в една стая. Видях, че тя беше осведомена за намеренията на баща си.

– Можеш ли да ходиш свободно, където пожелаеш, и да се виждаш с мъже? – запитах я аз.

– Да.

– Също и в града ли?

– Да, защото аз не съм китайка.

– Имаш ли някой познат, когото обичаш?

Тя замълча.

– Каж ми, за да бъдеш щастлива.

– Баща ми не позволява!

– Кой е той?

– Синът на нашия пао-чинг¹⁴³.

– Той ще стане твой мъж, защото аз няма да ви разделя. Имаш ли още майка?

Очите ѝ веднага се насълзиха.

– Не.

– Откога е починала?

– Тя не е мъртва. Само е изчезнала. Тя стана киао-ю¹⁴⁴, а баща ми не искаше да позволи това. Тогава тя избяга.

Ужасно! Значи този изрод беше затворил собствената си жена в Лунг-кой-сианг, за да я умори от глад. Не биваше да казвам това на нещастното момиче.

– Ти ще я видиш пак. Богът на християните е могъщ. Той ще помогне и на нея, и на теб.

– Видях колко силен и могъщ си ти, затова и твоят бог ще бъде помогъщ от Фо и Буда. Ако той върне майка ми, и аз ще му служа. Ще кажеш ли на баща ми, че не ме исках за жена?

– Да. Ти не знаеш защо не искам да имам работа с него, но аз зная, а той също.

– Да, зная! – прозвуча глас зад мене.

Кианг-лу ни беше подслушвал и сега застана между мен и момичето.

– Днес ти си разпитвал за Лунг-кой-сианг?

– Да.

– Защо?

Огледах се, за да видя дали зад гърба ми няма никой, и отговорих:

– Защото вчера подслушах разговора ти с Фи-минг-цу.

– Ах!... Напусни къщата ми. Между нас е свършено. Върви!

– Върви ти напред!

– Страхуваш ли се? Тогава следвай ме!

Той напусна стаята и заслиза пред мен по стълбата. В коридора немаше жива душа и аз се чувствавах сигурен. Бях стигнал вече почти до стълбите, когато една врата зад мен изскърца, две ръце хванаха тялото ми, две длани се впиха в гърлото ми, а и си-фанът се извърна бързо, за да ме нападне. Напрегнах конвулсивно всички сили, за да се освободя, но бързо бях притиснат и изгубих съзнание.

Когато дойдох на себе си, около мен беше свършено тъмно. Ръцете и краката ми бяха стегнати здраво, а в устата ми беше тикнат парцал.

143. Кмет.

144. Християнка.

До себе си чух хъркащо дишане. Дали там не лежеше капитанът? Навярно те бяха пленили и него. Изръмжах – единственият звук, който можех да издам – и той веднага ми отговори със същото.

Значи още веднъж бяхме пленени! Но аз не се безпокоях.

Времето минаваше ужасно бавно! Отдавна трябваше да се беше свечерило и нощта отдавна трябваше да беше настъпила. Най-после една врата се отвори и при светлината на фенера видях да влизат Кианг-лу и джиахурът. Последният ни се смееше подигравателно.

– В Куанг-ти-миао и Куанг-чой-фу вие ми избягахте, но сега вече няма да ми се изплъзнете! – увери ни той.

Главатарят на „Хората на Дракона“ се наведе над мен.

– Ти си ни подслушвал, значи знаеш всичко и аз няма нужда да ти го казвам. Ще направиш ли онова, което искам от теб?

Поклатих отрицателно глава.

– Тогава ще бъдете хвърлени в Лунг-кой-сианг и ще умрете мизерно от глад. Решавай. Отидете ли веднъж в павилиона, всичко е свършено. Кианг-лу знае как да се грижи никой да не го издаде.

Пак поклатих отрицателно глава.

– Добре, нека тогава куете¹⁴⁵ те заведат при чют-гура!

Той изсвири и се появиха четирима души, които ни вдигнаха и ни изнесоха навън на двора. Там бяхме тикнати в две носилки и отнесени.

Пътят заобикаляше града и отиваше към пропастта, на която се бях изкачил рано през същия ден. Когато стигнахме до корнизата, ни свалиха от носилките и ни завързаха с въжета под мишниците. През това време Кианг-лу се изкачи нагоре. Очевидно мястото, където беше скрита стълбата, беше негова тайна, която той не искаше да открие на никого. Сега, когато не бях вече в носилката, видях, че освен джиахура ни придружават още шест души. Те ни изтеглиха нагоре с въжетата. Когато стигнахме в подножието на павилиона, Кианг-лу беше вече поставил стълбата. Докато той се изкачваше Нагоре заедно с другите, джиахурът остана при нас. Той каза:

– Вие сте загубени. Ето и моето „довиждане“!

И той ни изрита здравата. След това надолу бяха спуснати въжетата, с които ни изтеглиха.

Когато бяхме изкачени горе, Кианг-лу махна парцала от устата ми.

– Кажете за последен път, ще ме послушаш ли?

– Не. Няма да те послушам, а ще те накажа!

145. Злите духове.

– Да накажеш? Мен? Ти си вече все едно мъртъв. Долу ще се намериш в общество, където ще научиш какво значи да се направи опит за предателство при Кианг-лу. Отивай!

Спуснаха ме пръв. После изтеглиха въжето изпод ръцете ми.

– Кой идва? – запита женски глас.

– Жертва на Кин-ту-фо. Трябва да умра от глад като теб. Искаш ли да спасиш себе си, мен и дъщеря си?

– Нима мога?

– Да. Днес аз ти хвърлих един нож. Вързана ли си?

– Ти ли беше това? Не, не съм вързана.

– Тогава бързо! Вземи ножа и прережи въжетата ми!

Тя стори това с треперещи ръце и още преди капитанът да се намери долу, аз се почувствувах свободен. Веднага прегледах помещението. То беше толкова ниско, че в него можеше да се стои само на колене и побираше около четири души. Входът се изкачваше право нагоре, но беше твърде широк, за да може човек да се изкачи по него, както правят коминочистачите. Навярно това обстоятелство беше довело Кианг-лу до убеждението, че никой не може да избяга оттам.

Чувствувах ръцете и краката си напълно способни за действие, което положително не би станало, ако ме бяха вързали индианци.

– Дай ми ножа! – обърнах се към жената.

Взех го от ръцете ѝ и още докато капитанът се намираще във въздуха, прерязах възлите му. Хората отгоре изтеглиха въжето.

– Бързо нагоре, капитане! – прошепнах му.

– Гръм и мълния, как се снабдихте с ножа? Но чакайте да си отдъхна. И как ще се изкачим догоре?

– За един шахтата е много широка, но двама ще можем. Ще опрем гърбовете си един в друг и ще се катерим с помощта на ръцете и краката си.

– Това ще върви по-леко от планинарството, защото е чисто изкачване по мачта. Сега вече си поех дъх. Елате, Чарли, бързо, преди да са ни избягали! Комедията вече свърши и започна сериозната част.

– Вие искате да се изкачите? Ще ме спасите ли? – запита жената страхливо, като забеляза, че си отиваме толкова бързо.

– Нямай грижа, ще вземем и теб! – успокоих я аз.

Запъляхме нагоре, като опирахме гърбовете колкото се може поплътно един в друг. Бяха ни взели оръжията, но сега имах пак ножа си. Изкачихме се по-бързо, отколкото бях предполагал с капитана.

– Сега колкото е възможно по-тихо! – прошепнах, когато ни

оставаха още три стъпки до свободата.

Стигнахме безшумно до върха. Кианг-лу все още стоеше на платформата, съвършено сам. Изправен гордо, с гръб към нас, наблюдаваше светлия лунен пейзаж от другата страна на пропастта.

– Да го блъснем! – прошепна капитанът.

– Не, това би било истинско убийство от засада. Тук има още въжета. Ще го вържем и ще го свалим долу, след като измъкнем жена му. После ще подадем оплакване.

– Жена му ли? Нима това беше неговата жена?

– Разбира се.

– Слушайте, Чарли, този негодник заслужава повече от оплакване, защото тогава може да го пуснат да избяга. Ние сме чужденци. Би трябвало...

Разгневен, той непредпазливо тропна с крак. Кианг-лу се извърна и ни видя.

– Кой...?

От изненада и ужас той не можа да произнесе нищо повече.

– Не ти ли казах, че ще те накажа? – отвърнах аз.

– Как се изкачихте дотук? Духове ли сте вие или хора?

– Хора, но по-умни от теб. Предаваш ли се?

Вместо отговор, той приближи ръце до устата си и нададе пронизителен вик. От пропастта му отвърна многогласен кръсък.

– Да се предам? – извика едва тогава той. – Вие сте загубени, както и преди. Чувате ли, те се връщат!

Трябваше да се действа.

– Докато те дойдат, ти вече ще бъдеш в ръцете ми!

С тези думи пристъпих към него. Той стоеше на края на платформата. Положението му за борба не беше изгодно и затова китаецът направи голям скок срещу мен. Протегнатите ми пестници срещнаха гърдите му и той се залюля назад. В същия миг Търнърстайк замахна и му нанесе такъв удар по главата с железния си юмрук, че той загуби съвсем равновесието си – разнесе се ужасен, пронизителен вик и той полетя от скалистия ръб в зиналата пропаст.

Дишането в гърдите ни замря и ние се вслушахме. Отдолу долетя глух звук – тялото на страшния речен пират се беше ударило в скалите и положително се беше разкъсало.

– Чарли!

– Капитане!

– Той падна в бездната!

Капитанът беше толкова изплашен, като че ли беше извършил най-голямо злодеяние.

– Да, той падна там, при жертвите си, където му е мястото. Но не се безпокойте, капитане! Най-напред вие не го блъснахте в пропастта нарочно и после, той заслужава напълно смъртта си.

– Well, това е вярно. Но нали преди това исках да го хвърля и после, много особено чувство е, един човек... Брррр!

– Бъдете разумен и си спомнете, че самозащитата е позволена и от Божиите, и от човешките закони. Но нека по-добре обърнем внимание на настоящето. Виждате ли, долу стоят шестимата с джиахура. Те не могат да се качат, защото Кианг-лу е изтеглил стълбата...

– В такъв случай ние сме обсадени.

– Няма значение! Нека преди всичко извадим жената.

– Как ще направим това?

– Много лесно. Ще ви спусна долу. Ще завържете въжето около тялото ѝ под мишниците, но така, че да може да диша. После ще изтегля нея и след това вас.

– Дадено – come on!

Въжето беше здраво и ние можехме да се уповаваме на него. След няколко минути полумъртвата от глад и жажда жена лежеше при нас, на платформата.

– Кои сте вие? – запита ни тя.

– Християни като теб.

– Къде е мъжът ми?

– Той не е тук, а не е и в дома си. Отпътува надалеч и дълго време ти няма да го видиш.

Въздухът ѝ подействува така силно, че тя падна в несвяст.

Сега вече можехме да съсредоточим цялото си внимание към онези, които ни бяха обсадили. Те все още не можеха да разберат какво беше означавал викът, защото платформата беше толкова широка, че не можеха да ни видят.

– Кианг! – прозвуча гласът на джиахура отдолу.

– Лу! – отговорих аз.

– Какво искаш, господарю?

Ясно беше, че той ме смяташе за Кианг-лу. Опитах се да преpravя гласа си като този на загиналия.

– Аз ли? Нищо! Кой викаше отсреща в планината?

– Отсреща ли? Нима не извика ти?

– Трябва да е бил някой Лунг-ин. Вижте какво става нататък!

– Няма опасност, иначе щяха да извикат втори път.

– Чу ли заповедта ми.

– Подчинявам се!

Джиахурът се отдалечи. Останалите отидоха с него.

– Вие го прогонихте, Чарли! Как успяхте да сторите това? – запита Търнърстайк.

Разказах му. Почакахме, докато неприятелите ни изчезнаха долу в пропастта, и после се приготвихме да слезем също.

Взех жената на ръце и слязох с нея по стълбата към скалистия корниз. Търнърстайк ме следваше и закачи стълбата за долните халки. Така слязохме благополучно и аз отново я скрих под чакъла.

– Къде ме носите? – запита жената, която беше дошла на себе си.

– В дома ти, при твоята дъщеря Киунг – отвърнах аз.

– Познаваш ли я?

– Да. Тя плаче много за теб и ще те задуши в прегръдките си от радост. Можеш ли да ходиш?

– Не.

– Тогавя позволи ми да те нося!

– Дано твоят господ, който е и мой, те възнагради за онова, което правиш заради мен!

Когато слязохме още по-надолу, намерихме двете носилки, на които бяхме докарани ние. Носачите ги бяха оставили, когато бяха чули загадъчния вик от скалата.

– Елате, капитане. Трябва да положим тази нещастница в една от тези носилки. Така и за двама ни ще бъде по-удобно!

– Well, елате, мисис! Ниенг ще ви носименг с този маякенг до доманг!

Тя се качи, Търнърстайк хвана носилката отпред, а аз отзад и така се отдалечихме значително по-бързо от мястото. Заобиколихме града и тъкмо възнамерявахме да завием към къщата, когато пред нас се появи човек.

– Кои сте...?

Не доизрече напълно въпроса си. Беше Фи-минг-цу, който ни позна, и моментално изчезна измежду бамбуковите храсти.

– Оставете носилката, Чарли! Трябва да го настигнем! – извика капитанът.

– Пуснете го засега да бяга, капитане! Ще се разплатим и с него! – отвърнах аз.

Продължихме пътя си и скоро минахме покрай градината на

къщата. Стори ми се, че в този миг някаква фигура се прехвърли през оградата и при нашата поява бързо се прикри в храстите.

– Стой – заповядах, като стигнахме до мястото.

Търнърстайк остави носилката. Пристъпих по-близо до оградата и наистина видях млад човек, който, ще не ще, се принуди да се изправи.

– Какво правиш тук?

– Разхождам се.

– Добре правиш, защото нощта е хубава и топла. Кой си ти?

– Защо питаш?

Хрумна ми една мисъл:

– Ако си синът на пао-чинга, кажи. Аз съм твой приятел!

– Мой приятел ли? Да, аз съм.

– Киунг още ли е в градината?

– Какво искаш от нея?

– Изтичай бързо и ѝ кажи да отвори. Ние носим майка ѝ.

– Майка и ли? Истина ли говорите?

– Да, аз съм! – чу се гласът на старата китайка от вътрешността на носилката.

Младежът прескочи бързо през оградата. Той беше любимият на Киунг и беше дошъл, за да се срещне с нея.

Вдигнахме отново носилката и заобиколихме къщата. Не чакахме дълго пред входа. Вратата се отвори и майката, която се беше изправила на крака, падна в прегръдките на дъщеря си.

Повиках настрана любимият на момичето.

– Може би Киунг и майка ѝ са заплашени от опасност, но твоят баща е могъщ. Закрилай ги.

– Къде я намери? – запита ме в това време девойката, сияеща от радост.

– Не ти ли казах, че богът на твоята майка е всемогъщ и ще ти я върне? Сега му служи така, както обеща! Останалото тя сама ще ти разкаже.

– Защо днес се отнесохте толкова зле с баща ми и излязохте толкова бързо?

– И това ще научиш по-късно. Сега дай на майка си храна и питие и я заведи в стаята на баща си!

– Качете се и вие горе. Тя се намира до стаята, в която бяхме днес. Но къде е баща ми?

– Ще ти кажем после.

Изкачихме се по стълбите и влязохме в кабинета. На масата се

намираха нашите револвери, часовниците ни и всичко онова, което бяхме носили със себе си. Още бяхме заети да прибираме нещата си, когато чухме долу високи гласове:

– Кой дойде с този паланкин?

– Мама – отвърна Киунг.

– Кой я донесе?

– Двамата Куанг-фу, които днес бяха поканени.

– Те убиха баща ти. Те освободиха себе си и нея, а него хвърлиха в Лунг-кой. Трябва да умрат. Къде са те?

– Горе.

Чухме, че много хора влязоха в коридора. Навън се разнасяше голяма глъчка и когато загасих светлината и пристъпих до прозореца, видях цяла тълпа да се приближава към къщата от града. Начело на нея познах Фи-минг-цу.

Онзи, който беше говорил долу, беше джиахурът. Затова казах на Търнърстайк.

– Трябва да бягаме, капитане! Бързо! Изглежда, тук има повече Лунг-иини, отколкото честни хора и не можем да разчитаме на справедливост.

– Да бягаме? От тези хора? – запита презрително той.

– От тази тълпа, би трябвало да кажете. Напред, докато не е станало късно!

Изблъсках го навън в коридора и дръпнах някаква дълга дреха от закачалката. Спуснахме се към онази страна на постройката, където не се виждаше никакъв човек.

– Оттук, през прозореца и долу!

– Не мога да скачам, Чарли.

– Прекачете се отвън. Ще се хванете за тази дреха като за въже. Ще я държа здраво.

Като моряк, Търнърстайк можеше да се катери много добре. След минута той се намери в двора. Скочих след него.

– Сега накъде? – запита той.

– Ще изведем конете. Ще бягаме с тях! Тогава никой няма да ни настигне.

– Well, но вземете за мене малкия, който вече яздох!

Отворих обора и изведох коня на Търнърстайк. Нямах време за оседлаване. След това изведох и укротения Мори-мори. Той веднага позна гласа ми, но поради тъмнината не искаше да излезе от обора. Най-после успях да го изведа. В този миг задната врата на постройката се

отвори с трясък и преследвачите се вмъкнаха в двора.

– Тук са! Хванете ги! – извика джихурът и се нахвърли върху капитана.

Но в този миг в ръката на Търнърстайк нещо блесна и монголецът се строполи на земята. Тълпата се спря нерешително и това ми даде време да отворя вратата и да скоча на коня си.

– Напред, капитане! След мен... вляво, все покрай реката!

– Well, Чарли! Сега ще разберете какъв ездач съм аз!

* * *

Още следобед пристигнахме в Кантон, а на другата вечер се намирахме заедно с нашите два добри коня на борда на най-добрият кораб „Вихър“.

Там всички искаха да научат приключенията ни и когато най-последно уморени легнахме на тесните си корабни легла, Търнърстайк каза:

– Ето това се казва да опознаеш наистина страната и хората, Чарли! Но какво ще правим сега? Ще подадем ли оплакване?

– Най-добре ще бъде да идем при консула и да се посъветваме с него какво да предприемем.

– Добре, нека бъде така, my old King-lu-kanг-конг-ла-ло! А след това веднага ще отпътуваме за Макао. Съгласен сте, нали?

– Какво ще търсите там?

– Какво ще търся там ли? Чуден въпрос! Разбира се, че ще идем на гости на нашата холандка!

– За да ѝ благодарим, че толкова храбро се държа при битката ли? Идеята ви е добра. И аз ще дойда! Освен това тя също има думата дали да подаваме оплакване или не...

КРАЙ

© 1991 Владимир Мусаков, превод от немски

Karl May

Сканиране, разпознаване и редакция: Светослав Иванов, 2007

Публикация:

КАРЛ МАЙ. РЕЧНИЯ ДРАКОН

Роман

Превод Владимир Мусаков

Редактор Иван Тренев

Илюстрация за корицата Емилиян Станкев

Художник редактор Лили Басарева

Технически редактор Стефан Маринов

Коректор Ивелина Антонова

Формат 32/84/108. Цена 10,98 лв

„Тренев & Тренев“, София, 1991

c/o Jusator, Sofia

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/4656>]